

นโยบายของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการประมงทะเล ระหว่าง

พ.ศ. 2504 - 2529

ปริญญานิพนธ์

ของ

กษิชาธร สมบัติ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์

กุมภาพันธ์ 2535

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาบริญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบริญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกประวัติศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุม

.....*สุวัฒน์ ศรีชัย*..... ประธาน
(*ดร.สุวัฒน์ ศรีชัย*)

.....*ไมตรี คงสวัสดิ์*..... กรรมการ
(*ดร.ไมตรี คงสวัสดิ์*)

คณะกรรมการสอบ

.....*สุวัฒน์ ศรีชัย*..... ประธาน
(*ดร.สุวัฒน์ ศรีชัย*)

.....*ไมตรี คงสวัสดิ์*..... กรรมการ
(*ดร.ไมตรี คงสวัสดิ์*)

.....*รศ.สาคร ช่วยประสิทธิ์*..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(*รศ.สาคร ช่วยประสิทธิ์*)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับบริญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรบริญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒได้

.....*สมพร บัวทอง*..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(*ศ.ดร.สมพร บัวทอง*)

วันที่.....*๕*.....เดือน.....*สิงหาคม*.....พ.ศ.....*๒๕๓๕*.....

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน
ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผศ.สุวิมล ศรีชัยธู และคร.ไมตรี กวงสวัสดิ์
(ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนงานประมง) ที่กรุณาเป็นกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์ และให้ช่วยเหลือ ซึ่งแนะนำพร้อมด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง
จนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ รศ.สาคร ช่วยประสิทธิ์ แห่งภาควิชาประวัติศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบเพิ่มเติม
ขอขอบพระคุณ คุณนลิน พลพนาภิจร และคุณกุลวรา ภูมิพิพัฒน์พงศ์ ที่
กรุณาให้ความช่วยเหลือในทางต่าง ๆ

ขอขอบคุณ คุณสมศรี ฤกษ์หิรัญโชติ ผู้พิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความตั้งใจ
นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนค่าทุนการศึกษาจากทุน
ราชกรีฑาสโมสร และทุนงบประมาณแผ่นดินในการทำวิจัยในครั้งนี้ด้วย

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของ คุณพ่อ และคุณแม่ซึ่งเป็นผู้สนับสนุน
การศึกษาของผู้วิจัย ตลอดถึงครู อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่
ผู้วิจัยทุกท่านทุกคน พระคุณนี้หาที่เปรียบมิได้

ภิชาธร สมบัติ

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทนำ	1
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	13
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	14
ขอบเขตของการศึกษา	14
สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า	14
วิธีการศึกษาค้นคว้า	15
แหล่งศึกษาค้นคว้า	15
1 การประมงทะเลตอน พ.ศ. 2504	16
แหล่งประมงทะเล	17
เครื่องมือจับสัตว์น้ำทะเลตอน พ.ศ. 2504	19
การผลิตสัตว์น้ำทะเลตอน พ.ศ. 2504	22
การค้าสัตว์น้ำทะเลตอน พ.ศ. 2504	22
การค้าสัตว์น้ำทะเลภายในประเทศ	22
การค้าสัตว์น้ำทะเลกับต่างประเทศ	23
นโยบายเกี่ยวกับการประมงทะเลตอน พ.ศ. 2504	26
นโยบายสงวนอาชีพการประมง	26
นโยบายส่งเสริมเงินทุน	27
นโยบายตั้งสถานีประมงทะเล	28
นโยบายให้มีครูฝึกการประมงที่เป็นคนต่างชาติ	28
นโยบายจัดสร้างองค์การสะพานปลา	28
นโยบายจัดสร้างห้องเย็น	30
นโยบายการสร้างท่าเทียบเรือ	30

2	นโยบายและการดำเนินนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการประมงทะเลระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529	31
	นโยบายเพิ่มผลผลิตประมงทะเล ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529	
	การส่งเสริมการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย	33
	การส่งเสริมการประมงน้ำลึกในเขตน่านน้ำ	35
	การส่งเสริมประมงน้ำลึกในเขตทะเลหลวง	38
	การส่งเสริมการทำประมงร่วมกับต่างประเทศ	40
	การส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทะเล	43
	การส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำทะเล	43
	นโยบายส่งเสริมการค้าสัตว์น้ำทะเล ระหว่าง พ.ศ.	
	2504 - 2529	48
	การจัดตั้งสะพานปลาและท่าเทียบเรือ	48
	การจัดสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	49
	การส่งข่าวสารด้านการประมง	50
	การส่งออกสินค้าสัตว์น้ำ	51
3	ปัญหาประมงทะเลและผลกระทบ ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529 ..	52
	ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำทะเล	53
	วิกฤตการณ์น้ำมัน	58
	การประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเล	63
	คุณภาพสัตว์น้ำ	69
4	ผลของการดำเนินนโยบายการประมงทะเลด้านการผลิตและการค้าระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529	70
	ผลของการดำเนินนโยบายการผลิตสัตว์น้ำทะเล ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529	73

ผลผลิตสัตว์น้ำ ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2509	73
ผลผลิตสัตว์น้ำ ระหว่าง พ.ศ. 2510 - 2514	75
ผลผลิตสัตว์น้ำ ระหว่าง พ.ศ. 2515 - 2519	75
ผลผลิตสัตว์น้ำ ระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2524	78
ผลผลิตสัตว์น้ำ ระหว่าง พ.ศ. 2525 - 2529	80
ผลของการดำเนินนโยบายการค้ำสัตว์น้ำทะเล ระหว่าง	
พ.ศ. 2504 - 2529	85
ผลการค้ำสัตว์น้ำภายในประเทศ	85
ผลการค้ำสัตว์น้ำกับต่างประเทศ	86
5 สรุป	91
บรรณานุกรม	94
ภาคผนวก	108
ประวัติย่อของผู้วิจัย	194

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ปริมาณสัตว์น้ำนำเข้าและขาออก ระหว่าง พ.ศ. 2480 - 2500 ..	25
2 แสดงการจับถ้วยยอวนลากต่อชั่วโมง	56
3 ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศ ระหว่าง พ.ศ. 2517 - 2522 ..	60
4 แสดงการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลของ ประเทศเพื่อนบ้าน	65
5 จำนวนเรือประมงไทยถูกจับ ระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529	68
6 ผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2502 - 2509 ...	71
7 ผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2510 - 2514 ...	76
8 ผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2515 - 2519 ...	77
9 ผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2524 ...	79
10 ผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2525 - 2529 ...	81
11 ปริมาณสัตว์น้ำทะเลที่เพิ่มขึ้นและลดลง ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529	83
12 ปริมาณสินค้าประมงนำเข้า - ส่งออกและมูลค่า ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529	87

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	แผนที่แสดงแหล่งประมงในประเทศไทย	18
2	แผนที่กำหนดเขตและฤดูห้ามใช้เครื่องมือทำประมง ลงวันที่	
3	มีนาคม 2526	44

บทนำ

การประมง¹ ถือเป็นกิจกรรมทางการเกษตรที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประมงทะเล² ซึ่งมีผลผลิตมากกว่าร้อยละ 90 ของผลผลิตทางการประมงทั้งประเทศ³ จนทำให้ผลผลิตทางการประมงได้รับการจัดอันดับเป็น 1 ใน 10 ของประเทศที่มีปริมาณการจับสัตว์น้ำสูงสุดของโลก⁴ ผลผลิตที่ได้นอกจากใช้บริโภคภายในประเทศแล้ว ยังส่งเป็นสินค้าออกปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก⁵ รัฐบาลได้

¹หมายถึง การจับสัตว์น้ำที่มีอยู่ตามธรรมชาติ หรือการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยอาศัยสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นหลัก

ประมวล ศิริวัฒน์แก้ว และศิริ ศิริวัฒน์แก้ว. เทคโนโลยีการประมงน้ำเค็ม ในภาคตะวันออก. 2524. หน้า 1.

²หมายถึง กิจกรรมเชิงเศรษฐกิจในการจับ ตัก ล่อ ฆ่า หรือการเก็บสัตว์น้ำที่ยังมีชีวิตอยู่ในที่จับสัตว์น้ำ ซึ่งเจริญเติบโตโดยธรรมชาติและมีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งด้วยเครื่องมือทำประมงหรือด้วยวิธีใด ๆ เพื่อใช้บริโภค ขาย หรือนำมาแปรรูป ฯลฯ ในบริเวณน้ำเค็มและน้ำกร่อย (ไม่รวมการจับเพื่อการแข่งขัน การทดลอง หรือเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. ประมวลข้อมูลสถิติที่สำคัญจากการสำรวจประมงทะเล พ.ศ. 2528. 2530. หน้า 5.

³กัจจวาลย์ จันทรโชติ. "บทบาทของเอกชนในการพัฒนาการประมงไทย," วารสารการประมง. 3(1) : หน้า 217 ; พฤษภาคม 2527.

⁴กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. รายงานประจำปี 2527. 2528. หน้า 231.

⁵โดยมีมูลค่าส่งออก 32.49 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2504 และมีมูลค่าส่งออกถึง 25,826.38 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2529 มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 29.83 ต่อปี

สมนึก ศรีปลั่ง. "เศรษฐกิจประมงไทยและแนวโน้มในอนาคต," ใน อนาคตประมงไทย. 2530. หน้า 125.

กระทบถึงความสำคัญของการประมง และถือเป็นนโยบาย¹ ที่สำคัญที่จะผลิตสัตว์น้ำทะเล² เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศ

ในระหว่าง พ.ศ. 2440 - 2503 การประมงทะเลยังเป็นแบบดั้งเดิม กล่าวคือ ชาวประมงส่วนใหญ่ยังทำประมงแบบพื้นบ้าน³ เพื่อยังชีพ วิธีการยังล้าสมัย ซากเทคโนโลยี⁴ ที่ทันสมัย เครื่องมือที่ใช้เป็นเครื่องมือประจำที่ขนาดเล็ก เช่น โป๊ะ โพงพาง รั้วโซمان อวนลอย เป็นต้น จะทำประมงเฉพาะบริเวณชายฝั่งทะเล ในช่วงมรสุมจะออกทำประมง

¹หมายถึง การกำหนดเป้าหมาย หลักการ และกลวิธีที่จะหาทางปฏิบัติให้ บรรลุวัตถุประสงค์นั้น

อมร รัชสาสัย. "สถาบันและกระบวนการพัฒนานโยบายในประเทศไทย," ใน นโยบายของรัฐบาล อะไร ทำไม และอย่างไร. 2522. หน้า 365.

²หมายถึง สัตว์น้ำที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ที่ปรากฏตามสถิติการประมง ทะเลของกรมประมง เช่น ปลา กุ้ง เคย กุ้ง ปู หอย แมงกะปุน ไข่เต่า ทะเล ปลิงทะเล และรวมสัตว์น้ำอื่น ๆ

กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. สถิติการประมงแห่งประเทศไทย ปี 2526. 2528. หน้า 1.

³หมายถึง หน่วยการประมงที่มีชาวประมงดำเนินการเอง โดยมีเรือเป็น ของตัวเองส่วนใหญ่เป็นเรือขนาดเล็กกว่า 14 เมตร คิกเครื่องยนต์แรงม้าค่าประมาณ 10 แรงม้า ใช้เครื่องมือประจำที่ หรือการทำประมงนั้นเพียงวันละครั้งหรือไม่เกิน 3 - 4 วันต่อเที่ยว

ราชบัณฑิตยสถาน. อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1. 2525. หน้า 303.

⁴หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องยนต์แรง ยานพาหนะ เป็นต้น และหมายถึง ความคิด วิธีการ การจัดการ และกระบวนการใช้ความรู้สร้าง สิ่งต่าง ๆ บริหาร และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการใช้สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น

ประมวล ศิริพันธ์แก้ว และศิริ ศิริพันธ์แก้ว. เล่มเกม. หน้า 5.

ไม่ได้ ผลผลิตก่อน พ.ศ. 2503 อยู่ระหว่าง 110,000 - 150,000 คันต่อปี¹

สภาพการประมงพื้นบ้านดำเนินมาถึง พ.ศ. 2504 จึงมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น กล่าวคือ เมื่อรัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีความทันสมัยและก้าวหน้าทัดเทียมนานาอารยประเทศ รัฐบาลสมัยนั้นได้วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้นเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2504 ปรากฏว่าแผนพัฒนาการประมงก็ได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับแรก (พ.ศ. 2504 - 2509)² จาก พ.ศ. 2504 เป็นต้นมาการประมงทะเลมีการพัฒนาปรับปรุงเกี่ยวกับเทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพสูงสามารถจับสัตว์น้ำได้ครั้งหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก³ ผลผลิตสัตว์น้ำทะเลได้เพิ่มขึ้นจาก 233,275 คัน ในปี พ.ศ. 2504 เป็น 2,352,204 คัน ในปี พ.ศ. 2529⁴ การประมงพื้นบ้านเปลี่ยนมาเป็นการประมงพาณิชย์⁵ เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่ซื้อขายกันกว้างขวางทั่วประเทศและระหว่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตามก็ประสบปัญหา เป็น

¹สว่าง เจริญผล. "สถานการณ์ประมงไทยและนโยบายการจัดการประมง," วารสารการประมง. 35(2) : 125 ; มีนาคม 2525.

²ปัจจุบันเรียกแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระหว่าง พ.ศ. 2504-2529 มีด้วยกัน 5 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - 2509) ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 - 2514) ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519) ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529)

³กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. รายงานประจำปี 2527. 2528. หน้า 231.

⁴ไมตรี กวงสวัสดิ์. การประมงกับการพัฒนาประเทศ. 2532. หน้า 20.

⁵หมายถึง การประมงที่ใช้เรือประมงมีขนาดยาว 14 เมตร และส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการลงทุน ที่จ้างชาวประมงดำเนินการ
ราชบัณฑิตยสถาน. เลมเคิม. หน้า 303.

ปัญหาที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมประมงเองและผลกระทบจากภายนอกประเทศ รัฐบาลจึงได้
ดำเนินการหาแนวทางแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลดีทั้งในทางเศรษฐกิจและทรัพยากร
สัตว์น้ำทะเลมากที่สุด โดยรัฐบาลได้ดำเนินนโยบายดังต่อไปนี้

นโยบายของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการประมงทะเล ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529
มีสาระสำคัญคือ เพื่อเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอับความต้องการของประชาชนภายในประเทศและ
เพื่อส่งเป็นสินค้าออกไปจำหน่ายต่างประเทศ โดยรัฐบาลได้ส่งเสริมการจับ การอนุรักษ์
การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง¹ และการส่งเสริมการค้าสัตว์น้ำทะเล

การเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคการผลิตและการขยายตัวทางด้านการลงทุนทำประมง
ทะเลในภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ ได้เกิดขึ้นตั้งแต่มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
แห่งชาติ ฉบับแรก โดยการเปลี่ยนแปลงจากการใช้เครื่องมือที่ไม่มีประสิทธิภาพตามแบบ
การประมงพื้นบ้านเป็นการประมงพาณิชย์ที่ลงทุนสูง โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ทันสมัย²
กล่าวคือ รัฐบาลได้ส่งเสริมการใช้เครื่องมืออวนลากแผ่นตะเฆ่³ แทนเครื่องมือเก่าที่เคย
ใช้มาแต่เดิม โดยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลสาธารณรัฐเยอรมัน ทำให้อวนลากพัฒนา

¹หมายถึง กิจกรรมเชิงเศรษฐกิจในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ทั้งแควัย
อ่อนจนถึงขนาดที่ต้องการในบริเวณน้ำเค็มและน้ำกร่อย ไม่รวมการเพาะเลี้ยงปลา
สวยงาม

สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. หน้าเดิม.

²บุญเลิศ ผาสุก. "การประมงในน่านน้ำไทย," ใน อนาคตประมงไทย.
2530. หน้า 326.

³อวนลากแผ่นตะเฆ่เป็นเครื่องมือเคลื่อนที่ ที่สามารถจับสัตว์น้ำได้คราวละ
มาก ๆ

และขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่งเสริมให้ชาวประมง¹ ทำประมงทะเลมากขึ้น ผลผลิตสัตว์น้ำทะเลเพิ่มขึ้น (จาก 233,275 ตัน ใน พ.ศ. 2504 เป็น 269,707 ตัน ใน พ.ศ. 2505 เป็น 529,483 ตัน ใน พ.ศ. 2508 เป็น 1,179,595 ตัน ใน พ.ศ. 2512 และเป็น 1,548,157 ตัน ในปี พ.ศ. 2515²) จึงทำให้เกิดอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องกับการประมง³

ผลปรากฏว่า ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2515 ปริมาณการจับสัตว์น้ำทะเลเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ขณะเดียวกันปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำทะเล⁴ ก็เกิดขึ้นด้วย โดยเฉพาะสัตว์น้ำหน้าดินในอ่าวไทย ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการพัฒนาการทำประมงอวนลาก

¹หมายถึง บุคคลซึ่งออกจับสัตว์น้ำ ทั้งแบบธุรกิจและยังชีพ ทั้งในน้ำกร่อยและทะเล รวมตลอดทั้งบุคคลที่ประกอบอาชีพในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แต่ไม่นับการออกจับสัตว์น้ำเพื่อการกีฬา

สมน เสวกวรรณ. เอกสารภูมิศาสตร์ประเทศไทย ชุดที่ 3 สภาพเศรษฐกิจการประมง. 2523. หน้า 7.

²กิจจา ใจเย็น. บทบาทและหน้าที่ของกรมประมงกับการบริหาร การจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงของประเทศ. 2531 หน้า 45.

³ไค้แก โรงงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โรงงานน้ำแข็ง โรงงานอุตสาหกรรมสัตว์น้ำกระป๋อง และโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอื่น ๆ

ปลอดประสพ สุรัสวดี. การประมงทะเลของไทย. 2532. หน้า 2.

⁴ทรัพยากรสัตว์น้ำทะเลแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ (1) ทรัพยากรสัตว์น้ำที่อาศัยและหากินในระดับผิวน้ำ ที่มีค่าทางเศรษฐกิจ ไค้แก ปลาทุ ปลารัง ปลานินทรี ปลาหูช้าง ปลากุเลา ปลาฉลาม ปลาโอ (2) ทรัพยากรสัตว์น้ำหน้าดินที่อาศัยและหากินอยู่บริเวณพื้นผิวทะเลเพียงเล็กน้อย ที่มีค่าทางเศรษฐกิจไค้แก ปลากะเบ็ด ปลาเป็ด ปลากะตัง ปลาเก๋า ปลาเก้ง ปลาทรายแดง ปลากระเบน ตลอดจนกุ้ง หอย และสัตว์น้ำอื่น ๆ

อย่างรวดเร็วและรัฐบาลไม่สามารถควบคุมจำนวนเรือประมงได้ กล่าวคือ เครื่องมือ
อวนลากสามารถจับสัตว์น้ำหน้าดินได้ในปริมาณมากและจำนวนเรือที่ใช้ในการจับสัตว์น้ำ
ก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน มีผลให้กำลังแรงประมงมีเกินกว่ากำลังศักยภาพการผลิตสูงสุดในธรรมชาติ¹
ทำให้ลดความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำทะเลลงเรื่อย ๆ

นอกจากการทำประมงอวนลากมากเกินไปแล้ว สาเหตุอื่นที่ทำให้สัตว์น้ำทะเล
ลดความอุดมสมบูรณ์ลงก็คือ ความไม่อยู่ในระเบียบวินัยของชาวประมงไทยกล่าวคือ ไม่
คำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ไม่คำนึงถึงขนาด และชนิดของเครื่องมือ
ที่เหมาะสมในการประมง ลักลอบจับสัตว์น้ำในฤดูวางไข่ ภาวการณ์ดังกล่าวมิใช่เพียง
แต่ทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำทะเลลดความอุดมสมบูรณ์ลงเท่านั้น แต่ยังกระทบถึงรายได้ของ
ชาวประมงอันเนื่องมาจากปริมาณสัตว์น้ำทะเลที่จับได้เฉลี่ยต่อลำมีแนวโน้มลดลงโดยตลอด
ขณะเดียวกันสัตว์น้ำทะเลที่ใช้ในการบริโภคมีจำนวนน้อยลง ทำให้สัตว์น้ำที่ใช้ในการบริโภค
มีราคาสูงขึ้น ปลาที่จับได้ส่วนใหญ่เป็นปลาเบึก² การลดลงของปริมาณสัตว์น้ำที่มีคุณค่าทาง
เศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อปริมาณและมูลค่าการส่งสินค้าสัตว์น้ำออกจำหน่ายต่างประเทศ

ใน พ.ศ. 2516 การประมงทะเลก็ต้องเผชิญปัญหาการประกาศขึ้นราคาจำหน่าย
น้ำมันดิบ ของกลุ่มประเทศผู้ผลิตน้ำมันเป็นสินค้าออก (โอเปค) ประเทศไทยได้สั่งซื้อ
วัตถุดิบเชื้อเพลิงและพลังงานจากกลุ่มโอเปคเป็นส่วนใหญ่ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นราคา

¹หมายถึง ความสามารถในการจับสัตว์น้ำมีมากกว่าความสามารถในการผลิต
ของธรรมชาติ (เช่น ในปี พ.ศ. 2524 ปริมาณการจับ 990,000 ตัน แต่ความ
สามารถในการผลิตของธรรมชาติมีประมาณ 750,000 ตันต่อปี)

สมหญิง เจริญไกรรัตน์. การควบคุมจำนวนเรืออวนลากในประเทศไทย.
2523. หน้า 16.

²ปลาเบึก เป็นปลาที่มีราคาต่ำและไม่นิยมนำมาบริโภค มักจะนำส่งโรงงาน
ปลาป่น เพื่อทำเป็นอาหารสัตว์

น้ำมันดิบเป็นผลส่งให้ต้นทุนการผลิตน้ำมันสำเร็จรูปในประเทศไทยสูงขึ้นไปด้วย ทำให้รัฐบาลประกาศขึ้นราคาน้ำมันเชื้อเพลิง 4 ครั้งในช่วง พ.ศ. 2516 - 2517¹ น้ำมันดีเซลเป็นปัจจัยหลักสำคัญในการออกทำประมง จึงทำให้ชาวประมงได้รับความเดือดร้อนและเรือประมงบางส่วนไม่สามารถออกทะเลจับสัตว์น้ำได้ เพราะนอกจากน้ำมันดีเซลจะมีราคาแพงแล้วยังหาซื้อยาก บางระยะถึงกับเกิดการขาดแคลน ชาวประมงจำเป็นต้องซื้อน้ำมันดีเซลในราคาสูงกว่าราคาควบคุม ต้นทุนจึงสูงขึ้นไปอีก ส่งผลให้ชาวประมงขนาดเล็กต้องเลิกกิจการไปกว่าร้อยละ 30 เพราะไม่อาจสู้กับต้นทุนที่สูงขึ้นได้² ส่วนกิจการประมงขนาดใหญ่ก็มีกำไรลดลง ทำให้ชาวประมงขาดแรงจูงใจในการทำประมงทะเล

เมื่อต้นทุนในการทำประมงสูงขึ้นอันเนื่องมาจากวิกฤตการณ์น้ำมัน ชาวประมงจึงนัดหยุดจับปลา เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลลดภาษีการประมงลง ขอให้จักน้ำมันให้เพียงพอ และอนุญาตให้ส่งปลานอกโค้โดยเสรี³ การนัดหยุดจับปลาของชาวประมงมีผลทำให้อาหารทะเลขาดแคลนและมีราคาสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมง

อย่างไรก็ตามรัฐบาลยังคงมีนโยบายเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการภายในประเทศ เนื่องจากจำนวนประชากรได้เพิ่มมากขึ้น⁴ รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายหลายประการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ ควบคุมจำนวนเรือประมง จักสรรน้ำมันดีเซล ส่งเสริมให้ชาวประมงหันมาทำการประมงโดยจับปลาผิวน้ำ ทั้งสถานีประมงทะเล จักสร้างท่าเทียบเรือ ส่งเสริมชาวประมงให้ออกทำประมงน้ำลึกภายในประเทศ

¹ สมลักษณ์ โกสกุล. อุตสาหกรรมประมงไทย. 2521. หน้า 13 - 15.

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2517/15 ปัญหาของชาวประมงเนื่องจากน้ำมันเชื้อเพลิงขึ้นราคา.

³ แหล่งเดิม.

⁴ มีประชากรเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 3 หรือหนึ่งล้านสองแสนคน
 วีรธรรม เนียมน้ำเพชร. การอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำตามกฎหมายประมงของไทย. 2520. หน้าสรุป.

และน่านน้ำทะเลหลวง¹ นอกจากนี้ยังส่งเสริมชาวประมงบ้านอ่าวไทยไปทำการประมง บริเวณทะเลอันดามันซึ่งยังมีการทำประมงไม่มากนัก

ปรากฏว่าชาวประมงสามารถจับสัตว์น้ำทะเลได้มากขึ้น² สัตว์น้ำที่จับได้ส่วนมาก เป็นปลาฉลามน้ำ แต่ปริมาณปลาชนิดนี้น้อยลงโดยเฉพาะปลาเบ็ดเนื่องจากเรืออวนลากที่ ออกจับสัตว์น้ำในแหล่งประมงไกล ๆ³ ไม่นิยมเก็บปลาเบ็ดไว้เพราะต้องการระวังสำหรับ ปลาที่มีราคา

การทำประมงในน่านน้ำทะเลหลวงดำเนินมาจนถึงปี พ.ศ. 2520 ก็ต้องประสบ ปัญหาการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเล⁴ ของประเทศเพื่อนบ้าน

¹ หมายถึง ส่วนทั้งหมดของทะเลที่อยู่นอกเหนือทอดออกไปจากทะเลอาณาเขต และน่านน้ำภายในของรัฐหนึ่งรัฐใด

สมลักษณ์ โทสกุล. เล่มเดิม. หน้า 23.

² กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. สถิติการประมงแห่งประเทศไทย 2519. 2521. หน้า 1.

³ หมายถึง แหล่งที่ชาวประมงได้จับปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ (ก่อนปี พ.ศ. 2520 แหล่งประมงของไทยมี 4 แหล่ง คือ ทะเลในอ่าวไทย ทะเลอันดามัน ทะเลจีนใต้ และอ่าวเบงกอล แต่หลังจากปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมาประเทศเพื่อนบ้านได้ประกาศ เขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลครอบคลุมบริเวณทะเลจีนใต้ และพื้นที่ส่วนใหญ่ ในอ่าวเบงกอล)

ฝ่ายเศรษฐกิจการประมง. "การประมงของประเทศไทย," วารสารการประมง. 40(1) : 81 ; มกราคม 2530.

⁴ หมายถึง น่านน้ำที่ทอดออกจากทะเลอาณาเขต โดยการวัดจากเส้นฐานนอก ออกไปเป็นระยะทาง 200 ไมล์ทะเล จากขอบนอกสุดของทะเลอาณาเขต

ขจรศักดิ์ เวชชการัญญ์. "การประมงนอกน่านน้ำ," ใน อนาคตประมงไทย. 2530. หน้า 412.

ทำให้แหล่งประมงของไทยลดลงและผลผลิตสัตว์น้ำทะเลก็ลดลงปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก¹ เรือประมงไทยบางส่วนที่เคยออกไปจับสัตว์น้ำในเขตทะเลหลวง ต้องกลับเข้ามาทำการประมงในเขตน่านน้ำในประเทศ จึงส่งผลให้ทรัพยากรสัตว์น้ำทะเลในเขตน่านน้ำภายในที่ทรัพยากรอยู่แล้วทรัพยากรหมดไปอีก และการกลับเข้ามาทำประมงอวนลากในเขตน่านน้ำภายในประเทศนั้นไม่คุ้มกับทุนที่จ่ายไป ชาวประมงจึงหันกลับไปทำประมง ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้านอีก จึงทำให้ชาวประมงไทยถูกจับ บางครั้งถึงกับมีการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมากศาล และยังส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย

ตั้งแต่ พ.ศ. 2520 - 2529 รัฐบาลดำเนินวิธีการหลายอย่างเพื่อให้นโยบายเพิ่มผลผลิตประมงประสบความสำเร็จ ได้แก่งส่งเสริมการประมงร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน เร่งดำเนินการควบคุมจำนวนเรือประมงให้เหมาะสมกับขนาดและจำนวนของทรัพยากรสัตว์น้ำทะเลที่อยู่ในน่านน้ำไทย ส่งเสริมให้มีการนำทรัพยากรสัตว์น้ำมาใช้ประโยชน์ให้เต็มที่ และเร่งทุนบำรุงสภาวะแวดล้อมของแหล่งประมงให้คงสภาพที่ดีตลอดจนส่งเสริมการเพาะเลี้ยงอีกด้วย

ไทยได้ลงทุนทำประมงร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น ทำรายได้ให้แก่ประเทศปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก แต่ขณะเดียวกันจำนวนเรือประมงที่ถูกจับนับตั้งแต่ พ.ศ. 2520-2529 มีปริมาณเพิ่มขึ้น² รัฐบาลได้เจรจากับประเทศเพื่อนบ้านขอให้ปล่อยลูกเรือประมงไทย ปรากฏว่าประเทศเพื่อนบ้านมักจะปล่อยเฉพาะลูกเรือประมง ส่วนเรือประมงและเครื่องมือต่าง ๆ จะถูกยึด นับเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจและส่งผลกระทบต่อเจ้าของเรือประมงที่ต้องประสบภาวะขาดทุน บางรายต้องเลิกอาชีพการประมงซึ่งทำให้เกิดปัญหา

¹ กองกฎหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2520/38 ภาวะการประมงและการขยายเขตเศรษฐกิจจำเพาะ.

² ขจรศักดิ์ เวชชากรณีย์. เล่มเก็บ. หน้า 414.

สังคมคามมา

ผลผลิตการประมงทะเลใน พ.ศ. 2520 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 33.2 ทั้งนี้ เนื่องมาจากจำนวนเรืออวนลาก เรือล้อมจับ และเรืออวนลอยเพิ่มขึ้น¹ แต่ใน พ.ศ. 2521 - 2523 ผลผลิตประมงทะเลกลับลดลง เพราะประสบปัญหาการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลของประเทศเพื่อนบ้าน ในช่วง พ.ศ. 2524 - 2526 ปริมาณสัตว์น้ำทะเลที่จับได้เพิ่มขึ้นเนื่องจากราคาน้ำมันดีเซลที่เคยเป็นปัญหายุ่งยากเริ่มทรงตัว ประกอบกับการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทะเลโคลน ใน พ.ศ. 2527 ปริมาณสัตว์น้ำกลับลดลงอีก อันมีสาเหตุจากจำนวนเรืออวนลากลดลง แต่ในช่วง พ.ศ. 2528 กลับเพิ่มขึ้นเพราะการเพาะเลี้ยงมีปริมาณเพิ่มขึ้นและใน พ.ศ. 2529 สัตว์น้ำได้เพิ่มขึ้นอีกทั้งนี้ เนื่องจาก ราคาสินค้าสัตว์น้ำสูงขึ้น ราคาน้ำมันดีเซลลดลงและการอนุรักษ์เริ่มได้ผล

สำหรับการค้าสัตว์น้ำระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529 รัฐบาลมีนโยบายขยายตลาดภายในประเทศและการส่งออก การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการประมงอวนลาก นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ทำให้องค์การสะพานปลาซึ่งเป็นสถานที่จำหน่าย สัตว์น้ำคัมแคช เป็นอุปสรรคต่อการขนถ่ายและการซื้อขาย² รัฐบาลจึงได้ขยายตลาดรับซื้อ สินค้าสัตว์น้ำทะเลโดยการจัดสร้างสะพานปลา³ และทำเทียบเรือประมงเพิ่มขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวก

¹ธนาคารแห่งประเทศไทย. ภาวะสินค้าเกษตรที่สำคัญในรอบปี 2522.

ม.ป.ป. หน้า 376.

²กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป26/2510/29 การประมง.

³หมายถึง สถานที่หรือบริเวณซึ่งได้มีการประกาศให้เป็นที่ประกอบกิจการ แพลง กิจการแพลง หมายถึง การดำเนินการเป็นนายหน้าและตัวแทนของชาว ประมง ทำหน้าที่รับฝากจำหน่ายสินค้าสัตว์น้ำเป็นส่วนใหญ่เพื่อประมูลขายให้แก่ลูกค้า สมลักษณ์ โทสกุล. เลมเกม. หน้า 49.

ความสะดวกและรองรับสินค้าสัตว์น้ำที่เพิ่มขึ้น รัฐบาลยังได้จัดสร้างห้องเย็นเพื่อเก็บรักษา สัตว์น้ำให้มีคุณภาพและจัดสร้างสถานีวิจัยชายฝั่งเพื่อส่งข่าวสารเกี่ยวกับการประมง

ในการซื้อขายสัตว์น้ำในบริเวณสะพานปลาและท่าเทียบเรือประมง ชาวประมง ส่วนใหญ่มักจะถูกกดราคา ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณสัตว์น้ำที่นำมาจำหน่ายมีมากโดยเฉพาะ สัตว์น้ำหน้ากิน และค่าใช้จ่ายของเรือประมงอวนลากสูง ชาวประมงจึงต้องรีบขนถ่าย และจำหน่ายสินค้าสัตว์น้ำให้หมดโดยเร็ว เพื่อจะได้ออกไปทำการประมงในเที่ยวต่อไป ประกอบกับการขนส่งจากสะพานปลาและท่าเทียบเรือประมงไปยังตลาดต่าง ๆ นั้นไม่ทัน กับจำนวนสัตว์น้ำที่มีปริมาณมาก ทำให้สัตว์น้ำตกค้างและเน่าเสียเป็นจำนวนมาก

จากสภาพการดังกล่าวรัฐบาลจึงได้จัดสร้างห้องเย็นเพิ่มขึ้นและส่งเสริมให้ เอกชนจัดสร้างค้ายทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทั้งนี้เพื่อเป็นที่จักเก็บสัตว์น้ำทะเล ให้มีคุณภาพคงเดิม และใช้เป็นที่ยักเก็บสัตว์น้ำทะเลเมื่อมีปริมาณมากเกินความต้องการ ของตลาดไว้จำหน่ายในยามขาดแคลน ขณะเดียวกันเปิดโอกาสให้ชาวประมงได้เช่า ห้องเย็นเก็บรักษาสัตว์น้ำไว้จำหน่ายเมื่อมีราคาสูงขึ้น จากการดำเนินนโยบายดังกล่าว ทำให้เกิดการขยายตัวทางด้านการค้าสัตว์น้ำในประเทศและต่างประเทศ

สินค้าสัตว์น้ำที่มีความสำคัญในการส่งออกคือ กุ้งแช่เยือกแข็ง ปลาหมึกแช่ เยือกแข็ง ปลาแช่เยือกแข็ง และปลาป่น ประเทศที่เป็นตลาดสำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น ฮองกง มาเลเซีย สิงคโปร์ อิตาลี สหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2529 ประเทศไทยส่งสินค้าสัตว์น้ำออกขายต่างประเทศโดยมีมูลค่าเพิ่มขึ้นโดยตลอด¹ สำหรับ ด้านปริมาณส่งออกมีบางปีลดลงแต่ส่วนใหญ่เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันไทยได้นำเข้าสินค้า สัตว์น้ำในปริมาณเพิ่มขึ้นด้วย สินค้าสัตว์น้ำที่นำเข้าได้แก่ ปลาสดแช่แข็ง เพื่อป้อน โรงงานปลาทุกระป๋อง

ตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2529 ถึงแม้ประเทศไทยจะส่งสินค้าสัตว์น้ำออกจำหน่าย ทางประเทศได้เพิ่มขึ้นโดยตลอดก็ตาม ขณะเดียวกันก็ประสบปัญหาบางประการ เช่น

¹ สมนึก ศรีปลั่ง. เล่มเกม. หน้า 124.

เรื่องคุณภาพสัตว์น้ำ ส่งผลให้ประเทศผู้ซื้อเอาเรื่องนี้มาเป็นเครื่องต่อรองด้านการตลาด

การดำเนินนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการประมงทะเล ระหว่าง พ.ศ.

2504 - 2529 นั้นกล่าวได้ว่าผลผลิตสัตว์น้ำทะเลเพิ่มขึ้นในอัตราที่เพิ่มขึ้นและลดลง¹ ส่วนนโยบายการค้ำนรัฐบาลได้ส่งเสริมการค้าภายในและต่างประเทศ ไทยสามารถส่งไปจำหน่ายต่างประเทศปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามการผลิตและการค้าสัตว์น้ำของไทยยังประสบความยุ่งยากเรื่อยมา ส่วนใหญ่มักเป็นปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำทะเลในเขตน่านน้ำภายในประเทศ ปัญหาความมั่นคงของสถานการณ์น้ำมันโลก และปัญหาการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลของประเทศเพื่อนบ้าน รัฐบาลได้พยายามดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาแต่สามารถคลี่คลายได้ในบางส่วน

ฉะนั้นจะเห็นว่านโยบายของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการประมงทะเล ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529 นั้นเป็นช่วงที่น้ำศึกษาถึงและอาจเป็นแนวทางสำหรับการศึกษากการประมงในปัจจุบันและอนาคต

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยของ วีรธรรม เนียมน้ำเพชร เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำตามกฎหมายการประมงของประเทศไทย เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำเฉพาะในค่านกฎหมาย พบว่า พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 มี

¹หมายถึง ปริมาณการจับสัตว์น้ำในระหว่างปี พ.ศ. 2504 - 2529 มีอัตราเพิ่มขึ้นและลดลงโดยใช้ พ.ศ. 2504 เป็นปีฐาน จากการศึกษาพบว่า พ.ศ. 2504 อัตราเพิ่ม 1 พ.ศ. 2505 อัตราเพิ่มลดลง 0.58, พ.ศ. 2510 อัตราเพิ่มเพิ่มขึ้น 0.46, พ.ศ. 2515 อัตราเพิ่มลดลง 0.10, พ.ศ. 2520 อัตราเพิ่มเพิ่มขึ้น 4.94 เป็นต้น (ศึกษาตารางภาพ 11 ประกอบ)

บทลงโทษไม่รุนแรงและไม่สอดคล้องกับภาวะการณ์ในปัจจุบัน ในการควบคุมและกำหนดความประพฤติของบุคคลที่ทำลายพันธุ์สัตว์น้ำที่เกิดขึ้นแพร่หลายตามความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง

งานวิจัยของ วศิน วีระเวชญาณ เรื่อง การแบ่งอาณาเขตทางทะเลระหว่างประเทศไทยกับประเทศใกล้เคียง ผลการศึกษาพบว่า การเจรจาแบ่งอาณาเขตระหว่างประเทศไทยกับประเทศใกล้เคียงสำเร็จได้บางส่วน และที่มีปัญหาค้างอยู่เช่น ที่เกาะสามระหว่างไทยกับพม่า ปัญหาเส้นแบ่งอาณาเขตทางทะเลระหว่างไทยกับกัมพูชา ปัญหาการแบ่งเขตไหล่ทวีปในอ่าวไทยและทะเลจีนใต้ระหว่างไทย-กัมพูชา-เวียดนาม-มาเลเซีย

งานวิจัยของ ประมวล ศิริพันธ์แก้ว และศิริ ศิริพันธ์แก้ว เรื่อง เทคโนโลยีการประมงน้ำเค็มในภาคตะวันออก ผลการศึกษาพบว่า แนวความคิดที่จะชัก ลวง ล่อ ชุบ เชี่ยว ลาก แชะ สับ และหลอกเพื่อที่จะจับสัตว์น้ำ นำไปสู่การกำหนดโครงสร้างและหน้าที่ของเครื่องมือ และความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สภาพแวดล้อม และสังคม ทำให้ชาวประมงเลิกใช้เครื่องมือบางชนิดในการทำประมงน้ำเค็ม

จากการค้นคว้านงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ายังไม่มีผู้วิจัยเรื่องนโยบายของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการประมงทะเล ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529 ไว้โดยทรง ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาถึงสภาพทั่วไปของการประมง ซึ่งไม่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการผลิต และการค้าสัตว์น้ำทะเลของประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529
2. เพื่อศึกษานโยบายในการดำเนินงาน และการแก้ปัญหาการผลิตและการค้าสัตว์น้ำทะเลของรัฐบาล ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลอันเกิดจากการดำเนินนโยบายประมงทะเลของ
รัฐบาล ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงสภาพและปัญหาการผลิตและการค้าสัตว์น้ำทะเลของรัฐบาลไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529

2. ทำให้ทราบถึงนโยบายในการดำเนินงาน และวิธีแก้ปัญหาของรัฐบาลไทย
เกี่ยวกับการประมงทะเล ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529

3. ทำให้ทราบถึงผลอันเกิดจากการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการประมงทะเล
ของรัฐบาลไทย ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529

4. ผลของการค้นคว้าอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาวางนโยบายเพื่อ
การแก้ปัญหาการประมงทะเลของรัฐบาลไทยในปัจจุบันและอนาคต

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานโยบายของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการประมงทะเล ระหว่าง พ.ศ.
2504 - 2529 นี้มุ่งศึกษาเฉพาะนโยบายการส่งเสริมการจับ การอนุรักษ์ การ
เพาะเลี้ยงชายฝั่ง และการส่งเสริมการค้าของรัฐบาลทั้งแผนนโยบายฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-
2529) ถึงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ส่วนช่วงก่อนนั้นจะศึกษาพอสังเขปเพื่อเป็นแนวทาง
ประกอบการวิเคราะห์นโยบายของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการประมงทะเล ระหว่าง
พ.ศ. 2504 - 2529

สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

1. การเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

เทคนิคการผลิตและการลงทุนในกิจการประมงทะเล

2. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำในเขตน่านน้ำไทย รวมทั้งความ
ผืนผวนของสถานการณ์น้ำมันโลก และการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์
ทะเลของประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลกระทบต่องานกิจการประมงทะเล

3. การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม มีผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายของ
รัฐบาลไทยเกี่ยวกับการประมงทะเล ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529

วิธีการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะใช้วิธีการศึกษาทางประวัติศาสตร์ (HISTORICAL
APPROACH) และเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (ANALYTICAL DESCRIPTION)
ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจะใช้ข้อมูลที่เป็นหลักฐานชั้นต้น (PRIMARY SOURCES) เป็นสำคัญ
หลักฐานชั้นรอง (SECONDARY SOURCES) และการสัมภาษณ์ (ORAL HISTORY)
ประกอบ

แหล่งศึกษาค้นคว้า

1. หอสมุดแห่งชาติ
2. หอสมุดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
3. หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ฯลฯ

การประมงนับเป็นอาชีพเก่าแก่อาชีพหนึ่งของคนไทย และถือเป็นกิจกรรมทางการเกษตรที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน¹ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประมงทะเล เป็นที่ยอมรับกันว่าสัตว์น้ำทะเลเป็นโภชนาหารอันมีค่าอย่างยิ่งของชาติไทย เพราะนอกจากจะเป็นอาหารหลักของคนไทยส่วนใหญ่แล้ว² ยังเป็นบ่อเกิดของการสร้างงานค่านับประมงและเป็นแหล่งรายได้ของประชาชนทุกภาค

การประมงทะเลตอน พ.ศ. 2504 อยู่ในสภาพล้าหลัง ความล้าหลังนี้เกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ ประการแรก ชาวประมงส่วนใหญ่ขาดการศึกษา ไม่มีความสามารถในการทำประมง มาตรฐานการครองชีพต่ำ กว่าร้อยละ 90 เป็นคนยากจน³ และมีหนี้สินตลอดชีวิต⁴ ประการที่สอง เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้จับสัตว์น้ำเป็นแบบดั้งเดิมไม่มี

¹วิทย์ ยอแสงรัตน์. "บทบาทราชการ : การพยุงราคาสินค้าสัตว์น้ำเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ชาวประมง," วารสารการประมง. 26(3) : 299 ; กรกฎาคม 2516.

²ทบาราชการ. "การสงวนพันธุ์ปลา," วารสารการประมง. 3(1) : 6 ; มกราคม 2493.

³วิทย์ ยอแสงรัตน์. "ความรู้เกี่ยวกับการประมง," วารสารการประมง. 19(1) : 30 ; มกราคม 2509.

⁴เทพ เมนะเศวต. "ปัญหาในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ," วารสารการประมง. 26(3) : 312 ; กรกฎาคม 2516.

ประสิทธิภาพ ไม่มีความแข็งแรงทนทาน¹

ผู้เชี่ยวชาญการประมงขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ ได้กล่าวไว้ใน พ.ศ. 2496 ว่า

"...ระบบการอุตสาหกรรมประมงในเขตอำเภอยะวันออกเฉียงใต้อยู่ในสภาพ "ล้าหลัง" และสภาพ "ล้าหลัง" นี้เกิดจากองค์ประกอบส่วนบุคคลคือ บรรดาชาวประมงทั้งหลายนั่นเอง เช่นชาวประมงขาดการศึกษาเป็นส่วนมาก มีสมรรถภาพในการจับสัตว์น้ำต่ำที่สุด ยังใช้เครื่องมือและอุปกรณ์แบบดั้งเดิมและทำการประมงกันเฉพาะชายฝั่งหรือภายในเขตชายฝั่ง..."²

แหล่งประมงทะเล

แหล่งประมงทะเลในประเทศไทยแบ่งเป็น 2 แหล่งคือ (ดูภาพประกอบ)

1. แหล่งประมงทะเลในอ่าวไทยแบ่งออกได้ 5 เขต คือ

เขตประมงที่ 1 อ่าวไทยด้านตะวันออก ประกอบด้วยเขตทะเลของจังหวัดตราด จันทบุรี และระยอง

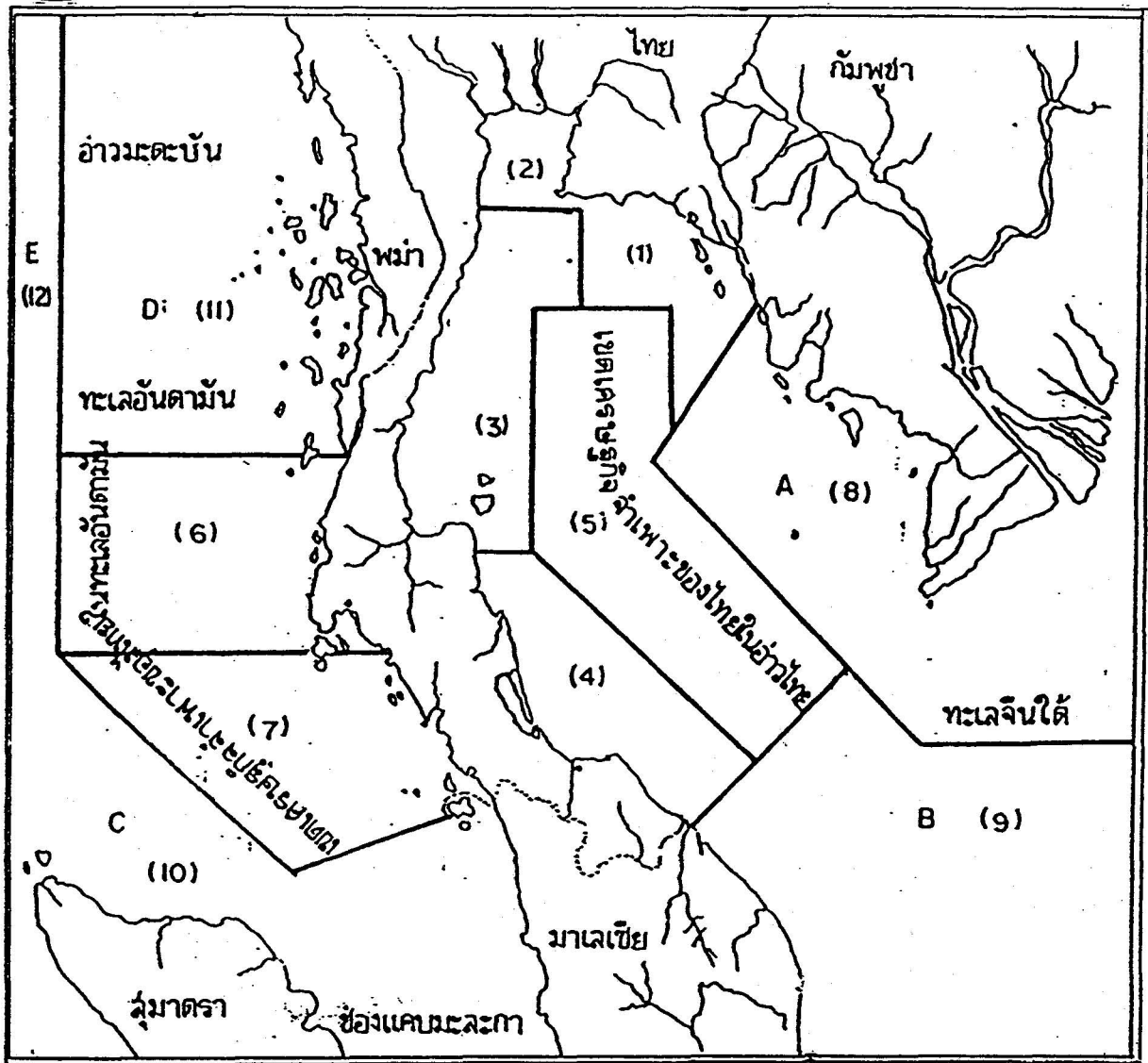
เขตประมงที่ 2 อ่าวไทยตอนใน ประกอบด้วยเขตทะเลของจังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และเพชรบุรี

เขตประมงที่ 3 อ่าวไทยตอนบน ประกอบด้วยทะเลของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และสุราษฎร์ธานี

¹"หน้าบรรณาธิการ: ศักยภาพเกี่ยวกับการประมงของไทย," วารสารการประมง.

3(3) : 269 ; กรกฎาคม 2493.

²กรมประมง กระทรวงเกษตร. รายงานประจำปีกรมประมง พ.ศ. 2496. ม.ป.ป.

ภาพประกอบ 1 แผนที่แสดงแหล่งประมงในประเทศไทย

ที่มา : ฝ่ายสถิติการประมง กรมประมง

เขตประมงที่ 4 อ่าวไทยด้านตะวันตกตอนล่าง ประกอบด้วยเขตทะเลของจังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส

เขตประมงที่ 5 อ่าวไทยตอนล่าง ประกอบด้วยเขตทะเลที่อยู่ในบริเวณกลางอ่าวไทยที่มีอาณาเขตติดต่อเส้นแบ่งเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศมาเลเซีย และสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา

2. แหล่งประมงทะเลในทะเลอันดามันแบ่งออกได้ 2 เขต คือ

เขตประมงที่ 6 ทะเลอันดามันตอนบน ประกอบด้วยเขตทะเลของจังหวัดระนอง พังงา และภูเก็ต

เขตประมงที่ 7 ทะเลอันดามันตอนล่าง ประกอบด้วยเขตทะเลของจังหวัดกระบี่ ตรัง สตูล (ดูตารางภาพ 1.)

ก่อน พ.ศ. 2440 การประมงของไทยมักอยู่ตามบริเวณชายฝั่ง เพราะเครื่องมือจับสัตว์น้ำไม่มีคุณภาพพอที่จะทำประมงน้ำลึกได้ หลังจากที่ต่างชาตินำเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเข้ามายังประเทศไทย แหล่งประมงของไทยจึงได้ขยายตัวออกไปยังเขตทะเลลึกในอ่าวไทยและทะเลอันดามัน

เครื่องมือจับสัตว์น้ำทะเลก่อน พ.ศ. 2504

ในระยะแรกเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบง่าย ๆ¹ เช่น ฉมวก ตะมุหิน ไซ² เครื่องมือเหล่านี้ใช้จับสัตว์น้ำตามชายฝั่ง เรือที่ใช้เป็นเรือขนาดเล็ก ส่วนมากเป็นเรือแจว³ สัตว์น้ำ

¹ ภาพเครื่องมือที่สำคัญพร้อมคำอธิบาย คู่มือคนวก ก. ประกอบ

² กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ภาพปลาและสัตว์น้ำของไทย.

2530. หน้า 4 - 5.

³ ทองใบ ศิริมัย. "การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการประมงของไทย," วารสารการประมง. 37(3) : 223 ; พฤษภาคม 2527.

ที่จับได้ส่วนมากเป็นปลาฉี่วันน้ำและปริมาณไม่มากนัก ใช้วิธีโยกภายในครอบคร้ว ถ้าเหลือก็จะทำเค็มจำหน่ายในท้องถิ่น อาจกล่าวได้ว่ามีไ้คุมการค้าเท่าใดนัก

ต่อมาใน พ.ศ. 2440 ไ้เริ่มมีการนำเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นมาใช้ในการจับฉี่วันน้ำ ไ้แก่ โป๊ะ โพงพาง และร้วโซมาน¹ (ดูรายละเอียดภาคผนวก ก. ประกอบ)

เครื่องมือดังกล่าวเป็นเครื่องมือประจำที่ เหมาะในการจับฉี่วันน้ำขนาดเล็กตามชายฝั่ง และมีประสิทธิภาพในการจับฉี่วันน้ำท่า ในฤดูมรสุมมักได้รับความเสียหายเพราะไม่แข็งแรงทนทาน ส่วนการจับฉี่วันน้ำขนาดใหญ่ เช่น ปลาฉลาม กะเบน มักใช้เบ็ด แต่ไม่มีการเกี่ยวเหยื่อ ปลอยให้ปลาว่ายติดเบ็ดเอง²

ใน พ.ศ. 2468 การจับฉี่วันน้ำเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากการใช้เครื่องมือประจำที่มาเป็นอวนตั้งเกซึ่งเป็นเครื่องมือขนาดใหญ่ สามารถเคลื่อนที่ติดตามลอมจับปลาฉี่วันน้ำโดยเฉพาะปลาทุตามบริเวณชายฝั่งได้คราวละมาก ๆ³ เครื่องมือชนิดนี้ชาวจีนไหหลำ

¹วิรัช จารุสมบัติ. "การพัฒนาทรัพยากรทางทะเล," วารสารการประมง. 32(2) : 7 ; มกราคม 2522.

²ฮิว แมคคอร์มิค สมิต. รายงานการสำรวจพืชพันธุ์ในน้ำและอุตสาหกรรมแผนกสัตว์น้ำของประเทศสยาม พร้อมด้วยโครงการและข้อเสนอแนะในการควบคุมบังคับบัญชา ทำนุบำรุงและการจัดการให้เจริญขึ้น. 2526. หน้า 26.

³ลูกทะเล (นามแฝง). "การประมงไทยในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต," วารสารการประมง. 35(1) : 11 ; มกราคม 2525.

เป็นผู้นำเข้ามาใช้จับปลาในอ่าวไทย โดยใช้เรือใบสามเสาหรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เรืออวนตังเกเป็นพาหนะ อวนตังเกได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการประมงไทย ปรากฏว่าได้รับความนิยมในหมู่ชาวประมงไทยในเวลาต่อมา¹

หลังจากนั้นใน พ.ศ. 2473 ชาวประมงญี่ปุ่นได้นำเรือยนต์เข้ามาใช้ในการ ประมงในทะเลไทย ระยะแรกชาวประมงไทยก็ใช้เรือยนต์แทนเรือสำเภา เพราะเรือ ยนต์มีประสิทธิภาพในการจับสัตว์น้ำมากกว่า แต่ได้รับการบอกเล่าจากชาวจีนว่า เสี่ยง เครื่องยนต์ทำให้ปลาทุกกิโลกรัม ชาวประมงไทยจึงไม่กล้าใช้เรือยนต์ออกจับสัตว์น้ำ² จนกระทั่ง พ.ศ. 2478 เกิดพายุรุนแรง โปะและเครื่องมือต่าง ๆ ถูกทำลาย ทำให้ สัตว์น้ำขาดแคลน จึงเกิดการแข่งขันออกจับสัตว์น้ำในที่ต่าง ๆ เพื่อความรวดเร็วพอกำ ไล่นำเรือยนต์มาใช้ ปรากฏว่าเรือยนต์มิได้ทำให้ปลาทุกกิโลกรัมแพงขึ้นอีกแล้ว นับแต่นั้นมา ชาวประมงไทยก็ใช้เรือยนต์ทำประมง³ เริ่มต้นด้วยการนำเรือยนต์มาใช้ลากจูงเรือประมงก่อน ต่อมาจึงใช้เรือยนต์เข้าทำประมงหลังจากที่ได้พัฒนามาเป็นเครื่องหัวเผาแล้ว⁴

¹"ลูกทะเล" (นามแฝง). "การประมงไทยในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต," วารสารการประมง. 35(2) : 122 - 123 ; มีนาคม 2525.

²บุญ อินทรทรัพย์. "การพัฒนากันวิทยาศาสตร์ทางทะเลในช่วง 200 ปี ของรัตนโกสินทร์," วารสารการประมง. 36(5) : 488 ; กันยายน 2526.

³บุญ อินทรทรัพย์. "การพัฒนากิจการประมงของไทย," วารสารการประมง. 36(2) : 129 ; มีนาคม 2526.

⁴กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ภาพปลาและสัตว์น้ำของไทย. 2530. หน้า 4 - 5.

อาจกล่าวได้ว่าเครื่องมือประมงชนิดต่าง ๆ ที่ต่างชาตินำเข้ามาและมีประสิทธิภาพสูงกว่าเครื่องมือแบบดั้งเดิมของไทย ได้ทำให้กิจการประมงทะเลของไทยพัฒนาไปในระดับหนึ่ง

การค้าสัตว์น้ำทะเลก่อน พ.ศ. 2504

ก่อน พ.ศ. 2504 ปริมาณสัตว์น้ำทะเลที่ได้จากการทำประมงบ้านอ่าวไทยและทะเลอันดามันอยู่ระหว่างปีละ 110,000 - 150,000 ตัน¹ ส่วนใหญ่นำมาขายบริโภคในประเทศที่เหลือจึงส่งไปขายต่างประเทศ

1. การค้าสัตว์น้ำทะเลภายในประเทศ

ก่อน พ.ศ. 2504 การค้าสัตว์น้ำภายในประเทศยังอยู่ในวงจำกัด เพราะการคมนาคมไม่เอื้ออำนวยให้มีการค้าขายกับท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกลออกไป การค้าจึงอยู่ภายในท้องถิ่นหรือบริเวณใกล้เคียงเป็นส่วนใหญ่ จากหลักฐานปรากฏว่าชาวประมงบ้านกะวันออกและฝั่งกะวันกกของอ่าวไทย จะนำสัตว์น้ำมาขายที่ตลาดหางวัก ชาวประมงที่อยู่ใกล้จังหวัดสุราษฎร์ธานีลงไปจะนำไปขายที่ตลาดจังหวัดสงขลา ส่วนชาวประมงบ้านทะเลอันดามันจะค้าขายเฉพาะในท้องถิ่นเท่านั้น เนื่องจากการค้าอยู่ในวงแคบและไม่มีเทคโนโลยีในการเก็บรักษาสัตว์น้ำให้อยู่ในสภาพดีและสด² บางครั้งชาวประมงต้องทิ้ง

¹สว่าง เจริญผล. "สถานการณ์ประมงไทยและนโยบายการจัดการประมง," วารสารการประมง. 35(2) : 125 ; มีนาคม 2525.

²ลูกทะเล (นามแฝง). "การประมงในอดีต ปัจจุบันและอนาคต," วารสารการประมง. 36(2) : 122 - 123 ; มีนาคม 2526.

สัตว์น้ำที่จับได้ส่วนหนึ่งไปเพราะบริโภคและจำหน่ายไม่หมด¹

2. การค้าสัตว์น้ำทะเลกับต่างประเทศ

ระบบการค้าของไทยเป็นแบบเสรี การค้าสัตว์น้ำทะเลระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศมีมานานแล้ว สินค้าสัตว์น้ำที่สำคัญในการส่งออกคือ ปลาเค็ม ปลาหูเค็ม หอยแมลงภู่แห้ง สำหรับปลาสดนั้นปริมาณการส่งออกไม่มากนัก ตลาดต่างประเทศที่สำคัญคือ ประเทศสิงคโปร์ ฮองกง และอินโดนีเซีย²

ขณะเดียวกันก็มีการส่งสินค้าสัตว์น้ำเข้าประเทศเช่นกัน ได้แก่ ปลากระป๋อง ปลิงทะเลแห้ง หอยแครงสด และปลาอื่น ๆ หอยแครงนั้นนำเข้าจากประเทศมาเลเซียเป็นส่วนใหญ่³

¹ชาวประมงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ภิชาธร สมบัติ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำเทียบเรือประมงอำเภอมะเอนก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2534.

²ธีรพันธ์ ภูคาสวรรค์. "สองร้อยปีของการประมงไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์," วารสารการประมง. 35(3) : 248 ; พฤษภาคม 2525.

³สุมน เสวกรวณ. "การค้าสินค้าสัตว์น้ำของไทยกับต่างประเทศ," วารสารการประมง. 32(3) : 305 ; กรกฎาคม 2522.

การส่งออกและการนำเข้าสัตว์น้ำทะเลมีการเปลี่ยนแปลงทั้งปริมาณและมูลค่า บางปีไทยได้เปรียบดุลการค้าและบางปีไทยก็เป็นฝ่ายเสียเปรียบดุลการค้า (ดูตาราง 1)

ช่วงที่ไทยได้เปรียบดุลการค้าตั้งแต่ พ.ศ. 2480 - 2503 มีอยู่ด้วยกัน 4 ช่วง ดังนี้คือ

ระหว่าง พ.ศ. 2480 - 2484 เป็นช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากผลผลิตสัตว์น้ำภายในประเทศมีมาก ในขณะที่ประเทศคู่ค้าอื่น ๆ กำลังประสบปัญหาการจับสัตว์น้ำ

ระหว่าง พ.ศ. 2489 - 2490 สงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติ ชาวประมงออกจับสัตว์น้ำได้ตามปกติ ผลผลิตจึงเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การส่งออกมีมากไปด้วย

ระหว่าง พ.ศ. 2492 - 2493 รัฐบาลได้ประกาศลดยาเสพติดส่งออกสัตว์น้ำ การส่งออกสัตว์น้ำไปขายต่างประเทศจึงเริ่มไหวตัวอีกครั้งหนึ่ง¹

พ.ศ. 2497 - 2500 เป็นช่วงที่รัฐบาลได้จัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ใน พ.ศ. 2496 ส่งผลให้การรักษาคูณภาพสินค้าสัตว์น้ำดีขึ้น สัตว์น้ำส่งออกจึงมีราคาสูงขึ้นไปด้วย

ส่วนการเสียดุลการค้าสัตว์น้ำของไทย ระหว่าง พ.ศ. 2480 - 2503 มีอยู่ด้วยกัน 4 ช่วง ดังนี้

ระหว่าง พ.ศ. 2482 - 2488 เป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวประมงออกทำประมงไม่ได้ นอกจากนี้ยังขาดแคลนเครื่องมือประมงซึ่งส่วนใหญ่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ²

¹กรมประมง กระทรวงเกษตร. รายงานประจำปีกรมประมง พ.ศ. 2496. ม.ป.ป. หน้า 42.

²สว่าง เจริญผล. "เรือสำรวจประมง "กิตติขจร", " วารสารการประมง. 16(1) : 34 ; มกราคม 2506.

ตาราง 1 ปริมาณสัตว์น้ำนำเข้าและขาออกระหว่าง พ.ศ. 2480 - 2500

ปี	สินค้าสัตว์น้ำนำเข้า		สินค้าสัตว์น้ำขาออก		ดุลการค้า (พันบาท)
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า(พันบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า(พันบาท)	
2480	12,951	876	20,546	2,079	1,203
2481	17,063	697	27,793	2,501	1,864
2482	1,416	527	18,330	1,779	1,207
2483	997	420	22,169	2,195	1,775
2484	1,985	962	16,812	2,252	1,290
2485	235	325	1,160	295	- 30
2486	420	986	1,926	357	- 429
2487	138	1,027	422	228	- 599
2488	60	801	26	69	- 732
2489	186	2,604	5,506	7,525	4,921
2490	260	4,104	2,882	8,838	4,734
2491	367	6,793	907	2,833	- 3,960
2492	141	2,757	7,856	11,482	8,725
2493	510	9,612	21,909	23,025	13,413
2494	3,334	58,284	20,865	21,077	- 37,207
2495	5,719	99,080	21,061	20,012	- 79,068
2496	3,117	56,876	18,387	44,249	- 12,627
2497	291	5,694	27,648	99,586	93,892
2498	755	6,241	22,889	47,816	41,575
2499	99	1,978	19,641	71,742	51,777
2500	50	1,733	14,271	54,337	34,550
2501	5,324	52,698	12,359	35,674	- 41,636
2502	8,933	95,151	8,869	29,553	- 65,595
2503	9,207	70,189	8,959	34,259	- 35,930

ที่มา : ฝ่ายสถิติการประมง กรมประมง

ระหว่าง พ.ศ. 2490 - 2491 รัฐบาลได้ประกาศขึ้นภาษีส่งออกสัตว์น้ำทำให้มีการส่งออกเฉพาะสัตว์น้ำที่มีราคาสูง แต่ปริมาณการส่งออกน้อย

ระหว่าง พ.ศ. 2494 - 2496 มีการนำเข้าสินค้าสัตว์น้ำมากและมีราคาสูง โดยเฉพาะปลาเค็ม¹

ระหว่าง พ.ศ. 2501 - 2503 จำนวนประชากรไทยเพิ่มมากขึ้น² แต่ผลผลิตสัตว์น้ำทะเลภายในประเทศกลับลดลง เนื่องจากภัยธรรมชาติ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากแก่เครื่องมือประมง

นโยบายเกี่ยวกับการประมงทะเลก่อน พ.ศ. 2504

ในช่วงก่อน พ.ศ. 2504 รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการประมงทะเล ดังนี้

1. นโยบายสงวนอาชีพการประมง

ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 อาชีพการประมงทะเลตกอยู่ในมือคนต่างด้าว³ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิจับสัตว์น้ำในเขตจับสัตว์น้ำสยาม พ.ศ. 2477 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2478⁴ ยังอนุญาตให้คนต่างด้าวทำประมงได้ ต่อมา

¹กรมประมง กระทรวงเกษตร. รายงานประจำปีกรมประมง พ.ศ. 2496. ม.ป.ป. หน้า 42 - 45.

²มหาวิทยาลัยมหิดล. หนังสือประชากรศึกษา. 2519. หน้า 337.

³วิทย์ ยอแสงรัตน์. "ความรู้เกี่ยวกับการประมง," วารสารการประมง. 19(1) : 30 - 31 ; มกราคม 2509.

⁴เพื่อให้พ.ร.บ.ฉบับ พ.ศ. 2477 มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

รัฐบาลเล็งเห็นว่าอาชีพการประมงเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ควรสงวนไว้สำหรับคนไทย ใน พ.ศ. 2481 รัฐบาลจึงได้ออกพระราชบัญญัติเรือสยาม ห้ามบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย ถือกรรมสิทธิเรือสยาม ซึ่งเป็นผลให้ชาวประมงต่างชาติไม่สามารถมีเรือประมงได้ ต่อมา ใน พ.ศ. 2482 รัฐบาลได้ประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิจับสัตว์น้ำในเขต จับสัตว์น้ำสยาม พ.ศ. 2477 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2478 โดยได้ประกาศใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทยแทน¹ เพื่อช่วยให้ชาวประมง ไทยได้มีโอกาสจับสัตว์น้ำโดยไม่มีคู่แข่งเป็นคนต่างชาติ ธุรกิจการประมงของต่างชาติ จึงต้องยุติลง

2. นโยบายส่งเสริมเงินทุน

ใน พ.ศ. 2483 รัฐบาลได้จัดตั้งบริษัทประมงไทยจำกัดขึ้น² เพื่อช่วยเหลือ ชาวประมงไทยในด้านการเงินทุนให้สามารถประกอบอาชีพการประมงแทนชาวต่างชาติที่ถูกกีดกัน ออกไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตประมงไทย พ.ศ. 2482³ ปรากฏว่า ชาวประมงบางส่วนที่มีหลักทรัพย์สินจำนองกันเท่านั้นที่สามารถกู้ยืมเงินไปลงทุนได้ ในขณะที่ ชาวประมงอีกส่วนหนึ่งที่ไม่มีหลักทรัพย์สินจำนองกันมิได้รับเงินกู้ นอกจากนี้ยังมีการเข้าใจผิด คิดว่ารัฐบาลจัดตั้งบริษัทประมงไทยจำกัดขึ้นมาเพื่อออกจับสัตว์น้ำและค้าสัตว์น้ำเอง ซึ่งเป็น การแข่งขันกับเอกชน เป็นผลให้ชาวประมงจำนวนมากคัดค้านการจัดตั้งบริษัทประมงไทย จำกัด อย่างไรก็ตามบริษัทประมงไทยจำกัดก็ต้องล้มเลิกกิจการไปในที่สุดเพราะประสบ การขาดทุนเนื่องจากหนี้สูญ

¹กรมประมง. รวมกฎหมายการประมง : พ.ร.บ. การประมง พ.ศ. 2490 พ.ร.บ. จักรเย็บปักจักรการแพปลา พ.ศ. 2496 พ.ร.บ. ว่าด้วยสิทธิการประมงใน เขตการประมงไทย พ.ศ. 2482. 2500. หน้า 91.

²กังวาลย์ จันทรโชติ. "บทบาทของเอกชนในการพัฒนาการประมงของไทย," วารสารการประมง. 37(3) : 211 ; พฤษภาคม 2527.

³กระทรวงเกษตร. ประวัติกระทรวงเกษตรพิมพ์ที่ระลึกในงานเปิดศึกที่ทำการ กระทรวงเกษตร 1 เมษายน 2500. 2517. หน้า 235.

3. นโยบายตั้งสถานีประมงทะเล

รัฐบาลได้จัดตั้งสถานีประมงทะเลขึ้นที่บ้านเพ จังหวัดระยองเป็นแห่งแรก ใน พ.ศ. 2493 เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่ประจำอยู่ที่สถานีอบรมชาวประมงให้รู้จักการใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำ เช่น อวน โป๊ะ เชือกมัลดูง ตลอดจนแนะนำวิธีที่ถูกต้องในการจับสัตว์น้ำ¹ พร้อมกันนี้ก็ได้แนะนำเรือยนต์ขนาดเล็กออกเผยแพร่ซึ่งเป็นที่นิยมของชาวประมงในเวลาต่อมา

4. นโยบายให้มีครูฝึกการประมงที่เป็นคนต่างชาติ

ใน พ.ศ. 2502 รัฐบาลมีนโยบายผ่อนผันให้คนไทยที่ได้รับการอนุญาตทำประมงทะเล มีครูสอนหรือผู้ฝึกทำการประมงที่เป็นคนต่างชาติได้² นโยบายนี้มีผลต่อการพัฒนาเครื่องมืออวนลากในเวลาต่อมา กล่าวคือใน พ.ศ. 2504 รัฐบาลเยอรมันตะวันตกได้ส่งผู้เชี่ยวชาญมาให้ความแนะนำและสาธิตการใช้เครื่องมืออวนลากในการจับสัตว์น้ำหน้าดิน นับเป็นปีเริ่มต้นของการพัฒนาอุตสาหกรรมประมงไทย

5. นโยบายจัดสร้างองค์การสะพานปลา

ใน พ.ศ. 2491 ผู้เชี่ยวชาญองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ ได้เดินทางมายังประเทศไทยเพื่อศึกษาปัญหาการประมงทะเลและตลาดการค้าสัตว์น้ำ ผลการศึกษาพบว่า อาชีพการประมงของไทยยังอยู่ในสภาพต่ำมาก ควรที่จะเร่งพัฒนา³ รัฐบาลไทยพิจารณาแล้วเห็นว่าควรปรับปรุงแพลตฟอร์มทรงวางก กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีสภาพ

¹สำรอง เสวตเศรณี. "ชาวการประมงในและนอกประเทศ," วารสารการประมง. 3(1) : 102 - 108 ; มกราคม 2493.

²คณะบรรณาธิการ. "ชาวการประมงในประเทศ," วารสารการประมง. 12(1) : 111 ; มกราคม 2502.

³กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2510/29 การประมง. (ทองใบ ศิริมัย. "ความเป็นมาขององค์การสะพานปลา," สยามนิกร. 7 กรกฎาคม 2510.)

คับแคบไม่สามารถรับปริมาณสัตว์น้ำที่มีมากขึ้นได้ อีกทั้งสกปรกและไม่มีระเบียบ กว๊านแห่งนี้
รัฐบาลจึงประกาศใช้พระราชบัญญัติกิจการแพปลาเมื่อ พ.ศ. 2496 เพื่อจัดตั้งองค์การ
สะพานปลากรุงเทพ¹ ให้ชาวประมงมีสถานที่จำหน่ายสัตว์น้ำและได้รับความเป็นธรรมใน
เรื่องราคา² เป็นการยกระดับความเป็นอยู่ของชาวประมงให้ดีขึ้น³ ก่อนหน้านั้นแม้ชาวประมง
จะมีความสามารถในการใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและสามารถจับสัตว์น้ำได้มากขึ้นก็ตาม
แต่ในด้านการตลาดแล้วชาวประมงยังถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนกลางหรือนายทุน⁴ เช่น
ถูกเรียกเก็บเงินค่านายหน้าในอัตราสูงถึงร้อยละ 20 - 30 ของราคาสัตว์น้ำที่ขายได้
ทำให้ชาวประมงได้รับเงินค่าขายปลาไม่ถึงร้อยละ 70⁵ จากการค้าเน้นนโยบายดังกล่าวนี้
ปรากฏว่าชาวประมงได้นำสินค้ามาประมูลขายปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก⁶

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. (3) สร.0201. 31/43
การสร้างองค์การสะพานปลากรุงเทพ.

² สำรอง เศรษฐเศรณี. "เศรษฐกิจในชีวิตประจำวันของชาวประมง ตอนที่ 4
การค้าสัตว์น้ำในประเทศ," วารสารการประมง. 32(2) : 189 ; เมษายน 2520.

³ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2510/29 การประมง.
(กระแสรัก กังคานนท์. "การค้าสัตว์น้ำในประเทศ 1," ข่าวพาณิชย์. 15 กุมภาพันธ์
2510.)

⁴ วิทย์ ยอดแสงรัตน์. "ความรู้เกี่ยวกับการประมง," วารสารการประมง.
19(1) : 30 ; มกราคม 2509.

⁵ กรมประมง "สังคม - เศรษฐกิจ," วารสารการประมง. 3(2) : 185 ;
เมษายน 2493.

⁶ กระทรวงเกษตร. ประวัติกระทรวงเกษตรที่ระลึกคล้ายวันสถาปนาครบ 75 ปี.
2509. หน้า 192.

6. นโยบายจักษุสร้างทองเย็น

ในปีเดียวกันที่จักษุสร้างองค์การสะพานปลา รัฐบาลก็ได้สร้างทองเย็นขึ้นด้วย¹ เพื่อแก้ปัญหาเรื่องสัตว์น้ำมีปริมาณมากจนต้องปล่อยให้เน่าเสีย² นอกจากนั้นการที่มีทองเย็นไว้เก็บสัตว์น้ำ ทำให้สัตว์น้ำในท้องตลาดไม่ขาดแคลนและราคาไม่เปลี่ยนแปลง แม้จะเป็นช่วงฤดูมรสุมหรือฤดูห้ามทำประมงก็ตาม³

7. นโยบายการสร้างท่าเทียบเรือ

รัฐบาลได้จักษุสร้างท่าเทียบเรือขึ้น ตามแหล่งประมงในจังหวัดชายทะเลต่าง ๆ เพื่อให้ชาวประมงได้รับความสะดวกในการลำเลียงสัตว์น้ำขึ้นจากเรือ และเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของชาวประมง อีกทั้งเป็นประโยชน์แก่พ่อค้าที่สามารถขนส่งสัตว์น้ำสู่ตลาดได้โดยรวดเร็ว⁴

¹บรรณาธิการ. "ท่าเรือประมง," วารสารการประมง. 16(1) : 11 ; มกราคม 2506.

²ระยะเวลาที่ชาวประมงจับสัตว์น้ำได้มากจะอยู่ระหว่างเดือนตุลาคมถึงมกราคมของทุกปี

³กรมการประมง. "สังคม - เศรษฐกิจ," วารสารการประมง. 3(2) : 183 - 184 ; เมษายน 2493.

⁴บรรณาธิการ. เล่มเก็บ. หน้า 17.

นโยบายและการดำเนินนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการประมงทะเล

ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529

การประมงถือเป็นกิจกรรมทางการเกษตรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเพราะนอกจากจะใช้เป็นอาหารสนองความต้องการของผู้บริโภคในราคาถูกเมื่อเทียบกับราคาอาหารเนื้อสัตว์ชนิดอื่น ๆ แล้ว¹ ยังเป็นสินค้าส่งออกที่นำเงินตราต่างประเทศให้แก่ประเทศปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก² รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของการประมงทะเล จึงได้มีนโยบายสนับสนุนการประมงของประเทศให้ก้าวหน้าทั้งในด้านการผลิตและการค้า

การประมงแบบดั้งเดิมเริ่มเปลี่ยนแปลงเป็นการประมงแบบพาณิชย์เมื่อรัฐบาลของ จาพมา จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรกขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2504 ปรากฏว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2529 มีด้วยกันทั้งหมด 5 ฉบับ ในแต่ละฉบับมีนโยบายเกี่ยวกับการประมงทะเลบรรจุไว้ด้วย กล่าวคืออีกอย่างหนึ่งว่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2529 รัฐบาลวางแนวนโยบายเกี่ยวกับการประมงทะเลไว้ 5 ฉบับ ดังนี้

นโยบายเกี่ยวกับการประมงทะเลฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 - 2509 รัฐบาล

¹อารีย์ สิทธิมงคล. "การพัฒนาประมงทะเลในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5," ใน การวิจัยคุณภาพสัตว์น้ำและคุณภาพทรัพยากรมีชีวิตในน่านน้ำไทย. 2525. หน้า 44.

²กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2517/16 ปัญหาชาวประมงเนื่องจากน้ำมันขึ้นราคา. ("ควรคิดกันเสียให้ดีกว่าทุกอย่างจะสายเกินไป," สยามรัฐ.

1 มีนาคม 2517.)

มุ่งเน้นการจับสัตว์น้ำให้เพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน ซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้น โดยส่งเสริมให้ปรับปรุงเครื่องมือในการประมงและแนะนำให้ชาวประมงได้รู้จักใช้เครื่องมือการประมงแบบใหม่¹

นโยบายเกี่ยวกับการประมงทะเลฉบับที่ 2 พ.ศ. 2510 - 2514 รัฐบาลเน้นในเรื่องการประมงทะเลโดยเฉพาะประมงน้ำลึก เพื่อบริโภครภายในประเทศและเพื่อส่งออก ตลอดจนกวดขันการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำให้ได้ผลอย่างจริงจัง²

นโยบายเกี่ยวกับการประมงทะเลฉบับที่ 3 พ.ศ. 2515 - 2519 รัฐบาลส่งเสริมการประมงทะเลน้ำลึก การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งทะเลโดยเฉพาะกุ้ง เพื่อทดแทนสัตว์น้ำที่มีปริมาณลดลง เพื่อเพียงพอแก่บริโภคภายในประเทศ และส่งเป็นสินค้าออก ตลอดจนกวดขันการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำให้ได้ผลอย่างจริงจัง³

นโยบายเกี่ยวกับการประมงทะเลฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 - 2524 รัฐบาลเน้นส่งเสริมการทำประมงร่วมกับต่างประเทศ เพื่อเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำทะเลที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อการบริโภคภายในประเทศและส่งเป็นสินค้าออก⁴ นอกจากนี้รัฐบาลยังเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำทะเลให้ได้อยู่ในระดับสูงตลอดไป

¹กระทรวงเกษตร. แผนพัฒนาการเกษตรประจำปี 2507. 2507. หน้า 308.

²สำนักงานสถาบันพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. ร่างแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2510 - 2514. 2509. หน้า 129.

³สำนักงานสถาบันพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สาม พ.ศ. 2515 - 2519. 2515. หน้า 240.

⁴กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. งานเผยแพร่และส่งเสริม 2523. ม.ป.ป. หน้า 240.

นโยบายเกี่ยวกับการประมงทะเลฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529 รัฐบาล
ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเพื่อทดแทนปริมาณสัตว์น้ำที่ลดลง กำหนดมาตรการ
ที่เหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์ เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนปรับปรุง
ระบบการตลาดสินค้าสัตว์น้ำ¹

เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า รัฐบาลมีนโยบายหลักสองประการคือ มุ่งการเพิ่มผล
ผลิตและมุ่งการค้า ควบคู่การส่งเสริมการจับ การเพาะเลี้ยง การอนุรักษ์ และการค้า
สัตว์น้ำ

นโยบายเพิ่มผลผลิตประมงทะเลระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529

เพื่อให้นโยบายเพิ่มผลผลิตบรรลุตามเป้าหมาย รัฐบาลได้ส่งเสริมด้วยวิธีต่าง ๆ
ดังนี้ การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย การประมงน้ำลึกในเขตน่านน้ำไทย การ
ประมงน้ำลึกในเขตทะเลหลวง การทำประมงร่วมกับต่างประเทศ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
และการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำทะเล

1. การส่งเสริมการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย

นโยบายเกี่ยวกับการประมงทะเลฉบับแรก มุ่งเน้นจับสัตว์น้ำให้เพียงพอแก่
ความต้องการของประชากรที่ได้เพิ่มขึ้นในอัตราค่อนข้างสูงมากต่อปี² รัฐบาลจึงส่งเสริมให้

¹สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. สถานการณ์ประมงทะเล ปลาเบึก ปลาน้ำ.
2526. หน้า 70.

²สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ
พ.ศ. 2504 - 2506 - 2509 ระยะที่สอง (พ.ศ. 2507 - 2509). 2507.
หน้า 2.

ชาวประมงใช้เครื่องมืออวนลากแผ่นตะเฆ่ ซึ่งมีประสิทธิภาพมากกว่าเครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ชาวประมงใช้อยู่¹ เช่น โป๊ะ โพงพาง อวนตังเก เป็นต้น

เครื่องมืออวนลากแผ่นตะเฆ่นี้ รัฐบาลสาธารณรัฐเยอรมันเป็นผู้จัดส่งมาให้ตามข้อตกลงเรื่องความช่วยเหลือในด้านการเศรษฐกิจและการระหว่างไทยกับเยอรมัน นอกจากนี้รัฐบาลเยอรมันยังได้ส่งผู้เชี่ยวชาญการประมงมายังประเทศไทยอีกด้วย² ผลการทดลองใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ประมงไทยกับผู้เชี่ยวชาญชาวเยอรมันปรากฏว่าอวนลากแผ่นตะเฆ่มีประสิทธิภาพสูง สามารถจับสัตว์น้ำได้ประมาณ 200 - 300 กิโลกรัมต่อชั่วโมง³ นอกจากจะจับสัตว์น้ำได้คราวละมาก ๆ แล้วอวนลากแผ่นตะเฆ่ยังทำประมงได้ตลอดปีแม้ในฤดูมรสุม⁴

รัฐบาลได้จัดส่งผู้เชี่ยวชาญและเจ้าหน้าที่ประมงไทยนำเครื่องมืออวนลากแผ่นตะเฆ่ออกสาธิตตามหมู่บ้านชาวประมง แนะนำให้ชาวประมงเข้าใจการวางอวน การกู้อวน

¹สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 - 2509. ม.ป.ป. หน้า 48.

²กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป7/2508/กษ.5.2 สถาบันวิจัยการประมงทะเล. ("เยอรมันตกลงช่วยเหลือไทยตั้งสถาบันวิจัยการประมงทะเลโดยส่งผู้เชี่ยวชาญและเครื่องมือมาให้," สยามรัฐ. 12 มกราคม 2508.)

³กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป7/2504/กษ.4.2 การสำรวจอ่าวไทยเพื่อการประมง. ("ผู้เชี่ยวชาญว่าไทยมีปลาหน้าकिनชุมที่สุดในเอเชีย," สยามรัฐ. 13 กรกฎาคม 2504.)

⁴สุเมธ ชวัญภูมิ. "อ่าวไทยอีกไม่นานสัตว์น้ำจะสูญพันธุ์," ชาวประมงเพื่อชาวประมง. 3(7) : 14 ; ตุลาคม 2519.

นอกจากนั้นยังแนะนำให้ชาวประมงรู้จักคัดแปลงเครื่องมือแบบเก่ามาใช้ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น¹ ปรากฏว่าชาวประมงนิยมใช้เครื่องมืออวนถึงร้อยละ 70² ในขณะเดียวกันก็ใช้เครื่องมือแบบเก่าที่ได้ออกแปลงแล้ว เช่น คัดแปลงอวนตังเกแบบเก่า ซึ่งเคยใช้เป็นเครื่องมือในการจับสัตว์น้ำมาเป็นอวนค่าหรืออวนฉลอม³ โดยนำทางมะพร้าว แพตะเกียงมาทอให้สัตว์น้ำรวมฝูงกัน ทำให้จับปลาได้มากขึ้น⁴ เปลี่ยนอวนฝ้ายเป็นอวนใยสังเคราะห์ซึ่งมีความทนทานมากขึ้น นอกจากนี้มีการคัดแปลงเรืออวนลากจากสองลำมาเป็นลำเดียว และใช้เครื่องมือหาฝูงปลาแทนไคกง รวมทั้งปรับปรุงสมรรถภาพเครื่องยนต์เรือใหม่กำลังสูงขึ้น⁵ ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายลดลงและจับปลาได้ครั้งละมาก ๆ

2. การส่งเสริมการประมงน้ำลึกในเขตน่าน้ำไทย

ก่อน พ.ศ. 2510 การประมงยังเป็นการประมงชายฝั่ง⁶ ปรากฏว่าสัตว์น้ำ

¹ กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป7/2509/กษ.5.1 ทั่วไป.
(พัฒนาอาชีพชาวประมงสนับสนุนให้ก้าวหน้าทุกทาง," สยามนิกร. 14 มกราคม 2509)

² กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ปท/2512/15 กรมประมง.
("ประมงทะเลกับคนไทย" เคลวินิสต์. 24 กันยายน 2512.)

³ บุญเลิศ ผาสุก. "สถานการณ์การประมงปลาฉลามในอ่าวไทย," วารสารการประมง. 32(1) : 27 ; มกราคม 2522.

⁴ เทพ เมนะเศวต. "การขยายตัวทางการประมงของไทย," วารสารสมาคมไทยอเมริกัน. 8(1) : 14 ; 2519.

⁵ สมลักษณ์ ไทสกุล. เล็มเคิม. หน้า 12.

⁶ กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2510/29 การประมง.
("การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทะเลรอบประเทศไทย," ประชาธิปไตย. 24 ธันวาคม 2510.)

เชกชายฝั่งเริ่มลดลง ส่งผลให้เกิดการแย่งกันจับสัตว์น้ำระหว่างชาวประมงพาณิชย์กับชาวประมงพื้นบ้านที่มีวิธีการและอุปกรณ์ไม่ทันสมัย ส่วนการประมงน้ำลิกยังไม่แพร่หลายนัก เพราะเรือและอุปกรณ์ส่วนใหญ่เท่าที่ชาวประมงมีอยู่ ไม่เหมาะสมที่จะจับสัตว์น้ำลิก ประกอบกับชาวประมงยังขาดความรู้ความชำนาญในการ เคนเรือทะเลลึกและขาดทุนรอน¹

รัฐบาลได้ออกสำรวจอ่าวไทยและทะเลอันดามันในเขตไทยด้วยเรือสำรวจกิตติขจร และเรือสำรวจชนะรัชต์ ภายหลังการสำรวจ รัฐบาลได้จัดทำแผนที่แสดงแหล่งที่มีสัตว์น้ำ ชุกชุมและแจ้งให้ชาวประมงทราบ² รัฐบาลได้ขอกู้เงินจากกองทุนพัฒนาการเกษตรแห่งเอเชีย 50 ล้านบาทให้ชาวประมงกู้ยืมด้วยวิธีผ่อนส่งระยะยาวและคอกเบี้ยอัตราต่ำ³ เพื่อนำมา ค่อเรือประมงให้มีขนาดใหญ่พอที่จะออกจับสัตว์น้ำที่อยู่ห่างไกลออกไปและสามารถอยู่ในทะเล ได้หลายวัน ส่วนเรื่องอุปกรณ์ เครื่องมือ เทคนิค ตลอดจนวิธีการทำประมงน้ำลิก รัฐบาล ได้ให้เจ้าหน้าที่สถานีประมงทะเลจังหวัดระยอง สงขลา และภูเก็ตเป็นผู้ดำเนินการเผยแพร่ และสาธิตให้ชาวประมงได้เข้าใจขั้นตอนและวิธีการทำประมงน้ำลิก⁴ การส่งเสริมการประมง น้ำลิกนี้ นอกจากเพื่อเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำแล้ว ยังเพื่อให้ชาวประมงมีรายได้เพิ่มขึ้น และ

¹สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. ร่างแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 - 2514). 2509. หน้า 124.

²กองจดหมายเหตแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2510/29 การประมง. ("สงวนอาชีพการประมงไว้ให้ผู้มีทุนน้อย," สยามมित्र. 7 กรกฎาคม 2510.)

³กองจดหมายเหตแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2510/29 การประมง. ("อาหารจากการประมง," ชาวพาณิชย์. 7 พฤศจิกายน 2510)

⁴สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี. แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2510 - 2514. 2510. หน้า 148.

ไม่ต้องมาแก่งแย่งกันทำประมงในบริเวณชายฝั่ง¹

ขณะเดียวกันรัฐบาลได้กวักชวนการอนุรักษ์สัตว์น้ำเพื่อให้คงสภาพสมบูรณ์ตามธรรมชาติ² เช่น กำหนดกฎปลาทูมีไซ้และกำหนดห้ามใช้เครื่องมือบางชนิดในฤดูมีปลาทูขนาดเล็ก กังข้อ ความต่อไปนี้

"...กำหนดกฎปลามีไซ้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 31 มีนาคมของทุกปี และห้ามเครื่องมือประเภทวนล้อมจับมีสายमानและวนตักตาทุกชนิดทำการประมง ในฤดูดังกล่าว เว้นแต่ผู้ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมประมงซึ่งต้องจดสิทธิปริมาณ การจับสัตว์น้ำลงในสมุดบัญชีสัตว์น้ำด้วย

กำหนดกฎปลาทูขนาดเล็กตั้งแต่ 15 เมษายน ถึงวันที่ 14 มิถุนายน ของทุกปีและห้ามเครื่องมือประเภทวนล้อมจับสายमानและประเภทวนที่ตักตา ทำการประมงในฤดูดังกล่าว เว้นแต่วนตักซึ่งมีขนาดช่องตาตั้งแต่ 4.7 เซนติเมตร ขึ้นไปที่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมประมงเป็นหนังสือ..."³

¹กองจดหมายเทศาภิบาล กทม. ก/ป7/2505/กษ.5 กรมการประมง. ("จะทำแผนที่แสดงแหล่งปลาทูชุมเพื่อช่วยชาวประมง," สยามรัฐ. 18 กันยายน 2505.)

²นักวิชาการประมงทะเลของกรมประมงได้ประมาณกำลังผลิตของทรัพยากร สัตว์น้ำหน้าดินในอ่าวไทยไว้ว่า การจับสัตว์น้ำหน้าดินนี้ควรอยู่ในระดับ 500,000 ตัน ต่อปี จึงจะไม่นับเป็นอันตรายต่อทรัพยากร

สุมน เสวกรวรรณ. "ปัญหาการประมงในปัจจุบันและแนวทางแก้ไข," วารสาร การประมง. 31(2) : 116 ; เมษายน 2521.

³ชวลิต ลาภผล. "วิวัฒนาการของมาตรการอนุรักษ์สัตว์น้ำ," ใน รายงาน ประจำปี 2529 กรมประมง. 2530. หน้า 206 - 207.

รัฐบาลยังได้สำรวจแหล่งวางไข่เพื่อประเมินความหนาแน่นประชากรของปลา
ศึกษาประวัติของสัตว์น้ำที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนด
มาตรการอนุรักษ์สัตว์น้ำต่อไป¹

3. การส่งเสริมประมงน้ำจืดในเขตทะเลหลวง

การที่รัฐบาลส่งเสริมให้ใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและทำประมงน้ำจืดใน
เขตน่านน้ำไทยเพื่อเพิ่มผลผลิตนั้น แม้ผลผลิตจะเพิ่มขึ้นตามความมุ่งหมาย แต่นโยบาย
ดังกล่าวก็ก่อให้เกิดผลเสียบางประการ กล่าวคือ ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของ
ทรัพยากรสัตว์น้ำทะเลในอ่าวไทย โดยเฉพาะสัตว์น้ำหน้ากิน² เมื่อเกิดความเสื่อมโทรม
ขึ้นแล้ว เรือประมงพาณิชย์บางส่วนไม่สามารถทำประมงในอ่าวไทยได้เพราะไม่คุ้มค่า
ใช้จ่ายและต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้นจึงจะจับสัตว์น้ำได้ในปริมาณเท่าเดิม ทำให้เรือประมง
พาณิชย์จำต้องมีแหล่งทำประมงใหม่ที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำทะเล

รัฐบาลจึงได้ออกสำรวจแหล่งประมงในเขตทะเลหลวงด้านอ่าวไทย ทะเล
จีนใต้ จากการสำรวจพบว่าแหล่งที่มีสัตว์น้ำสมบูรณ์ได้แก่ บริเวณทะเลหลวงที่ติดกับชายฝั่ง
ประเทศเพื่อนบ้าน มหาสมุทรอินเดีย และโคกตาแดนที่แสดงแหล่งสัตว์น้ำไว้ด้วย เพื่อ
ส่งเสริมให้ชาวประมงออกทำประมงน้ำจืดในบริเวณทะเลหลวงที่ติดกับชายฝั่งประเทศ
เพื่อนบ้าน³ ได้แก่ ประเทศเวียดนาม กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย บังกลาเทศ
อินเดีย พม่า ซึ่งบริเวณเหล่านี้ยังคงอุดมสมบูรณ์ด้วยสัตว์น้ำนานาชนิด⁴

¹ กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2510/29 กรมประมง.
("ปรับปรุงมาตรการควบคุมการประมง," ข่าวพาณิชย์. 16 ธันวาคม 2510.)

² มัทนา บุญบุล. "ปลาหน้ากินในอ่าวไทย," วารสารการประมง.

32(1) : 76 ; มกราคม 2522.

³ สมลักษณ์ โกสกุล. เลมเคิม. หน้า 23.

⁴ วิทย์ ยอแสงรัตน์. "กลุ่มชาวประมง," วารสารการประมง. 24(4) :

452 ; ตุลาคม 2514.

รัฐบาลยังได้ชักชวนให้ชาวประมงในค่าน้ำอ่าวไทยย้ายกองเรือประมงไปยังทะเลอันดามันซึ่งมีการทำประมงไม่มากนัก¹ และทรัพยากรสัตว์น้ำทะเลยังอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ การสำรวจสัตว์น้ำหน้าคานของกรมประมงใน พ.ศ. 2509 พบว่าสามารถจับสัตว์น้ำได้ 404.7 กิโลกรัมต่อ 1 ชั่วโมงอวนลาก²

ส่วนความเสื่อมโทรมของสัตว์น้ำหน้าคานอันเกิดจากการทำประมงน้ำลึกในเขตอ่าวไทย รัฐบาลก็ได้ส่งเสริมให้ชาวประมงหันมาทำประมงสัตว์น้ำในน้ำตื้นซึ่งยังมีชุกชุม³

นอกจากนี้รัฐบาลยังส่งเสริมให้ชาวประมงหันมาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉพาะกุ้งเป็นพิเศษ⁴ เพราะกุ้งเป็นสัตว์ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ⁵ ในการนี้รัฐบาลได้จัดสรรที่ดิน

1 ล้านไร่แถบชายฝั่งทะเลให้ชาวประมงเพาะเลี้ยง⁶

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป7/2506/กษ.5.1 การสำรวจอ่าวไทย. ("ถนอมคาคการเจรจาเกี่ยวกับความร่วมมือทางการประมงไทย - พม่าและปราบปรามผู้ร้ายข้ามแดนจะตกลงกันได้," สยามรัฐ. 3 มกราคม 2506.

² วีระ บุญรักษ์, ไพเราะ ศุภชากรณ และคณะ. สภาวะการประมงอวนล้อม ห้วยวิทยาเบื่องคานและภาวะทรัพยากรปลาฉลามน้ำทางทะเลอันดามัน. 2527. หน้า 1.

³ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2521/59 ปัญหาการประมง.

⁴ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. พณ 0301.11.15.3/25 การประมง. ("พัฒนาการประมง," ข่าวพาณิชย์รายวัน. 27 ตุลาคม 2514.)

⁵ สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สาม พ.ศ. 2515 - 2519. 2515. หน้า 240.

⁶ ธนาคารแห่งประเทศไทย. สาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3. 2515 - 2519. ม.ป.ป. หน้า 41.

4. การส่งเสริมการทำประมงร่วมกับต่างประเทศ

สาเหตุสำคัญที่รัฐบาลส่งเสริมการทำประมงร่วมกันเนื่องจาก พ.ศ. 2520 ชาวประมงประสบกับปัญหาการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลของประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศเพื่อนบ้านได้ประกาศอ้างสิทธิและอธิปไตยเหนือน่านน้ำที่ไทยเคยไปทำประมง ดังนั้นเมื่อเรือประมงไทยล่องลำเข้าไปถึงถูกกล่าวหาว่าละเมิดน่านน้ำประเทศเพื่อนบ้านและถูกจับ ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนผลประโยชน์ของชาวประมง กล่าวคือทำให้แหล่งประมงถูกจำกัด¹ กล่าวได้ว่าการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลเพื่อนบ้าน มีผลกระทบต่อง่ายหลายอย่างเพื่อแก้ปัญหาละเมิดน่านน้ำ รัฐบาลจึงส่งเสริมให้ชาวประมงทำประมงร่วมกับต่างประเทศ

บังคลาเทศเป็นประเทศแรกที่รัฐบาลได้เจรจาร่วมทุนทำประมงด้วย โดยมี การลงนามว่าด้วยความร่วมมือกันทางการประมงเมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2521 แต่ปรากฏว่าบริษัทร่วมลงทุนระหว่างไทยและบังคลาเทศยังไม่สามารถเริ่มดำเนินการได้ ในทันที เพราะยังมีปัญหาบางประการที่ยังตกลงกันไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการรักษาผลประโยชน์ของแต่ละฝ่าย ในที่สุดก็สามารถตกลงกันได้ รัฐบาลบังคลาเทศได้ยินยอมให้บริษัทร่วมลงทุนไทยและบังคลาเทศทำประมงในน่านน้ำบังคลาเทศ ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2522 และสิ้นสุดลงในวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2523 รวมเป็นเวลา 1 ปี หลังจากนั้นจะโคพิจารณาข้อสัญญาใหม่เป็นปี ๆ ไป²

การตกลงร่วมทำประมงครั้งนี้รัฐบาลได้ออกกฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เกี่ยวกับการทำประมงในน่านน้ำประเทศอื่น เรียกว่า "เงื่อนไขรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ออกตามความในพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 ว่าด้วยการทำ

¹ ปลัดประสพ สุรัสวดี และคณะ. "การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำ," วารสารการประมง. 39(2) : 113 ; มีนาคม 2529.

² ธนาคารแห่งประเทศไทย. ภาวะสินค้าเกษตรที่สำคัญในรอบปี 2522. ม.ป.ป. หน้า 384.

การประมงในบริเวณที่จับสัตว์น้ำซึ่งประเทศไทยได้ตกลงกับประเทศอื่น (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2522" (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข.) ทั้งนี้เป็นการป้องกันมิให้ชาวประมงไทย ละเมิดข้อตกลงอันจะเป็นที่เสื่อมเสียแก่อุตสาหกรรมประมงไทยโดยส่วนรวมและแก่ประเทศ ชาติในที่สุด เพราะถ้ามีการละเมิดข้อตกลงแล้วจะมีผลไม่เพียงแต่การยกเลิกข้อตกลงเท่านั้น หากแต่ทำให้ประเทศอื่น ๆ รังรอการทำความตกลงร่วมมือทำประมงกับประเทศไทยด้วย กฎกระทรวงเกษตรเกี่ยวกับการทำประมงในน่านน้ำประเทศอื่นฉบับนี้ได้กำหนดอาญาบัตรพิเศษ และเงื่อนไขที่ผู้ได้รับอาญาบัตรจะต้องปฏิบัติตาม¹

ปรากฏว่าเมื่อสัญญาหมดอายุ รัฐบาลบังคลาเทศไม่ยอมต่อสัญญาการทำประมงร่วม เนื่องจากมีปัญหาที่ขัดแย้งบางประการ แม้ว่าจะมีการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาแต่ก็ประสบ ความล้มเหลว ปัญหาข้อขัดแย้งดังกล่าวประกอบด้วย

ประการแรก การกำหนดราคาสัตว์น้ำที่จับได้ ตามข้อตกลงร่วมกันได้กำหนดราคา สัตว์น้ำไว้ในเกณฑ์สูง แต่เมื่อทำประมงร่วมกันแล้วปรากฏว่าสัตว์น้ำที่จับได้ไม่สามารถจำหน่าย ได้ในราคาที่กำหนด ปัญหานี้รัฐบาลไทยได้หยิบยกเป็นหัวข้อสำคัญในการประชุมระดับรัฐมนตรี ระหว่างประเทศที่กรุงคั๊กกา ระหว่างวันที่ 26 - 28 พฤศจิกายน 2523 แต่ก็ไม่สามารถ ตกลงกันได้ เนื่องจากฝ่ายบังคลาเทศยืนยันให้ใช้ราคาประเมินที่ทั้งสองฝ่ายกำหนดไว้เดิม²

ประการที่สอง ฝ่ายบังคลาเทศเกิดความแคลงใจว่า ฝ่ายไทยส่งเรือเข้าไปทำ ประมงในน่านน้ำบังคลาเทศเกิน 80 ลำตามที่เคยตกลงกันไว้

ประการที่สาม บังคลาเทศกล่าวหาว่าไทยสร้างมลภาวะทางทะเล³ เช่น การ ทิ้งปลาราคาถูกลงทะเล การทิ้งน้ำมันลงทะเล

¹ แหล่งเดิม. หน้า 385.

² ธนาคารแห่งประเทศไทย. ภาวะสินค้าเกษตรที่สำคัญในรอบปี 2523.

ม.ป.ป. หน้า 349.

³ แหล่งเดิม.

ในปีเดียวกันนั้นเองเอกชนไทยกับบริษัทตาตา (TATA) ของอินเดียมาร่วมลงทุนทำ
ประมงในน่านน้ำของอินเดียโดยต้องปฏิบัติตามกฎหมายของอินเดีย การลงทุนร่วมกับ
ประเทศอินเดียนั้นแตกต่างจากการลงทุนร่วมกับบังคลาเทศ กล่าวคือ สัตว์น้ำที่จับได้
ต้องขึ้นท่าเรือประมงของอินเดียเท่านั้น แต่การร่วมลงทุนระหว่างไทยกับอินเดียมีอายุ
สั้นมาก เพราะในปีต่อมาคือ พ.ศ. 2522 รัฐบาลอินเดียได้ระงับการออกใบอนุญาต
แก่เรือประมงไทยเข้าไปจับสัตว์น้ำในน่านน้ำอินเดีย รัฐบาลอินเดียให้เหตุผลว่าชาว
ประมงไทยจับสัตว์น้ำโดยมิคำนึงถึงการอนุรักษ์ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมแก่ทรัพยากร
สัตว์น้ำทะเล

ความล้มเหลวในการร่วมทำประมงกับประเทศบังคลาเทศและอินเดีย ทำให้
ชาวประมงไทยเข้าไปจับสัตว์น้ำในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้านอีกครั้งหนึ่ง
จึงทำให้เกิดปัญหาเช่นที่เคยประสบมาแล้ว รัฐบาลได้พยายามเจรจากับประเทศเพื่อนบ้าน
อีกหลายประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย พม่า กัมพูชา เวียดนาม สาธารณรัฐประชาชน
จีน ออสเตรเลีย โอมานและซาอุดีอาระเบีย ผลการเจรจาปรากฏว่าใน พ.ศ. 2528 -
2529 ไทยได้ทำประมงร่วมกับประเทศออสเตรเลีย โอมาน และซาอุดีอาระเบีย¹

การทำประมงร่วมกับประเทศเหล่านี้ แตกต่างไปจากที่เคยทำกับบังคลาเทศและ
อินเดีย กล่าวคือ ชาวประมงไทยได้รับผลตอบแทนเป็นค่าจ้างโดยไม่ต้องนำสัตว์น้ำที่จับ
ได้มาจำหน่ายเอง ผลที่ตามมาคือเป็นการระบายเรือประมงไทยออกไปยังน่านน้ำประเทศ
เพื่อนบ้าน ก่อให้เกิดสมดุระหว่างจำนวนเรือประมงและปริมาณสัตว์น้ำในอ่าวไทยอีก
ทางหนึ่ง² นอกจากนั้นการร่วมทำประมงกับประเทศเพื่อนบ้านยังลดปัญหาเรือประมงไทย
ล้วงล่าเข้าไปจับสัตว์น้ำในเขตน่านน้ำประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย

¹ ขจรศักดิ์ เวชชการัญญ์. "การประมงนอกน่านน้ำ," ใน อนาคตประมงไทย.
2530. หน้า 419.

² ธนาคารแห่งประเทศไทย. ภาวะสินค้าเกษตรที่สำคัญในรอบปี 2522.
ม.ป.ป. หน้า 386.

5. การส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทะเล

นโยบายส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทะเลมีบรรจุไว้ในนโยบายการประมงทุกฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่าง พ.ศ. 2525 - 2529 รัฐบาลเร่งรัดส่งเสริมการเพาะเลี้ยงชายฝั่งเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อทดแทนการประมงชายฝั่งที่ประสบปัญหาทรัพยากรสัตว์น้ำทะเลเสื่อมโทรม และเพื่อเป็นการเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำในเขตทะเลหลวงที่ลดลงเพราะการทำประมงมากเกินไป รัฐบาลตั้งเป้าหมายผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำประมาณ 329,000 ตัน¹ ในปีสุดท้ายของแผน 5 คือ พ.ศ. 2529

สัตว์น้ำที่ได้รับการส่งเสริมให้เพาะเลี้ยงได้แก่ กุ้งกุลาดำ ปลากระพงขาวและหอย โดยได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการเกี่ยวกับการเตรียมบ่อ หรือกะชังเลี้ยงสัตว์น้ำ การเลือกลูกสัตว์น้ำที่จะนำมาเพาะเลี้ยง การให้อาหาร การทำความสะอาดบ่อ และการใช้ยาเมื่อสัตว์มีโรค เป็นต้น นอกจากนี้ผู้เพาะเลี้ยงยังได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากสถาบันการเงินต่าง ๆ ในการดำเนินกิจการและปรับปรุงโรงเพาะฟักลูกกุ้ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดต้นทุนให้ต่ำลง รวมทั้งนำความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำออกเผยแพร่ให้ชาวประมงหันมาเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งทะเลแทนการออกจับสัตว์น้ำ²

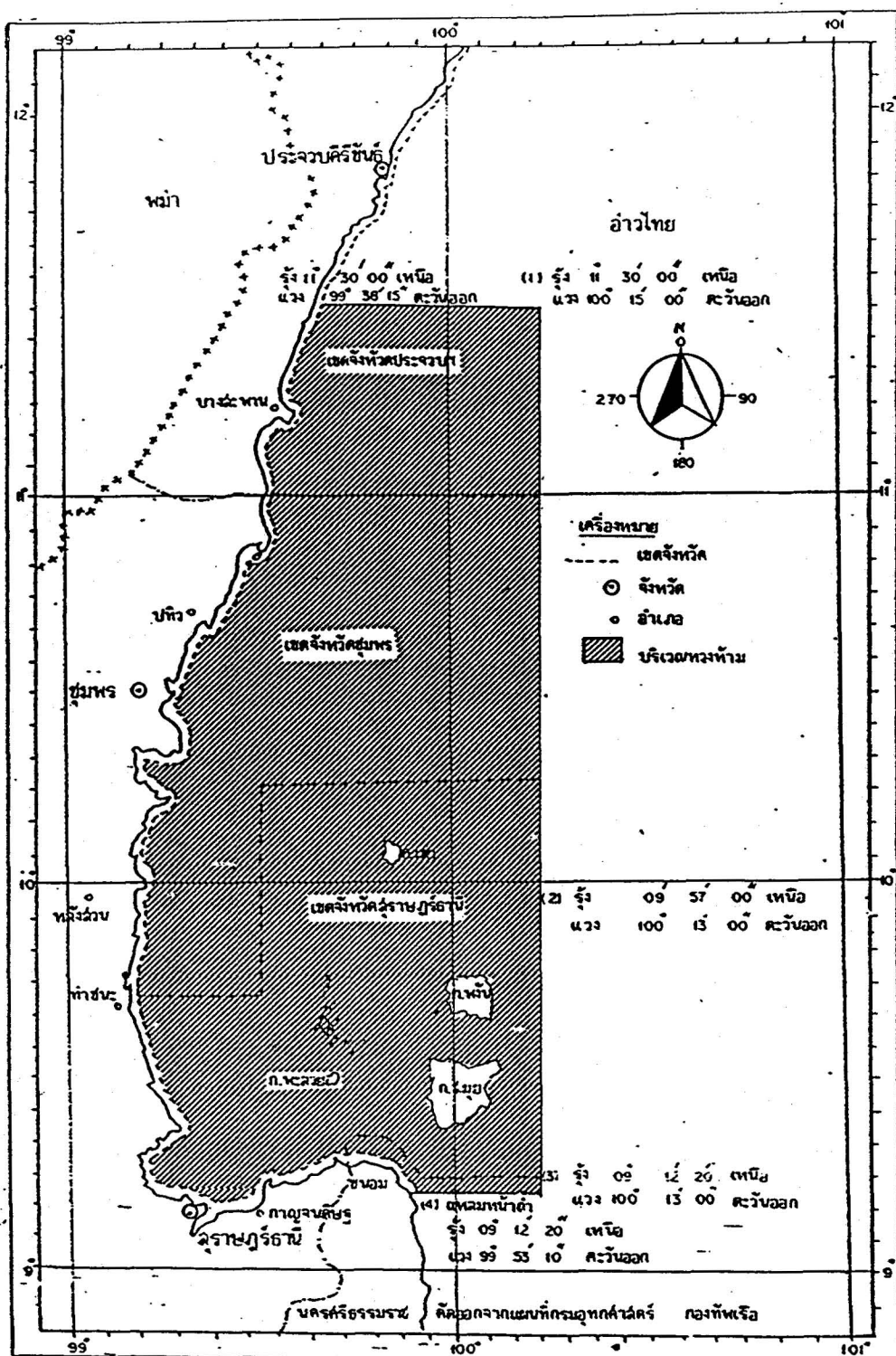
6. การส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำทะเล

รัฐบาลตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ เพื่อให้ชาวประมงสามารถจับสัตว์น้ำได้เพิ่มขึ้น เพื่อทดแทนสัตว์น้ำที่ลดลงในเขตทะเลหลวง และเป็นการสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพประมง

ในนโยบายการประมงทะเล ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) รัฐบาลได้เน้นในด้านการอนุรักษ์สัตว์น้ำเป็นพิเศษ โดยรัฐบาลได้กำหนดมาตรการในการอนุรักษ์สัตว์น้ำดังนี้

¹ กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. รายงานประจำปี 2527 กรมประมง. 2528. หน้า 232.

² สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. สถานการณ์ประมงทะเล ปลาเบึก ปลาบัน. 2526. หน้า 70.

ภาพประกอบ 2 แผนที่แสดงเขตและฤดูกาลใช้เครื่องมือทำประมง

3 มีนาคม 2526

ที่มา : กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประการแรก รัฐบาลประกาศปิดอ่าวในบริเวณจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี และอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช (ดูตารางภาพ 2) ในวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2526 สำคัญยิ่ง

ช่วงระยะเวลาที่ห้าม 2 ช่วง คือตั้งแต่ 1 กุมภาพันธ์ถึง 31 มีนาคม ของทุกปี และตั้งแต่ 1 มิถุนายนถึง 31 กรกฎาคม ของทุกปี

เครื่องมือที่ห้าม ก. อวนลากทุกประเภท ทุกขนาดที่ใช้กับเรือยนต์
ข. อวนประเภทลอมจับมีสายมานานทุกชนิด¹

หลังจากประกาศฉบับนี้มีผลบังคับใช้ นักการเมืองและนายทุนในท้องถิ่นที่มีกิจการเกี่ยวกับประมงทะเลคงสูญเสียผลประโยชน์ของตนไป นักการเมืองและนายทุนเหล่านี้จึงสนับสนุนให้ชาวประมงพาณิชย์ในจังหวัดชุมพรร้องเรียนต่อรัฐบาลว่าได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากกำหนดห้ามทำประมงนานถึง 4 เดือน รัฐบาลจึงได้ผ่อนผันโดยลดช่วงระยะเวลาห้ามลงเหลือเพียง 2 เดือน ตั้งแต่ 1 กุมภาพันธ์ถึง 31 มีนาคมของทุกปี และได้ประกาศเพิ่มเติมให้เครื่องมืออวนคิกตาที่มีขนาดของตาเล็กกว่า 4.7 เซนติเมตร เป็นเครื่องมือต้องห้ามอีกประเภทหนึ่ง

จากการแก้ไขผ่อนปรนดังกล่าว ผลปรากฏว่าสัตว์น้ำขนาดเล็กโดยเฉพาะปลาหูที่จับได้ถูกนำส่งโรงงานปลาบั่นซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรที่ไม่คุ้มค่า ชาวประมงพื้นบ้านและเจ้าของโรงงานปลาบั่นจึงได้ร้องเรียนขอให้รัฐบาลขยายเวลาหวงห้ามจับสัตว์น้ำออกไปอีกเพื่ออนุรักษ์ลูกปลา รัฐบาลจึงแก้ไขประกาศอีกครั้งหนึ่งในวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2527 และมีผลบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน² สำคัญยิ่งของประกาศฉบับนี้ คือ

¹ชวลิต ลาภผล. เล่มเก็บ. หน้า 207 - 208.

²บุญเลิศ ผาสุก, มัทธนา บุญยบุล และคณะ. "ผลกระทบต่อการฟื้นฟูตัวของทรัพยากรประมงทะเลจากมาตรการปิดอ่าวในบริเวณจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี และอำเภอขนอมของจังหวัดนครศรีธรรมราช," วารสารการประมง.

"...1. ฤดูกาลที่มีไซ

ช่วงระยะเวลาที่ห้าม ตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ถึงวันที่ 31 มีนาคม
ของทุกปี

เครื่องมือที่ห้าม

ก. อวนลากคู่และอวนลากเดี่ยวประกอบแผ่นตะเข้
ที่ใช้ประกอบกับเรือกล

ข. อวนลอมจับ

ค. อวนตักที่มีขนาดของตาเล็กกว่า 4.7 เซนติเมตร

เครื่องมือที่ได้รับการยกเว้น

ก. อวนลากคานถ่างหรืออวนลากแผ่นตะเข้ (อวนลากแกระ)
ที่ใช้ประกอบเรือกลเฉพาะในเวลากลางคืน (ตั้งแต่
พระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น)

ข. อวนโป๊ะ

บริเวณที่ห้าม

พื้นที่ทะเลบางส่วนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพรและ
สุราษฎร์ธานี

2. ฤดูกาลวางไซ

ช่วงระยะเวลาที่ห้าม ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายนถึงวันที่ 15 พฤษภาคมของทุกปี

เครื่องมือที่ห้าม

ก. อวนลากคู่และอวนลากเดี่ยวประกอบแผ่นตะเข้ที่ใช้ประกอบ
กับเรือกล

ข. อวนลอมจับ

ค. อวนตักที่มีขนาดของตาเล็กกว่า 4.7 เซนติเมตร

เครื่องมือที่ได้รับการยกเว้น

ก. อวนลากคานถ่างหรืออวนลากแผ่นตะเข้มีคานถ่าง (อวนลาก
แกระ) ที่ใช้ประกอบกับเรือกล

ข. อวนโป๊ะ

บริเวณพื้นที่ห้าม พื้นที่ทะเลบางส่วนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และ
สุราษฎร์ธานี..."¹

ประการที่สอง รัฐบาลได้ประกาศกำหนดขนาดและเครื่องมือทำการประมง เช่น
ห้ามใช้ฉวนหรือข่ายที่มีขนาดของตาเล็กกว่า 1.5 เซนติเมตร²

ประการที่สาม รัฐบาลได้สร้างประการรังเทียมหรือแนวหินเทียมขึ้น เพื่อให้สัตว์น้ำ
ได้อยู่อาศัยในการเลี้ยงตัวแพร่ขยายพันธุ์ ประการรังเทียมทำมาจากยางรถยนต์ หรือซาก
รถยนต์ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์นำมาหลอมด้วยคอนกรีตและนำไปหย่อนในบริเวณที่ได้ศึกษาแล้วว่า
มีความเหมาะสม เช่น บริเวณอ่าวมะขามป้อม อ่าวเภอแกตง จังหวัดระยอง อ่าว
พังงา จังหวัดพังงา อ่าวกันหยงโป จังหวัดสตูล บริเวณหน้าสถาบันเพาะเลี้ยงชายฝั่ง
จังหวัดสงขลา เป็นต้น³

นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ปรับปรุงกฎหมายประมงให้มีบทกำหนดโทษสูงขึ้น เช่น
การทำให้สัตว์น้ำมีนเมา การเท ปลอยทิ้ง หรือระบายวัตถุดิบพิษในแหล่งน้ำธรรมชาติ
บทกำหนดโทษเดิมปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือทั้งจำ
ทั้งปรับ รัฐบาลได้ปรับปรุงใหม่ให้ปรับตั้งแต่ 10,000 - 100,000 บาท หรือจำคุก
ตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปีหรือทั้งจำทั้งปรับ รัฐบาลยังส่งเสริมให้ประชาชนรักและหวงแหน
ทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีอยู่ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ยาวนาน โดยเสริมสร้างความรู้ ความ
เข้าใจด้านการคุ้มครองและบำรุงรักษาพันธุ์สัตว์น้ำแก่ประชาชน รวมถึงพัฒนาและขยายการ

¹ชวลิต ลาภผล. เล่มเกม. หน้า 208 - 209.

²กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รายงานประจำปี 2527
กรมประมง. 2528. หน้า 233.

³สมพล บุญเกิด. "การสร้างอาศัยสัตว์น้ำทะเล," วารสารการประมง.
37(4) : 295 - 297 ; กรกฎาคม 2527.

เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้แพร่หลายยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถผลิตสัตว์น้ำได้มากพอกับความต้องการภายในประเทศและเป็นสินค้าออกต่างประเทศ และจะได้ช่วยลดอัตราการจับสัตว์น้ำจากแหล่งธรรมชาติให้น้อยลง¹ ซึ่งเป็นผลดีต่อการเพิ่มสัตว์น้ำในแหล่งธรรมชาติให้มากขึ้น

นโยบายส่งเสริมการค้าสัตว์น้ำทะเล ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529

เพื่อให้เกิดการขยายตัวด้านการค้าทั้งภายในประเทศและการส่งออกสินค้าสัตว์น้ำ รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ ดังนี้คือ จัดสร้างสะพานปลาและท่าเทียบเรือ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว สถานีวิจัยชายฝั่งและส่งเสริมให้เอกชนส่งออกสัตว์น้ำ

1. การจัดตั้งสะพานปลาและท่าเทียบเรือ

เนื่องจากการพัฒนาเครื่องมือจับสัตว์น้ำ การขยายเขตทำประมงเป็นประมงน้ำลึก ตลอดจนการสำรวจแหล่งชุมนุมของสัตว์น้ำ ทำให้ชาวประมงจับสัตว์น้ำได้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ² ทำให้บริเวณสะพานปลากรุงเทพฯ ซึ่งเป็นที่จำหน่ายผลผลิตทางทะเลคับแคบ การขนถ่ายและการซื้อขายไม่สะดวกและไม่รวดเร็วเท่าที่ควร³ เพื่อขจัดปัญหาเหล่านี้รัฐบาลจึงจัดตั้งสะพานปลาขึ้นอีกแห่งหนึ่งที่จังหวัดสมุทรสาคร เป็นการขยายตลาดรับซื้อสัตว์น้ำ

แม้รัฐบาลจะจัดสร้างตลาดรับซื้อสัตว์น้ำขึ้นอีกแห่งหนึ่งที่จังหวัดสมุทรสาครใน พ.ศ. 2510 ก็ยังมีข้อจำกัดการนำมาจำหน่ายสัตว์น้ำของชาวประมงในท้องถิ่นห่างไกล

¹ คณะบรรณาธิการ. "บทบรรณาธิการ. การอนุรักษ์ทรัพยากรการประมง," วารสารการประมง. 39(2) : หน้าบรรณาธิการ ; มีนาคม 2529.

² บังอร เกษมศานต์. "ปัญหาการขนส่งและดูแลรักษาปลาสดในประเทศไทย," วารสารการประมง. 20(3) : 441 ; กรกฎาคม 2510.

³ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2510/29 การประมง (การเตรียมขยายสะพานปลากรุงเทพฯ จะสร้างท่าเทียบเรือประมงอีก 6 แห่ง," ข่าวพาณิชย์. 12 กันยายน 2510)

ออกไป ชาวประมงเหล่านี้ได้เรียกร้องให้รัฐบาลจัดสร้างท่าเทียบเรือประมงขึ้นในท่าเล
ที่เหมาะสมที่ชาวประมงสามารถนำสัตว์น้ำมาประมูลขายในสภาพที่ยังสด ไม่บอบช้ำจาก
การเดินทางไกลและสามารถนำออกจำหน่ายปลีกได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น¹ รัฐบาล
จึงได้อนุมัติงบประมาณสร้างท่าเทียบเรือประมงที่บ้านเพ ทราด หัวหิน ปรามบุรี
ระนอง สุราษฎร์ธานี สงขลา และปัตตานี²

2. การจัดสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

เนื่องจากระหว่างเดือนตุลาคมถึงมกราคม ชาวประมงจับสัตว์น้ำได้มากขึ้น³
กว่าปกติ สัตว์น้ำจึงมักล้นตลาดและราคาคงต่ำ ส่งผลให้ชาวประมงขาดทุน⁴ รัฐบาลจึงได้
จัดสร้างท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอีกแห่งหนึ่งที่จังหวัดชุมพรใน พ.ศ. 2504⁵ และอนุญาตให้เอกชน
สร้างท่องเที่ยวขึ้นตามสะพานปลาและท่าเทียบเรือ โดยจะต้องอยู่ในความควบคุมขององค์การ
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เอกชนได้จัดสร้างท่องเที่ยวขึ้นหลายแห่ง เช่น ที่สะพานปลากรุงเทพฯ
สมุทรปราการ ระยอง อำเภห้วยหิน สุราษฎร์ธานี และภูเก็ต เป็นต้น⁶ เพื่อเป็นที่จัดเก็บ

¹ คณะบรรณาธิการ "บทบรรณาธิการ : ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับอาชีพการ
ประมงทะเล," วารสารการประมง. 19(2) : 162 ; เมษายน 2509.

² ทองใบ สิริมัย. "การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการประมงของไทย," วารสาร
การประมง. 37(3) : 244 ; พฤษภาคม 2522.

³ สำเนียง ศรีมณี. "ประวัติสังเขปขององค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว," ใน
ประวัติกระทรวงเกษตรที่ระลึกวันคล้ายวันสถาปนาครบ 75 ปี. 2509. หน้า 195.

⁴ คณะบรรณาธิการ. "บทบรรณาธิการ. ท่องเที่ยว," วารสารการประมง.
16(2) : 128 ; เมษายน 2506.

⁵ สำเนียง ศรีมณี. เลมเกม. หน้า 196.

⁶ สนั่น ร่มรักษ์. "การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว," ใน การพัฒนาอาชีพการ
ประมงโดยวิธีสหกรณ์. 2520. หน้า 83 - 84.

สัตว์น้ำให้มีคุณภาพคงเดิม และใช้เป็นที่เก็บสัตว์น้ำที่มีปริมาณเกินความต้องการ ของตลาด
ไว้จำหน่ายเมื่อสัตว์น้ำไม่เพียงพอแก่ความต้องการของผู้บริโภค โดยเฉพาะในช่วงฤดูห้าม
ใช้เครื่องมือในการทำประมง

รัฐบาลยังได้จัดสร้างห้องเย็นขึ้นในภูมิภาคที่ทางไกลตลาดสินค้าสัตว์น้ำคือที่จังหวัด
เชียงใหม่และขอนแก่น เพื่อเป็นศูนย์จำหน่ายสัตว์น้ำเขตภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
และเพื่อให้ประชาชนในเขตดังกล่าวมีโอกาสบริโภคสัตว์น้ำที่มีคุณภาพ

3. การส่งข่าวสารด้านการประมง

รัฐบาลตระหนักดีว่าในการประมงชายฝั่งน้ำทะเล ชาวประมงมักเป็นฝ่าย
เสียเปรียบพ่อค้าคนกลาง เนื่องจากชาวประมงไม่ทราบความเคลื่อนไหวของราคาสัตว์น้ำ
ในตลาด เพราะต้องออกไปทำประมงในแหล่งไกล ๆ และอยู่ในทะเลเป็นเวลานาน¹ เมื่อ
นำสัตว์น้ำกลับมาประมงชายฝั่งสะพานปลาหรือท่าเทียบเรือ ก็จะต้องขายในราคาที่พ่อค้า
คนกลางเป็นผู้กำหนด² ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงจัดสร้างสถานีวิทยุชายฝั่งที่สะพานปลากรุงเทพฯ
สถานีบ้านเพ และห้องเย็นจังหวัดชุมพร³ เพื่อให้ชาวประมงได้ทราบการเคลื่อนไหวของราคา
สัตว์น้ำ และข่าวสารอื่น ๆ⁴

¹กระทรวงเกษตร. งานพัฒนาการเกษตรประจำปี 2506. 2506. หน้า 258.

²กองจดหมายเทศาภิบาล กรมศิลปากร. ก/ป6/2510/29 การประมง.
("ภาษีชาวประมง," ไทยรัฐ. 5 พฤษภาคม 2510.

³กระทรวงเกษตร. งานพัฒนาการเกษตรประจำปี 2504. 2504. หน้า 161.

⁴"รายงานการประชุมสภาประมงอินโดแปซิฟิก ครั้งที่ 10 ณ กรุงโซล
ประเทศเกาหลี ระหว่างวันที่ 10 - 25 ตุลาคม พ.ศ. 2505," วารสารการประมง.
16(3) : 325 - 336 ; กรกฎาคม 2506.

4. การส่งออกสินค้าสัตว์น้ำ

การส่งเสริมการส่งออกสินค้าสัตว์น้ำก็เป็นนโยบายด้านหนึ่งของรัฐบาล แต่การส่งออกสินค้าสัตว์น้ำมักประสบปัญหาเรื่องคุณภาพของสัตว์น้ำ ตลอดจนการบรรจุที่ไม่ได้มาตรฐาน รัฐบาลได้แก้ปัญหาโดยจัดตั้งกองพัฒนาอุตสาหกรรมสัตว์น้ำขึ้น เพื่อปรับปรุงคุณภาพสัตว์น้ำให้เป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ¹ หน่วยงานนี้มีหน้าที่หลายอย่าง หน้าที่ประการแรกคือ ศึกษาหาวิธีเก็บรักษา บรรจุ รวมทั้งแปรรูปอย่างมีคุณภาพ หน้าที่ประการต่อมาได้แก่ ตรวจสอบและออกใบรับรองคุณภาพสัตว์น้ำ หน้าที่อีกประการหนึ่งของหน่วยงานนี้คือ ถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ได้จากการวิจัยค้นคว้าแก่ชาวประมงและผู้ประกอบการส่งออกสัตว์น้ำ

¹ สันต์ บัณฑุกุล. "การผลิตสินค้าสัตว์น้ำในประเทศไทย," ใน ภาวะและปัญหาสินค้าสัตว์น้ำ. 2517. หน้า 153.

ปัญหาประมงทะเลและผลกระทบ ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529

คงได้กล่าวแล้วว่านโยบายประมงทะเลตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2529 ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ จัดแบ่งเป็นแนวนโยบายหลักไว้ 2 ประการ คือ นโยบายเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำทะเลและนโยบายการค้าสัตว์น้ำทะเล ปรากฏว่าภายหลัง พ.ศ. 2504 การประมงได้รับการพัฒนาในด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ เทคนิคการจับและอื่น ๆ ทำให้ผลผลิตสัตว์น้ำทะเลเพิ่มขึ้น¹

เมื่อพิจารณาผลผลิตทางการประมงแล้ว จะพบว่าประมาณร้อยละ 70 - 90 เป็นผลผลิตจากการประมงทะเล ที่เหลือเป็นผลผลิตจากการประมงน้ำจืด ตัวอย่างเช่น ใน พ.ศ. 2504 มีผลผลิตรวม 305,605 ตัน เป็นปริมาณสัตว์น้ำทะเล 233,275 ตัน คิดเป็นร้อยละ 76.33 ของผลผลิตรวม ใน พ.ศ. 2520 มีผลผลิตรวม 2,189,907 ตัน เป็นสัตว์น้ำเค็ม 2,067,533 ตัน คิดเป็นร้อยละ 94.41 และคิดเป็นร้อยละ 92.47 ของสัตว์น้ำทั้งหมด² การประมงทะเลของไทยได้พัฒนามากตามลำดับ และได้รับการจัดอันดับ 1 ใน 10 ของประเทศที่มีผลผลิตทางการประมงสูงสุดของโลกตั้งแต่ พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา³

¹สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. รายงานประเมินผลปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ประจำปี 2508. 2509. หน้า 32.

²สมนึก ศรีปลั่ง. "เศรษฐกิจการประมงไทยและแนวโน้มในอนาคต," ใน อนาคตประมงไทย. 2530. หน้า 119.

³กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. รายงานประจำปี 2529. ม.ป.ป. หน้า 201.

ผลผลิตที่ได้นอกจากใช้บริโภคในประเทศแล้ว ยังส่งเป็นสินค้าออกนำเงินเข้าประเทศปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529 ไทยได้ส่งออกสินค้าสัตว์น้ำเป็นจำนวนเพิ่มขึ้นและได้ดุลการค้าทุกปียกเว้น พ.ศ. 2504 และ 2505¹ จึงจะได้กล่าวในบทที่ 4 ต่อไป

ผลผลิตสัตว์น้ำทะเลล้วนแต่ก่อประโยชน์ให้แก่ประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของการประมงทะเล และถือเป็นนโยบายสำคัญที่จะผลิตสัตว์น้ำให้เพียงพอแก่การบริโภคภายในประเทศและส่งเป็นสินค้าออกยังต่างประเทศ โดยกำหนดนโยบายการประมงทะเลไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ

อย่างไรก็ตามการดำเนินการประมงทะเลเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายที่รัฐบาลได้วางไว้ได้ประสบปัญหาหลายประการคือ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำทะเล วิกฤตการณ์น้ำมัน การประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลของประเทศเพื่อนบ้านและคุณภาพสัตว์น้ำ ปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อภาวะการผลิต การค้า อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529 ทลอคมมา

ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำทะเล

ก่อน พ.ศ. 2504 ทะเลอันอ่าวไทยและอันดามันเขตไทยเคยเป็นแหล่งประมงที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก่อน² จึงจะพบได้จากการสำรวจทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่าวไทยของเจ้าหน้าที่ประมงกับองค์การอาหารและยาของสหประชาชาติว่า อ่าวไทยมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรสัตว์น้ำหน้าดินเป็นอันดับหนึ่งในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์³ และกรมประมงสำรวจพบว่า

¹ ไมตรี กวงสวัสดิ์. การประมงกับการพัฒนาประเทศ. 2532. หน้า 21.

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2520/38 ภาวะการประมงและการขยายเขตเศรษฐกิจจำเพาะ. ("การประมง," เคลวินาส์. ม.ป.ป.)

³ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป7/2504/4.1 กษ. การสำรวจอ่าวไทยเพื่อการประมง. ("ผู้เชี่ยวชาญว่าไทยมีปลาหน้าดินชุมที่สุดในเอเชีย," สยามรัฐ. 13 กรกฎาคม 2504.)

อ่าวไทยมีกำลังศักยภาพในการผลิตสูงของปลาหน้าดินประมาณ 500,000 ตันต่อปี และประมาณ 85,000 - 150,000 ตัน ทางฝั่งทะเลอันดามันของไทย¹ ถึงแม้ปริมาณการจับจะเพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ขณะเดียวกันปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยเฉพาะในค่านอ่าวไทยก็เกิดความมาด้วย ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการดังต่อไปนี้

ประการแรก ชาวประมงจับสัตว์น้ำให้ไ้มากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ² เช่น การใช้เครื่องมือที่มีขนาดและชนิดไม่เหมาะสม โดยเฉพาะเครื่องมือประมงอวนลากมีโซ่แจะทำให้สัตว์น้ำทุกขนาดถูกจับมากเท่านั้น ยังทำลายปะการังและสิ่งแนวล้อมไม้ทะเลที่เป็นแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำอีกด้วย³ รวมทั้งการใช้ระเบิด ยาเบื่อ การใช้ไฟฟ้าช็อต การลักลอบจับสัตว์น้ำในอุทยานแห่งชาติ⁴ และการจับสัตว์น้ำด้วยมือโดยไม่คำนึงถึงข้อบังคับตามพระราชบัญญัติการประมง⁵

ประการที่สอง การควบคุมการใช้เรืออวนลากไม่ไ้ดล จำนวนเรืออวนลากได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปรากฏว่าใน พ.ศ. 2503 เรืออวนลากหน้าดินมีจำนวนประมาณ

¹ เทพ เมนะเศวต. "ปัญหาการประมงของไทยภายใต้ลักษณะกฎหมายทะเลแนวใหม่," วารสารรามคำแหง. 4(1) : 106 ; เมษายน 2520.

² การส่งเสริมสหกรณ์. รายงานการประชุมสัมมนา สหกรณ์อำเภอ ประมงอำเภอ หน้าที่ของสะพานปลาและเจ้าหน้าที่องค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เรื่อง การพัฒนาอาชีพการประมงโดยวิธีสหกรณ์. 2520. หน้า 15.

³ กองกฎหมายทะเลแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2521/9 การประมง. ("ปัญหาเฉพาะหน้าของกรมการประมง," ข่าวพาณิชย์. 9 กุมภาพันธ์ 2521.)

⁴ "ทรัพยากรทางทะเล," วารสารสิ่งแนวล้อม. 8(5) : 35 ; พฤศจิกายน - ธันวาคม 2525.

⁵ สว่าง เจริญผล. "แนวทางการพัฒนาการประมงของประเทศไทย 2525 - 2529," ข่าวพาณิชย์ฉบับพิเศษ. หน้า 88 ; 20 สิงหาคม 2524.

99 ลำ ใน พ.ศ. 2510 มี 3,201 ลำ ใน พ.ศ. 2515 มี 5,813 ลำ ใน พ.ศ. 2520 มี 7,465 ลำ¹ และใน พ.ศ. 2525 มี 11,475 ลำ² กล่าวได้ว่าในระหว่าง เวลา พ.ศ. 2503 - 2525 จำนวนเรืออวนลากเพิ่มขึ้นถึงร้อยละร้อย³ ทำให้การลงแรง ประมงมีมากกว่ากำลังทรัพยากรที่จะเกิดทดแทนได้⁴ จากการสำรวจของกรมประมง พ.ศ. 2504 ซึ่งเป็นระยะแรกของการใช้เครื่องมืออวนลากปรากฏว่าสามารถจับสัตว์น้ำได้ถึง 298 กิโลกรัมต่อชั่วโมงอวนลาก อีก 14 ปีต่อมาคือใน พ.ศ. 2517 ปริมาณจับสัตว์น้ำต่อ ชั่วโมงลดลงเหลือเพียง 58 กิโลกรัมเท่านั้น (ดังตาราง 2) แสดงให้เห็นว่าทรัพยากร สัตว์น้ำหน้าดินในอ่าวไทยใกล้ความอุดมสมบูรณ์ลง⁵ โดยเฉพาะทรัพยากรในบริเวณใกล้ฝั่งนั้น มีความเสื่อมโทรมมากที่สุด⁶ นักวิชาการกรมประมงได้ประมาณกำลังการผลิตของทรัพยากร สัตว์น้ำหน้าดินในอ่าวไทยไว้ว่า การจับสัตว์น้ำหน้าดินควรจะเป็นในระดัับ 500,000 ตัน ต่อปี จึงจะไม่เป็นอันตรายต่อทรัพยากรทางทะเล แต่ใน พ.ศ. 2515 ปรากฏว่าจับขึ้นมา ใช้ถึง 900,000 ตัน จึงเกินกำลังทรัพยากรไปถึง 400,000 ตัน⁷

¹กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. สถิติเรือประมงไทย 2503 - 2520. 2521. หน้า 1.

²กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. สถิติเรือประมงไทย 2525. 2526. หน้า 1.

³วิรัช จารุสมบัติ. "การพัฒนาการประมงของประเทศไทยในปัจจุบันและอนาคต," วารสารการประมง. (4) : 334 ; กรกฎาคม 2527.

⁴สมพร บุญเกิด. "การสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล," ใน รายงานประจำปี 2527 กรมประมง. 2528. หน้า 195.

⁵กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2519/52 การกำหนดเขต เศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเล. ("เขตน่านน้ำปัญหาที่ยังไม่มีข้อยุติ," ข่าวพาณิชย์. 7 ก.ค. 19.)

⁶มัทนา บุญยุบล และวีระวัฒน์ หงสกุล. สรุปสถานการณ์ประมงทรัพยากรสัตว์น้ำ หน้าดินในอ่าวไทย พ.ศ. 2504 - 2518. 2521. หน้า 3.

⁷สมน เสวการวรรณ. เลมเคิม. หน้า 116.

ตาราง 2 แสดงการจับกล้วยวนลากท่อชั่วโมง

พ.ศ.	อัตราการจับ (กก./ชม.)
2504	298
2505	277
2506	256
2507	220
2508	180
2509	131
2510	115
2511	106
2512	103
2513	97
2514	66
2515	63
2516	52
2517	58

ที่มา : กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สาเหตุประการต่อมาคือ ป่าชายเลนถูกทำลายด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การตัดไม้ โกงทางไปทำถนน สร้างบ้านเรือน ทำเครื่องเรือน รวมทั้งการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ชายฝั่งทะเลในระหว่าง พ.ศ. 2515 - 2529 การเลี้ยงกุ้งกุลาดำมีการขยายตัวมาก ทำให้เกิดการบุกรุกป่าชายเลนเกินขอบเขตที่รัฐบาลได้จัดสรรให้ ทำให้ระบบนิเวศวิทยา¹ ของป่าชายเลนเสียไป สัตว์น้ำวัยอ่อนได้รับผลกระทบเนื่องจากป่าชายเลนเป็นแหล่งอาหาร และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ² เช่น ปู หอย และสัตว์วัยอ่อน เมื่อสภาพป่าชายเลน ถูกทำลาย โอกาสที่สัตว์น้ำวัยอ่อนจะเติบโตและขยายพันธุ์มีน้อยลง

ประการสุดท้ายคือ ภาวะน้ำเสีย จากผลการศึกษาทางนิเวศวิทยาของเจ้าหน้าที่ กรมประมงใน พ.ศ. 2518 พบว่าในบริเวณปากน้ำเจ้าพระยาปริมาณออกซิเจนที่ผิวน้ำลดต่ำมากมีปริมาณเพียง 1.42 มิลลิกรัมต่อน้ำ 1 ลิตร และยังพบสารละลายไนโตรเจนที่มีปริมาณสูง³ ภาวะน้ำเสียส่งผลกระทบต่อกสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในน้ำโดยเฉพาะไข่ของสัตว์น้ำ สัตว์น้ำวัยอ่อนและสัตว์น้ำที่มีการเคลื่อนตัวช้า เช่น หอย ปู จึงเห็นได้ว่าในระหว่าง พ.ศ. 2514 - 2517 เกิดภาวะน้ำเสียอย่างฉับพลันในแม่น้ำแม่กลอง ทำให้ผลผลิต หอยแครง ในบริเวณอ่าวสมุทรสงครามและบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรีได้รับความเสียหาย⁴

¹หมายถึง วงจรลูกโซ่อาหารซึ่งเป็นการถ่ายทอดพลังงานและธาตุอาหารในบรรดาสสิ่งมีชีวิต เป็นเหตุและปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการผลิตทรัพยากรสิ่งมีชีวิตของสังคมมนุษย์ สฤพล บริพันธ์. "การอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ," วารสารการประมง.

34(3) : 127 ; พฤษภาคม 2524.

²คณะกรรมการประชาสัมพันธ์ทรัพยากรธรรมชาติชายเลน. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. "ป่าชายเลนของเรา," วารสารการประมง. 31(4) : 345 ; ตุลาคม 2521.

³สมน เสวกรวรรณ. เอกสารภูมิศาสตร์ประเทศไทยชุดที่ 3 : สภาพเศรษฐกิจการประมง. 2523. หน้า 58.

⁴"ทรัพยากรทางทะเล," วารสารสิ่งแวดล้อม. 8(5) : 36 ; พฤศจิกายน - ธันวาคม 2525.

สาเหตุก็กล่าวมิใช่เพียงแต่ทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำทะเลลดลงเท่านั้น แต่ยังเป็นผลกระทบร้ายไ้ของชาวประมงอันเนื่องมาจากปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้เฉลี่ยต่อลำนี้นวนลดลงเรื่อย ๆ¹ การจับสัตว์น้ำต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะจับสัตว์น้ำให้ได้ปริมาณเท่าเดิม ส่งผลให้ชาวประมงต้องเพิ่มต้นทุนมากขึ้นจนบางครั้งแทบไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย² ชาวประมงบางส่วนจึงต้องเลิกกิจการไป อีกประการหนึ่งถึงแม้ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้เมื่อรวมทั้งประเทศแล้วจะมีปริมาณเพิ่มขึ้น (พ.ศ. 2518 - 2529) แต่ปรากฏว่าส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์น้ำขนาดเล็ก มีค่าทางเศรษฐกิจต่ำ ส่วนสัตว์น้ำขนาดใหญ่มีค่าทางเศรษฐกิจมีปริมาณน้อยกว่า³

ปัญหาวิกฤตการณ์น้ำมัน

น้ำมันเชื้อเพลิงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในกิจการประมงทะเล⁴ การขึ้นราคาหรือการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงล้วนมีผลกระทบต่อกิจการประมงและประชาชนผู้บริโภคทั้งสิ้น

ใน พ.ศ. 2516 ชาวประมงต้องเผชิญกับปัญหาการประกาศขึ้นราคาจำหน่ายน้ำมันดิบของกลุ่มประเทศผู้ผลิตน้ำมันเป็นสินค้าออก (โอเปค) ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ต้องสั่งซื้อ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมันดิบจึงเป็นผลให้ต้นทุนการผลิตน้ำมันสำเร็จรูปในประเทศไทยสูงขึ้นไปด้วย ทำให้รัฐบาลจำต้องประกาศขึ้นราคาน้ำมันภายใน

¹ สุมัน เสวกรวรรณ. "ปัญหาการประมงในปัจจุบัน และแนวทางแก้ไข," วารสารการประมง. 31(2) : 117 ; เมษายน 2521.

² กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2510/29 การประมง. ("อุปสรรคของชาวประมง," สยามรัฐ. 22 มิถุนายน 2510.)

³ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์. รายงานผลการศึกษา วิจัยภาวะและปัญหาสินค้าสัตว์น้ำ. 2523. หน้า 1.

⁴ กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. "ก/ป6/2521/59 ปัญหาการประมง. ("ฝ่ายเศรษฐกิจของเศรษฐกิจของรัฐบาลอนาคตประมงไทยแยะ," สยามรัฐ. 10 มกราคม 2521.)

ประเทศ (ดังตาราง 3)

เมื่อราคาน้ำมันดีเซลที่ใช้กับกิจการประมงมีราคาสูงขึ้น ชาวประมงจึงได้รับความเดือดร้อน¹ ปรากฏว่ามีเรือประมงบางส่วนไม่สามารถออกจับสัตว์น้ำได้ เพราะนอกจากน้ำมันดีเซลจะมีราคาสูงขึ้นแล้วยังไม่เพียงพอกับความต้องการของชาวประมง² บางช่วงก็ถึงกับขาดแคลนและหาซื้อได้ยาก³ ชาวประมงต้องซื้อน้ำมันจากตลาดมืด ประมงขนาดเล็กต้องเลิกกิจการไปกว่าร้อยละ 30 เพราะไม่อาจสู้กับต้นทุนที่สูงขึ้นได้⁴ สำหรับกิจการประมงขนาดใหญ่ที่มีกำไรลดลง ทำให้ขาดแรงจูงใจในการทำประมงทะเล จำนวนคนว่างงานจากการเลิกทำประมงจึงมีมากขึ้น⁵ ในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์น้ำมัน ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ลดลงจาก 1,538,016 คันใน พ.ศ. 2516⁶ เป็น 1,351,590 คันใน พ.ศ. 2517⁷ แต่ก็ยังเกิดผลคือ สัตว์น้ำมีโอกาสมิเพิ่มจำนวนขึ้น

¹สำรวจ เศรษฐเศรณี. "บทบรรณาธิการ : ผลงานพัฒนาการประมงในปีงบประมาณ , วารสารการประมง. 30(1) ; มกราคม 2520.

²สมลักษณ์ โทสกุล. เลมเคิม. หน้า 14.

³ธนาคารแห่งประเทศไทย. ภาวะสินค้าเกษตรที่สำคัญในรอบปี 2522. ม.ป.ป. หน้า 376.

⁴กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2520/38 ภาวะการประมง การขยายเขตเศรษฐกิจจำเพาะ.

⁵กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2510/29 การประมง. (" انعกคจากข่าว," สยามรัฐ. 4 ธันวาคม 2510.)

⁶กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. พณ.0301/4/33 การประมง. ปีก 2. ("รองนายกฯ ช่วยแก้ปัญหาชาวประมงว่าขาดทุนจนทนประกอบอาชีพไม่ได้," ข่าวพาณิชย์. 27 กุมภาพันธ์ 2517.)

⁷กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2517/15 ปัญหาชาวประมง เนื่องมาจากน้ำมันขึ้นราคา.

ตาราง 3 ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2517 - 2522

ชนิด	27 ก.พ. 2517	15 มี.ค. 2520	10 มี.ค. 2521	31 มี.ค. 2522	13 ก.ค. 2522
เบนซินพิเศษ	3.62	4.22	4.98	5.60	7.84
เบนซินธรรมดา	3.43	3.93	4.69	5.12	7.45
น้ำมันกาซ	2.41	2.68	2.68	3.06	5.12
ดีเซลหมุนเร็ว	2.33	2.64	2.64	3.03	4.88
ดีเซลหมุนช้า	2.26	2.50	2.50	2.93	4.71

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์. รายงานผลการศึกษาก๊าซและปัญหาสินค้าพลังงาน.

2523. หน้า 4.

หมายเหตุ : (เฉพาะในกรุงเทพมหานคร)

การที่น้ำมันมีราคาสูงขึ้นนอกจากจะมีผลกระทบโดยตรงต่อต้นทุนการผลิตน้ำมันแล้วยังมีผลทางอ้อมให้ต้นทุนการผลิตวัตถุที่จำเป็นแก่การประมงมีราคาสูงขึ้นด้วย เช่น ใน พ.ศ. 2515 น้ำแข็งของละบาท ใน พ.ศ. 2516 เพิ่มขึ้นเป็นของละ 13, 18, 21 และ 23 บาทตามลำดับ พอถึง พ.ศ. 2517 เพิ่มขึ้นของละ 27 บาท¹ นอกจากนี้ น้ำแข็งจะมีราคาสูงขึ้นแล้วยังขาดแคลนอีกด้วย² เนื่องจากโรงงานผลิตน้ำแข็งมีจำนวนจำกัด เพราะกระทรวงมหาดไทยมีนโยบายห้ามเพิ่มโรงงานผลิตน้ำแข็งตามจังหวัดต่าง ๆ³ จึงส่งผลให้ราคาน้ำแข็งแพงขึ้นและทำให้ชาวประมงเดือดร้อน⁴ นอกจากนี้อุปกรณ์การประมงทุกชนิดก็ขึ้นราคาอีกด้วยทั้งแคร์รอลลอยถึงร้อยละสามร้อย⁵ เช่นก่อน พ.ศ. 2516 ลวดสลิงราคา กูละ 42,000 บาท เชือกใยโพลีเอสเตอร์ราคา กิโลกรัมละ 14 บาท ครีมน้ำมันขึ้น ราคาลวดสลิงมีราคาเพิ่มขึ้นเป็น 18,400 บาทและเชือกใยโพลีเอสเตอร์เพิ่มขึ้นเป็น กิโลกรัมละ 44 บาท⁶ เป็นต้น

¹ สมลักษณ์ โทสกุล. เล่มเก็บ. หน้า 21.

² กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป7/2509/กษ.5.3 การจับกุมเรือประมงไทยในซอหาละเมิคน่านน้ำ. ("ประมงชาคน้ำแข็งจริงอุปสรรคต่อการจับปลา," พิมพ์ไทย. 18 เมษายน 2509.)

³ กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป7/2509/มท.1.15 คณะกรรมการควบคุมน้ำแข็ง.

⁴ กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2510/29 กรมประมง. ("แฉคึกจากชาว," สยามรัฐ. 4 ธันวาคม 2510.)

⁵ กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. พณ.0301/4/33 การประมง. ปีก 2. ("รองนายกฯ ช่วยแก้ปัญหาชาวประมงว่าขาดทุนจนทนประกอบอาชีพไม่ได้," ข่าวพาณิชย์. 27 กุมภาพันธ์ 2517.)

⁶ กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2517/15. ปัญหาของชาวประมงเนื่องจากน้ำมันขึ้นราคา. ปีก 2.

เมื่อต้นทุนในการทำประมงสูงขึ้นเช่นนั้น ชาวประมงจึงได้ชุมนุมกันเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือ ชาวประมงจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรปราการและสมุทรสงครามได้นำเรือเป็นจำนวนมาก¹ มาจอดเทียบท่าเรือประมงหน้าสมาคมประมงจังหวัดสมุทรสาคร เรียกร้องให้รัฐบาลจำหน่ายน้ำมันให้แก่ชาวประมงในราคาพิเศษ หรือยกเว้นภาษีน้ำมันเฉพาะที่จำหน่ายให้แก่ชาวประมง² เรียกร้องให้ซื้อปลาเป็ดในราคาสูงขึ้น อนุญาตให้ส่งปลาปนออกจำหน่ายต่างประเทศได้³ และเรียกร้องให้ลดภาษีอุปกรณ์เครื่องใช้ในการประมง สมาคมประมงแห่งประเทศไทยและสมาคมประมงจังหวัดต่าง ๆ ได้รวมกันสนับสนุนขอเรียกร้องดังกล่าว แต่รัฐบาลก็ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้มากไปกว่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีอยู่มาเฉลี่ยให้แก่ชาวประมงเท่านั้น⁴

การหยุดจับปลาของชาวประมง ทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้บริโภค ผู้ส่งออกเจ้าของเรือ ชาวประมง และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง นับเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจและเป็นภาวะชะงักงันครั้งใหญ่ในกิจการประมงไทยตั้งแต่มีการพัฒนาใน พ.ศ. 2504

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป7/2517/16 ปัญหาของชาวประมงเนื่องจากน้ำมันขึ้นราคา. ("ชาวประมงซึ่งไม่ออกจับปลายืนยันไม่มีนายทุนบงการ," สยามรัฐ. 18 มีนาคม 2517.)

² หน้าเค็ม.

³ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2517/16 ปัญหาของชาวประมง เนื่องจากน้ำมันขึ้นราคา. ("นายกรับช่วยชาวประมงปัญหาน้ำมัน อุปกรณ์ปลาปน," ข่าวพาณิชย์. 25 กุมภาพันธ์ 2517.)

⁴ ทองใบ ศิริมัย. "การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการประมงของไทย," วารสารการประมง. 37(3) : หน้า 225 ; พฤษภาคม 2517.

การประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเล

การอ้างสิทธิในทะเลหลวงเป็นปัญหามานานหลายยุคหลายสมัย¹ ได้มีการประชุมระหว่างประเทศหลายครั้งเพื่อหาทางตกลงกัน แต่ไม่สามารถตกลงกันได้² เรื่องที่นำเข้าสู่ที่ประชุมและมีการโต้แย้งกันมากคือ เรื่องเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเล อย่างไรก็ตามหลายประเทศก็ได้ประกาศใช้เขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลทั้งที่ยังตกลงกันไม่ได้ เช่น ประเทศในอเมริกาใต้ เป็นประเทศแรก ๆ ที่ได้ประกาศใช้ก่อน และภายหลัง พ.ศ. 2520 ก็คือไอร์แลนด์ เม็กซิโก สหรัฐอเมริกา แคนาดา นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ ออสเตรเลีย ประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรป และประเทศเพื่อนบ้านของไทย (ดูตาราง 4) ประกาศใช้เขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลสำหรับประเทศไทยประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524³ ในที่สุดได้มีการลงนามรับรองหลักการของอนุสัญญาเกี่ยวกับกฎหมายทะเลฉบับใหม่ที่เมืองโกเบย์ ประเทศจาไมกา เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2525 มีสมาชิกจำนวนกว่า

¹ กมล สนิทเกษกริน. "ไทยกับการประชุมกฎหมายทะเลเรื่องผลประโยชน์ของชาติมหาอำนาจ," ใน รายงานการสัมมนาภูมิศาสตร์แห่งชาติ, 2519 หน้า 155.

² คุรายละเอียกได้จากวิทยานิพนธ์ของวศิน ชีรเวชญาณ. เรื่อง การแบ่งอาณาเขตทางทะเลระหว่างไทยกับประเทศใกล้เคียง. นิตยสารกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

³ ปลอดประสพ สุรัสวดี. "การจัดการและการพัฒนาการประมงไทยภายหลังการขยายเขตน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้าน," วารสารการประมง. 37(4) : 280 ; กรกฎาคม 2527.

ตาราง 4 แสดงการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลของ
ประเทศเพื่อนบ้าน

ประเทศ	วัน เดือน ปี	พื้นที่เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (ตารางไมล์)	ชายฝั่งยาว (ไมล์)
อินเดีย	15 ม.ค. 20	—	—
พม่า	9 เม.ย. 20	148,600	1,230
เวียดนาม	12 พ.ค. 20	210,600	1,247
กัมพูชา	15 ม.ค. 21	16,200	210
ฟิลิปปินส์	11 มิ.ย. 21	551,400	6,997
อินโดนีเซีย	21 มี.ค. 23	1,557,300	19,784
มาเลเซีย	25 เม.ย. 23	138,700	1,853
สิงคโปร์	15 ก.ย. 23	100	28
ไทย	23 ก.พ. 24	94,700	1,468

ที่มา : ชจรศักดิ์ เวชการณีย์. "การประมงนอกน่านน้ำ," ใน อนาคต
ประมงไทย. 2530. หน้า 413.

150 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วยได้ร่วมลงนามรับรองอนุสัญญาดังกล่าว¹

ในอนุสัญญากฎหมายทะเล พ.ศ. 2525 ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการกำหนดเขตเศรษฐกิจจำเพาะว่า มีความสำคัญต่อการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตในบริเวณชายฝั่ง² และเพื่อให้ประเทศมหาอำนาจหรือประเทศที่พัฒนาแล้วชักจูงทรัพยากรในทะเลซึ่งถือว่าเป็นการเอารัดเอาเปรียบประเทศที่ยังไม่พัฒนาหรือพัฒนาน้อยกว่า ความจำเป็นอีกประการหนึ่งก็เพื่อเป็นการรักษาความมั่นคงของประเทศเพราะเทคโนโลยีทางการทหารได้พัฒนามากกว่าเดิม

การประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลของประเทศต่างๆ ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องการเหลื่อมล้ำกันของเขตเศรษฐกิจจำเพาะที่ประกาศ ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับความเสียหายจากการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลของประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากประเทศไทยมีลักษณะภูมิศาสตร์ทางทะเลทั้งด้านอ่าวไทยและอันดามันเกือบจะเรียกได้ว่าเป็นประเทศที่เสียเปรียบ เพราะถูกปิดล้อมโดยอาณาเขตทางทะเลของประเทศเพื่อนบ้าน กล่าวคือ การประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลของประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะด้านอ่าวไทยจะปิดล้อมทางออกสู่ทะเลหลวงของไทย³ ทำให้ประเทศไทยขยายเขตเศรษฐกิจจำเพาะไม่ได้ อย่างเต็มที่ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ การอ้างสิทธิเกี่ยวกับอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย มาเลเซีย กัมพูชา และเวียดนามซ้อนทับกันจนเกิดกรณีพิพาทระหว่างประเทศ⁴ เช่น เรื่องชาวประมงถูกจับเพราะไปละเมิดน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้าน

¹ ขจรศักดิ์ เวชชการณีย์. การประมงไทยในน่านน้ำต่างประเทศ. ม.ป.ป. หน้า 2. (เอกสารอัครสาเนา)

² ขจรศักดิ์ เวชชการณีย์. กฎหมายทะเลกับการประมงน่านน้ำของไทย. ม.ป.ป. หน้า 3. (เอกสารอัครสาเนา)

³ ปลดกประสพ สุรัสวดี และพิภพ เหล่าพิคจัน. "ปัญหาการประมงทะเลของประเทศไทย," วารสารการประมง. (4) : 327 ; กรกฎาคม 2529.

⁴ พลเดช วรรณิตร. "ไทยกับเวียดนามและปัญหาทางทะเล," ใน สโมสรสราญรมย์. 2526. หน้า 365.

การแบ่งเขตเศรษฐกิจจำเพาะก่อให้เกิดผลเสียแก่ประเทศไทยดังต่อไปนี้

ประการแรก พื้นที่การประมงลดลงถึง 300,000 ตารางกิโลเมตร ทำให้ชาวประมงไม่สามารถทำประมงในที่ที่เป็นเขตน่านน้ำทะเลหลวงอีกต่อไป มิฉะนั้นจะกลายเป็นการทำประมงผิดกฎหมายเพราะละเมิดน่านน้ำของต่างประเทศ¹ ผลผลิตสัตว์น้ำทะเลจึงลดลงถึงปีละ 400,000 - 600,000 ตัน² หรือลดลงกว่าร้อยละ 30 คิดเป็นมูลค่า 4,500 ล้านบาท³

ประการที่สอง เรือประมงไทยถูกเจ้าหน้าที่ของประเทศเพื่อนบ้านจับกุม ชาวประมงไทยต้องสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินไปเป็นจำนวนมาก ความเสียหายที่เรือประมงไทยถูกต่างประเทศจับกุมไป ระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529 จำนวน 780 ลำ ประมาณ 2659.5 ล้านบาท⁴ และระหว่าง พ.ศ. 2524 - 2530 ปรากฏว่ามีลูกเรือและเจ้าหน้าที่ประจำเรือถูกจับกุมประมาณ 3,937 คน⁵ สถิติดังกล่าวนี้เป็นเพียงหลักฐานที่ฝ่ายราชการได้รับรายงานโดยตรงเท่านั้น แต่จากสภาพความเป็นจริงคาดว่าเรือประมงไทยอีกเป็นจำนวนมากถูกต่างประเทศจับกุม แต่ไม่มีการรายงานให้ฝ่ายราชการทราบ ความสูญเสียที่ได้รับ นอกจากเรือ อุปกรณ์การเดินเรือ เครื่องมือประมง สัตว์น้ำที่จับได้ ตลอดจนทรัพย์สินอื่น ๆ บนเรือ ถูกยึดไปทั้งหมด บางครั้งลูกเรือถูกทำร้ายร่างกายจนเสียชีวิต⁶ ก็มีซึ่งส่งผลกระทบต่อครอบครัวชาวประมงด้านเศรษฐกิจและขวัญกำลังใจ ชาวประมงที่ถูกจับไปเมื่อพ้นโทษกลับมาประเทศไทยแล้วก็ยังต้องประสบกับปัญหาด้านเงินทุนที่จะนำมาใช้ต่อเรือ ซื้อเครื่องมือ

¹ พลเดช วรรณทร. เล่มเก็บ. หน้า 365.

² กองจดหมายเทศุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2520/38 ภาวะการประมงและการขยายเขตเศรษฐกิจจำเพาะ. ("เรื่องทำประมงในทะเลสากล," ข่าวพาณิชย์.

21 มกราคม 2520)

³ แหล่งเก็บ.

⁴ ขจรศักดิ์ เวชชากรณีย์. "การประมงนอกน่านน้ำ," ใน อนาคตประมงไทย. 2530. หน้า 415.

⁵ แหล่งเก็บ.

⁶ กองสำรวจประชาคมติ กรมประชาสัมพันธ์. "อุตสาหกรรมกับกฎหมายทะเล," วารสารการประมง. 29(4) : 402 ; ตุลาคม 2519.

และอุปสรรคในการออกจับสัตว์น้ำอีกครั้งหนึ่ง ถ้าจะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นก็ไม่มี ความ
ชำนาญ ปัญหาสังคมที่ตามมาคือการว่างงาน

ประการต่อมาคือ ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เรือประมงไทยที่
เข้าจับสัตว์น้ำในเขตที่มีปัญหาคือ เขตทะเลที่ยังตกลงกันไม่ได้ว่าควรจะเป็นเขตทะเลของ
ประเทศใด จะถูกประเทศเพื่อนบ้านจับกุม บางครั้งอาจจะเข้าไปทำประมงโดยเจตนา
หรือไม่ก็ตาม เพราะไม่มีเครื่องหมายแสดงให้ทราบว่าตรงไหนเป็นเขตแดนของประเทศใด¹
แต่บางครั้งก็ปรากฏว่าชาวประมงไทยที่จับสัตว์น้ำอยู่ในเขตน่านน้ำไทยก็ถูกเจ้าหน้าที่ของ
ประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาจับกุมไปดำเนินคดีในประเทศเหล่านั้น² ดังนั้นการจับกุมชาวประมง
ไทยด้วยข้อหาลักลอบจับสัตว์น้ำในเขตประเทศเพื่อนบ้านนั้นจึงไม่แน่ว่าถูกต้องตามกฎหมาย
ทุกครั้งไป และวิธีการจับกุมชาวประมงไทย กระทำอย่างป่าเถื่อนทารุณโหดร้ายก็มี³ เช่น
ใช้อาวุธยิง ทำลายเรือ หรือฆ่าชาวประมงไทย การดำเนินคดีตามกฎหมายก็มักจะเรียก
ค่าปรับที่สูงเกินไป

ประเทศเพื่อนบ้านที่ปฏิบัติต่อชาวประมงไทยในลักษณะค่อนข้างรุนแรงเช่นนี้ ได้แก่
ประเทศเวียดนาม พม่า มาเลเซีย กัมพูชา และอินโดนีเซีย จึงทำให้สัมพันธ์ไมตรีระหว่าง
ไทยกับประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าวถูกกระทบกระเทือน⁴

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2512/12 การประมง.
("แฉกคดีจากชาว," สยามรัฐ. 30 ตุลาคม 2512.)

² แหล่งเก็บ.

³ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป7/2509/กษ.53 การจับกุมเรือ
ประมงในข้อหาละเมิดน่านน้ำ. ("ประมงไทยแหกคุกเขมร," ไทยรัฐ. 8 กันยายน
2509.)

⁴ ถนอม เจริญลาภ. "อาณาเขตทางทะเลของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน,"
ใน ทรัพยากรทางทะเลกับอนาคตเศรษฐกิจไทย. 2528. หน้า 165 - 169.

ส่วนประเทศอินโดนีเซียและบังกลาเทศ สัมพันธ์ไมตรีถูกกระทบกระเทือนบ้างแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น¹ (กึ่งตาราง 5)

ปัญหาคุณภาพสัตว์น้ำ

มีหลายสาเหตุที่ทำให้สัตว์น้ำของไทยมีคุณภาพต่ำ เริ่มตั้งแต่การทำประมง สัตว์น้ำส่วนใหญ่ได้จากการประมงอวนลาก การลากอวนในแต่ละครั้งใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 2 - 3 ชั่วโมง ทำให้สัตว์น้ำที่อยู่บริเวณก้นอวนถูกทับถมและบอบช้ำ น้ำแข็งที่ใช้สำหรับแช่สัตว์น้ำไม่สะอาดและไม่เพียงพอ เมื่อนำสัตว์น้ำที่จับได้มาขึ้นท่าเทียบเรือประมงและสะพานปลา ก็พบปัญหาหลายอย่างเช่น สถานที่ไม่สะอาดมีการปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์² การประมงที่ล่าช้า นอกจากนี้ภาชนะที่บรรจุสัตว์น้ำก็ไม่มีความเหมาะสม ส่วนมากนิยมใช้ภาชนะที่ทำจากพลาสติกซึ่งมีคุณสมบัติในการป้องกันการถ่ายเทความร้อนได้ต่ำ และมักตั้งซ้อนกันซึ่งไม่เหมาะในการขนส่งไกล ๆ สัตว์น้ำเหล่านี้ก็จะถึงมือผู้บริโภคหรือโรงงานแปรรูปสัตว์น้ำจึงมีคุณภาพต่ำมาก ในการส่งออกก็มีปัญหาอีกเช่นกัน กล่าวคือมีการตรวจพบแบคทีเรียเกินกว่ามาตรฐานกำหนดในผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ เช่น กุ้งสดแช่เย็น ปลาหมึกแช่เย็น ปูอัดกระป๋อง และปลาทูน่ากระป๋อง เป็นต้น เป็นผลให้ถูกห้ามนำเข้าจากประเทศคู่ค้า³

¹ ชจรศักดิ์ เวชการัญญ์. "การประมงนอกน่านน้ำ," ใน อนาคตประมงไทย. 2530. หน้า 414 - 415.

² พลทรัพย์ วิรุฬหกุล. "ข้อควรปฏิบัติในการลำเลียงขนส่งสัตว์น้ำจากสะพานปลาไปสู่โรงงานผลิต," วารสารการประมง. 41(1) : 65 ; มกราคม - กุมภาพันธ์ 2531.

³ บังอร สายสิทธิ์. "แนวทางการวิจัยคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพสิ่งมีชีวิตในน่านน้ำไทย," ใน การวิจัยคุณภาพสัตว์น้ำและคุณภาพทรัพยากรมีชีวิตในน่านน้ำไทย. 2530. หน้า 22.

ตาราง 5 จำนวนเรือประมงไทยถูกจับระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2529

ประเทศ ปี	เวียดนาม	พม่า	มาเลเซีย	กัมพูชา	อินเดีย	อินโดนีเซีย	บังกลาเทศ
2520							
2521	31	29	6	20	11	6	13
2522							
2523							
2524	24	11	5	5	5	3	—
2525	35	3	5	9	1	2	—
2526	49	39	10	10	6	2	2
2527	21	9	6	—	2	1	—
2528	38	16	28	—	2	4	—
2529	22	17	56	—	13	—	1
รวม	220	124	116	45	40	18	16

ที่มา : ขจรศักดิ์ เวชชการัญญ์. "การประมงนอกน่านน้ำ," ใน อนาคตประมงไทย.
2530. หน้า 414.

ผลของการดำเนินนโยบายการประมงทะเลด้านการผลิตและการค้า

ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529

ทั้งนี้กล่าวไว้แล้วในบทที่สองว่า รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการประมงทะเล ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529 เพื่อเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำให้เพียงพอต่อความต้องการในประเทศ และส่งเป็นสินค้าออกไปจำหน่ายต่างประเทศ โดยกำหนดเป้าหมายดังนี้

นโยบายประมงทะเลฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 - 2509 รัฐบาลตั้งเป้าหมายไว้เป็น 2 ระยะ ระยะแรกคือ พ.ศ. 2504 - 2506 กำหนดจับสัตว์น้ำให้ได้ปริมาณเพิ่มขึ้นร้อยละ 50 เมื่อสิ้น พ.ศ. 2504¹ โดยใช้ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ใน พ.ศ. 2502 เป็นฐาน (ดูตาราง 6) และในระยะที่สองคือ พ.ศ. 2507 - 2509 ให้เพิ่มผลผลิตการจับสัตว์น้ำให้ได้ปริมาณ 400,000 ตัน หรือเพิ่มเป็นร้อยละร้อยเมื่อสิ้น พ.ศ. 2509² ส่วนการส่งออกนั้นกำหนดเป้าหมายไว้ปีละ 300,000 ตัน³

¹ กองจดหมายเทศาภิบาล กรมศิลปากร. ก/ป6/2508/กษ.5.1 อธิบดี. ("ชี้แจงผลงานพัฒนาเศรษฐกิจในด้านการประมงว่าสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้," สยามรัฐ. 7 มกราคม 2508.)

² สำนอง เสวกเสรี. "งานพัฒนาการประมงของประเทศไทย," วารสารการประมง. 19(4) : 466 ; ตุลาคม 2509.

³ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. 2504 - 2506 - 2509 ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2507 - 2509). ม.ป.ป. หน้า 52.

ตาราง 6 ผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2502 - 2509

พ.ศ.	ผลผลิต (เมตริกตัน)			ปริมาณร้อยละของสัตว์น้ำทะเล ต่อผลผลิตรวม
	รวม	ทะเล	น้ำจืด	
2502	204,794	147,770	57,044	72.16
2503	219,045	146,471	72,574	66.87
2504	305,605	233,275	72,330	76.33
2505	339,788	269,709	70,079	79.38
2506	418,685	323,374	95,311	77.24
2507	576,986	494,196	82,790	85.65
2508	615,120	529,483	85,637	86.61
2509	720,282	635,165	85,117	88.18

ที่มา : ฝ่ายสถิติการประมง กองนโยบายและแผนงานประมง

- หมายเหตุ
1. พ.ศ. 2502 ปีฐาน
 2. พ.ศ. 2504 ปีเริ่มต้นของระยะ 3 ปีแรกในการพัฒนาเศรษฐกิจการประมง
 3. พ.ศ. 2507 ปีเริ่มต้นของระยะ 3 ปีหลังในการพัฒนาเศรษฐกิจการประมง

นโยบายประมงทะเลฉบับที่ 2 พ.ศ. 2510 - 2514 รัฐบาลกำหนดเป้าหมายการจับสัตว์น้ำใน พ.ศ. 2514 อันเป็นปีสุดท้ายของนโยบายฉบับที่ 2 ให้ได้ปริมาณรวม 860,000 ตัน¹ แยกเป็นสัตว์น้ำจืด 100,000 ตัน และสัตว์น้ำเค็ม 760,000 ตัน²

นโยบายเกี่ยวกับการประมงทะเลฉบับที่ 3 พ.ศ. 2515 - 2519 มีเป้าหมายดังนี้ เมื่อสิ้นสุดนโยบายฉบับที่ 3 ให้ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7 ของ พ.ศ. 2514³

นโยบายประมงทะเลฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 - 2524 รัฐบาลตั้งเป้าหมายให้ประชาชนได้บริโภคโปรตีนจากสัตว์น้ำเฉลี่ยคนละ 20 กิโลกรัมต่อปี⁴ และรักษาการผลิตสัตว์น้ำให้อยู่ในระดับสูงกว่าผลผลิตรวมใน พ.ศ. 2519

¹ กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป7/2510/29 การประมง. ("ปลาในอ่าวไทยน้อยลง," ข่าวพาณิชย์. 14 มิถุนายน 2510.)

² กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป7/2509/กษ.5.3 การประมง. ("วางโครงการพัฒนาการประมงจับปลาให้ได้ปีละ 8 แสนตันเศษ," สยามรัฐ. 30 ธันวาคม 2509.)

³ จุมพล นาคะลักขณ์ และศิริลักษณ์ สุวรรณรังสี. "ภาวะอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง," ใน อนาคตประมงไทย. 2530. หน้า 480 - 481.

⁴ กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. งานเผยแพร่และส่งเสริม - 2523. ม.ป.ป. หน้า 5.

นโยบายเกี่ยวกับการประมงทะเลฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529 รัฐบาล
กำหนดเป้าหมายผลผลิตสัตว์น้ำทะเลให้ได้ 1.4 ล้านตันต่อปี¹

ผลของการดำเนินนโยบายการผลิตสัตว์น้ำทะเลระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529

1. ผลผลิตสัตว์น้ำระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2509

ปรากฏว่า 3 ปีแรกคือ พ.ศ. 2504 - 2506 สามารถจับสัตว์น้ำได้ตามเป้าหมายกำหนด (ดังตาราง 6) โดยเฉพาะใน พ.ศ. 2506 ผลผลิตที่ไ้มากเกินเป้าหมายร้อยละ 50^2 สำหรับผลผลิตในระยะที่สองระหว่าง พ.ศ. 2507 - 2509 ปรากฏว่าเพียงปีแรกของระยะที่สองคือ พ.ศ. 2507 ก็สามารถจับสัตว์น้ำได้เกินเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว³ และเมื่อถึง พ.ศ. 2509 สามารถจับสัตว์น้ำได้เกินเป้าหมายถึงร้อยละ 80 กล่าวคือ รัฐบาลตั้งเป้าหมายไว้ที่ 400,000 ตัน แต่สามารถทำประมงได้ถึง 720,282 ตัน สัตว์น้ำที่จับได้เป็นสัตว์น้ำทะเลถึงร้อยละ 88.18 ของผลผลิตรวม และส่วนใหญ่เป็นสัตว์น้ำหน้าคืน จากผลผลิตรวมใน พ.ศ.

¹ มีทนา บุญพล และสมศักดิ์ ปราโมกษ์ชุกติมา. การประมงอวนลากใน
อ่าวไทย รายงานปลาหน้าคืน. 2525. หน้า 1.

² กองจกหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. ก/ป6/2513/20 การประมง.
("การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติด้านการประมง," ชาวไทย. 21 พฤษภาคม 2513.)

³ จิตติ นาวิเสถียร. กระทรวงเกษตรกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ.
2508. หน้า 53.

2509 เมื่อนำมาเฉลี่ยกับจำนวนประชากรทั้งประเทศแล้วจะได้ประมาณ 20 กิโลกรัมต่อคน ซึ่งเป็นไปตามที่องค์การสหประชาชาติได้กำหนดไว้¹

การเร่งเพิ่มปริมาณอาหารสัตว์น้ำให้ไ้มากที่สุดเท่าที่ ชลสมบัตินิคมอยู่จะเอื้ออำนวยนั้น ไม่มีวิธีใดคำนวณได้รวดเร็วเท่ากับการส่งเสริมให้มีการจับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมือทันสมัยรัฐบาลจึงส่งเสริมให้ชาวประมงใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการจับสัตว์น้ำ

เหตุที่รัฐบาลกำหนดเป้าหมายการจับสัตว์น้ำให้เพิ่มมากขึ้นเป็นเท่าตัวของผลผลิต พ.ศ. 2502 ทั้งนี้เนื่องจากใน พ.ศ. 2500 คณะผู้เชี่ยวชาญของธนาคารโลกได้เข้ามาสำรวจภาวะเศรษฐกิจไทยและเสนอรายงานว่า ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการเพิ่มอย่างรวดเร็วของประชากร² กล่าวคือ ในพ.ศ. 2490 ประชากรไทยมี 17 ล้านคนเพิ่มเป็น 26 ล้านคนใน พ.ศ. 2503 เฉลี่ยอัตราการเพิ่มประมาณร้อยละ 3.7 ต่อปี³ ในเวลาเดียวกันนั้น องค์การสหประชาชาติก็ได้กำหนดว่าประชาชนควรบริโภคสัตว์น้ำปีละ 20 กิโลกรัมต่อคนต่อปี⁴ แต่ในความเป็นจริงประเทศไทยผลิตสัตว์น้ำได้ปีละประมาณ 200,000 ตันในช่วงก่อน พ.ศ. 2504 เมื่อนำมาเฉลี่ยแล้วคนไทยบริโภคสัตว์น้ำประมาณคนละ 8 กิโลกรัมต่อปี⁵ เท่านั้น ฉะนั้นประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเพิ่มปริมาณการผลิตอีกปีละประมาณ 300,000 ตันต่อปีจึงจะเพียงพอตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ

¹วิเศษ ชมเดช. "การสำรวจทรัพยากรปลาหน้าดินในอ่าวไทย," วารสารการประมง. 20(1) : 97 ; มกราคม 2510.

²พนิตดา เทศนิยม. ประชากรศาสตร์. ม.ป.ป. หน้า 186.

³เพ็ญพร ชีระสวัสดิ์. ประชากรศาสตร์. 2527. หน้า 28.

⁴วิเศษ ชมเดช. "การสำรวจทรัพยากรปลาหน้าดินในอ่าวไทย," วารสารการประมง. 20(1) : 95 ; มกราคม 2510.

⁵รายงานความก้าวหน้าของกิจการในรอบปีที่ 4 แห่งการปฏิวัติ เล่ม 2.

2505. หน้า 475.

ซึ่งปรากฏว่าไทยสามารถทำได้เกินเป้าหมายที่ตั้งไว้แล้วในตอนต้น

2. ผลผลิตสัตว์น้ำระหว่าง พ.ศ. 2510 - 2514

ปรากฏว่าใน พ.ศ. 2514 สามารถจับสัตว์น้ำได้เกินเป้าหมายถึง 727,077 ตัน คิดเป็นร้อยละ 80 สัตว์น้ำที่จับได้ร้อยละ 92.64 เป็นสัตว์น้ำทะเล (กิจการาง 7)

ในระยะนี้รัฐบาลได้ส่งเสริมให้ทำประมงน้ำลึกในเขตน่านน้ำไทย เพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นเพียงพอแก่ความต้องการของประชาชนซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วถึงปีละ 1 ล้านคน¹

3. ผลผลิตสัตว์น้ำระหว่าง พ.ศ. 2515 - 2519

ปรากฏว่าพอสิ้นสุดนโยบายเกี่ยวกับประมงทะเลฉบับที่ 3 ผลผลิตสัตว์น้ำได้เพิ่มขึ้นเกินเป้าหมายร้อยละ .04 เป็นสัตว์น้ำทะเลร้อยละ 91.33 ของผลผลิตรวม (กิจการาง 8)

การดำเนินนโยบายของรัฐบาลแม้จะบรรลุเป้าหมายแต่ก็มีปัญหาตามมา เช่น เกิดความขัดแย้งระหว่างชาวประมงพื้นบ้านกับชาวประมงพาณิชย์เกี่ยวกับการแก่งแย่งกันจับสัตว์น้ำในเขตชายฝั่ง และเกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรน้ำทะเลโดยเฉพาะสัตว์น้ำหน้าดินในอ่าวไทย²

รัฐบาลได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเน้นส่งเสริมการทำประมงในเขตน่านน้ำสากล³ และมีเป้าหมายผลผลิตสัตว์น้ำให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7 ของผลผลิตใน พ.ศ. 2514 หมายความว่า เมื่อสิ้น พ.ศ. 2519 ผลผลิตตามเป้าหมายเป็นปริมาณ 1,698,172 ตัน แต่ปรากฏว่าผลผลิตเกินเป้าหมาย จึงได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

¹ สยามอออลมาแนค 2529. 2529. หน้า 712.

² สุน เสวกวรรณ. "ปัญหาทำการประมงในปัจจุบันและแนวทางแก้ไข," วารสารการประมง. 31(1) : 116 , เมษายน 2521.

³ สารอง เสวกเศรณี. "บทบรรณาธิการ . การพัฒนาการประมงในรอบปี 2517," วารสารการประมง. 28(1) : 13 ; มกราคม 2518.

ตาราง 7 ผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2510 - 2514

พ.ศ.	ผลผลิต (เมตริกตัน)		น้ำจืด	ปริมาณร้อยละของสัตว์น้ำทะเล ต่อผลผลิตรวม
	รวม	ทะเล		
2510	847,444	762,188	85,256	89.94
2511	1,089,303	1,004,058	85,245	92.17
2512	1,270,034	1,179,595	90,439	92.88
2513	1,448,404	1,335,690	112,714	92.22
2514	1,587,677	1,470,289	116,788	92.64

ที่มา : ฝ่ายสถิติการประมงและแผนงานประมง

ตาราง 8 ผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2515 - 2519

พ.ศ.	ผลผลิต (เมตริกตัน)		ปริมาณร้อยละของสัตว์น้ำทะเล	
	รวม	ทะเล	น้ำจืด	ต่อผลผลิตรวม
2515	1,679,540	1,548,157	131,383	92.18
2516	1,678,901	1,538,016	140,885	91.68
2517	1,510,466	1,351,590	158,876	89.48
2518	1,555,300	1,394,608	160,692	89.67
2519	1,699,086	1,551,790	147,294	91.33

ที่มา : ฝ่ายสถิติการประมง กองนโยบายและแผนงานประมง

หมายเหตุ : ใน พ.ศ. 2517 ผลผลิตสัตว์น้ำทะเลไถ่ลดลง 186,426 ตัน
จาก พ.ศ. 2516 เนื่องจากน้ำมันเชื้อเพลิงมีราคาสูงขึ้นและขาดแคลน
ทำให้ชาวประมงบางส่วนออกจับสัตว์น้ำไม่ได้ จึงมีการประท้วง
รัฐบาลด้วยการหยุดออกจับสัตว์น้ำ

4. ผลผลิตสัตว์น้ำระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2524

ผลผลิตสัตว์น้ำทะเลระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2524 เพิ่มขึ้นและลดลง (กึ่งตาราง 9) กล่าวคือ ผลผลิตสัตว์น้ำทะเลใน พ.ศ. 2520 เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2519 ร้อยละ 33 เนื่องจากจำนวนเรือประมงอวนลาก อวนล้อมจับ และอวนลอย ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 21.5 แต่ใน พ.ศ. 2521, 2522 และ 2523 ผลผลิตสัตว์น้ำทะเล กลับลดลงโดยตลอด เนื่องจากการปรับราคาน้ำมันดีเซลขายปลีกได้สูงขึ้น 2 ครั้งใน พ.ศ. 2522 ครั้งแรกมีราคาสูงขึ้นจากลิตรละ 2.64 บาท เป็นลิตรละ 3.03 บาท ครั้งที่สองเพิ่มเป็น 4.88 บาท และใน พ.ศ. 2525 สูงขึ้นเป็น 7.39 บาท แม้รัฐบาลจะได้ประกาศลดน้ำมันดีเซลลงเหลือลิตรละ 6.54 บาท ซึ่งทำให้ต้นทุนลดลง แต่ปรากฏว่าสัตว์น้ำที่ชาวประมงจับได้ในแต่ละเที่ยวกลับมีปริมาณลดลง เนื่องจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำ ใน พ.ศ. 2524 ผลผลิตสัตว์น้ำทะเลได้เพิ่มจาก พ.ศ. 2523 ร้อยละ 10 เนื่องจากการทำประมงร่วมกับต่างประเทศ โดยจับสัตว์น้ำในเขตน่านน้ำของประเทศคู่สัญญา เมื่อสิ้น พ.ศ. 2524 คิกเจ็ลล์แล้วประชาชนได้บริโภคสัตว์น้ำทะเล 20.3 กิโลกรัมต่อคนต่อปี ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่รัฐบาลกำหนด¹

สัตว์น้ำที่จับได้ในแต่ละเที่ยวระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2524 มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากสาเหตุ 2 ประการคือ จำนวนเรือประมงมากขึ้นแต่สัตว์น้ำลดความอุดมสมบูรณ์ลง ด้วยเหตุนี้ชาวประมงจำนวนมากจึงออกจับสัตว์น้ำในเขตทะเลหลวง ซึ่งยังมีสัตว์น้ำชุกชุม จึงส่งผลให้ต้นทุนในการออกจับสัตว์น้ำแต่ละครั้งสูงขึ้น โดยเฉพาะน้ำมันเชื้อเพลิง เพราะต้องเดินทางไกลขึ้นจึงจะถึงเขตที่จับสัตว์น้ำ และปัญหาอาณาเขตทางทะเลก็เริ่มทวีขึ้น

¹ จุมพล นาคะลักษณ์ และศิริลักษณ์ สุวรรณรังสี. "ภาวะอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง," ใน อนาคตประมงไทย. 2530. หน้า 480 - 481.

ตาราง 9 ผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2524

พ.ศ.	ผลผลิต (เมตริกตัน)			ปริมาณร้อยละของสัตว์น้ำทะเล ต่อผลผลิตรวม
	รวม	ทะเล	น้ำจืด	
2520	2,189,907	2,067,533	122,374	94.41
2521	2,099,289	1,957,735	141,496	93.26
2522	1,926,334	1,813,158	133,178	93.16
2523	1,791,848	1,647,953	144,995	91.91
2524	1,989,025	1,824,444	164,581	94.09

ที่มา : ฝ่ายสถิติการประมง กองนโยบายและแผนงานประมง

ประมงไทยถูกจับมากขึ้น ขณะเดียวกันจำนวนประชากรในประเทศก็เพิ่มมากขึ้นจาก 36 ล้านคนใน พ.ศ. 2515 เป็น 43 ล้านคนใน พ.ศ. 2519¹ ความต้องการอาหารทะเลจึงเพิ่มตามไปด้วย

สถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นทำให้รัฐบาลดำเนินนโยบายการเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำใน พ.ศ. 2520 - 2524 โดยส่งเสริมการทำประมงร่วมกับต่างประเทศ และตั้งเป้าหมายการผลผลิตสัตว์น้ำให้อยู่ในระดับสูงเพียงพอแก่การบริโภคของประชากรในประเทศ คือให้ประชาชนได้บริโภคอาหารสัตว์น้ำเฉลี่ยคนละ 20 กิโลกรัมต่อไป

5. ผลผลิตสัตว์น้ำระหว่าง พ.ศ. 2525 - 2529

ปรากฏว่าผลผลิตสัตว์น้ำทะเลระหว่าง พ.ศ. 2525 - 2529 อยู่ในระดับสูงกว่า 1.4 ล้านตันที่รัฐบาลกำหนด (กึ่งตาราง 10) กล่าวคือใน พ.ศ. 2525 สามารถจับสัตว์น้ำทะเลได้เพิ่มร้อยละ .88 จาก พ.ศ. 2524 และใน พ.ศ. 2520 จับได้เพิ่มขึ้นร้อยละ .57 เนื่องจากน้ำมันดีเซลซึ่งเคยเป็นปัญหาย่างยากเริ่มทรงตัว ประกอบกับการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ผล แต่ใน พ.ศ. 2527 ผลผลิตสัตว์น้ำได้ลดลงร้อยละ 60 เพราะจำนวนเรืออวนลากลดลงเนื่องด้วยนโยบายควบคุมเรือประมงของรัฐบาลเป็นผล (กล่าวไว้ในบทที่สอง) ใน พ.ศ. 2528 ผลผลิตสัตว์น้ำกลับเพิ่มขึ้นเนื่องจากการเพาะเลี้ยงได้ผล และใน พ.ศ. 2529 ผลผลิตสัตว์น้ำได้เพิ่มขึ้นอีกเนื่องจากราคาสินค้าสัตว์น้ำทุกประเภทสูงขึ้นโดยเฉพาะราคาปลาหมึก และกุ้งเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 20 อีกทั้งราคาน้ำมันดีเซลลดลงถึงร้อยละ 20 สดวกดังแต่ช่วงต้น พ.ศ. 2529 เหตุจริงทั้งสองประการนี้ทำให้ประชาชนออกจับสัตว์น้ำมากขึ้น ประกอบกับกรมประมงได้ดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรทะเลอย่างเข้มงวด ทำให้สัตว์น้ำบางประเภทในอ่าวไทยขยายพันธุ์ได้ขึ้น²

¹ สยามออสมาแนก 2528. 2528. หน้า 807.

² ธนาคารแห่งประเทศไทย. ภาวะสินค้าเกษตรที่สำคัญในรอบปี 2529.

ตาราง 10 ผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2525 - 2529

พ.ศ.	ผลผลิต (เมตริกตัน)			ปริมาณร้อยละของสัตว์น้ำทะเล ต่อผลผลิตรวม
	รวม	ทะเล	น้ำจืด	
2525	2,120,133	1,986,571	133,562	93.70
2526	2,255,433	2,099,983	155,447	93.11
2527	2,134,838	1,973,019	161,819	92.42
2528	2,225,204	2,057,751	167,453	92.48
2529	2,536,335	2,348,572	187,763	

ที่มา : ฝ่ายสถิติการประมง กองนโยบายและแผนงานประมง

เมื่อพิจารณาถึงผลผลิตสัตว์น้ำทะเลระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529 แล้วพบว่า ปริมาณสัตว์น้ำได้เพิ่มขึ้นตามเป้าหมายที่รัฐบาลกำหนดไว้ แต่การเพิ่มของจำนวนสัตว์น้ำในแต่ละปีเมื่อนำมาเทียบกับอัตราการเพิ่มของ พ.ศ. 2504 เป็นปีฐานกลับพบว่ามีการลดที่ลดลงใน พ.ศ. 2516, 2521, 2522, 2523 และ 2527 ส่วนอัตราการเพิ่มที่ต่ำกว่าปีฐานคือ พ.ศ. 2504 ได้แก่ พ.ศ. 2505, 2506, 2507, 2515, 2518 และ 2528 ที่เหลือเป็นอัตราการเพิ่มที่เพิ่มขึ้นมากกว่าปีฐาน¹ (ตาราง 11)

¹ให้ดูตาราง 6 - 10 ประกอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ตาราง 6 (หน้า 71), 7 (หน้า 74), 8 (หน้า 77), 9 (หน้า 79), 10 (หน้า 81)

ตาราง 11 ปริมาณสัณฐานน้ำทะเลที่เพิ่มขึ้นและลดลงระหว่าง พ.ช. 2504 - 2529

ปี	ปริมาณที่เพิ่มขึ้นและลดลง	เมื่อเทียบกับพ.ศ.2504 เป็นปีฐาน
2504	86,804	1.00
2505	36,434	0.42
2506	53,665	0.62
2507	170,822	1.96
2508	35,287	0.40
2509	105,682	1.21
2510	127,022	1.46
2511	241,871	2.78
2512	175,537	2.02
2513	156,095	1.79
2514	134,599	1.55
2515	77,868	0.89
2516	- 10,141	- 0.11
2517	186,426	2.14
2518	43,018	0.49
2519	157,184	1.81
2520	515,741	5.94
2521	-109,748	- 1.26
2522	-144,627	- 1.66

ตาราง 11 (ต่อ)

ปี	ปริมาณที่เพิ่มขึ้นและลดลง	เมื่อเทียบกับพ.ศ.2504 เป็นปีฐาน
2523	- 165,205	- 1.90
2524	176,491	2.03
2525	162,127	1.86
2526	113,415	1.30
2527	- 126,967	- 1.46
2528	84,732	0.97
2529	290,821	3.35

วิเคราะห์จากข้อมูลสถิติการประมง กรมประมง

หมายเหตุ : เท่าที่ - 1 อัตราลดลง
 เท่าที่ 1 อัตราเพิ่มลดลง
 เท่ากับ 1 อัตราเพิ่มปกติ
 มากกว่า 1 อัตราเพิ่มเพิ่มขึ้น

ผลของการดำเนินนโยบายการค้าสัตว์น้ำทะเลระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529

1. ผลการค้าสัตว์น้ำภายในประเทศระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529

กิจการประมงได้ก้าวหน้าไปจนถึงระดับที่ชาวประมงสามารถจับสัตว์น้ำได้เพิ่มขึ้นตามเป้าหมายที่รัฐบาลกำหนดในนโยบายการประมงทะเลฉบับที่ 1 - 5 เกิดการเปลี่ยนแปลงในการค้าสัตว์น้ำ ชาวประมงมุ่งจับสัตว์น้ำเพื่อการค้า ทำให้ตลาดค้าสัตว์น้ำทะเลภายในประเทศกระจายไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ที่อยู่ห่างไกลจากแหล่งผลิต ผู้บริโภคที่อยู่ในภูมิภาคห่างไกลได้บริโภคสัตว์น้ำที่มีคุณภาพดีขึ้น ปัญหาการขาดสารอาหารไอโอดีนที่เป็นกันมากในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือได้ลดลง

การขยายตัวของตลาดภายในประเทศได้ช่วยให้กิจการประมงมีการพัฒนาในการลงทุน รูปแบบการตลาด ความเคลื่อนไหวด้านราคา การรักษาคุณภาพสัตว์น้ำ และการบรรเทาทุกข์สัตว์น้ำทะเลไปยังตลาดทั่วประเทศ

แต่อย่างไรก็ตามการค้าสัตว์น้ำนั้นรัฐบาลแทบจะไม่มีบทบาทอะไรเลย¹ ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะจัดตั้งสะพานปลา ทำเทียบเรือ สถานีวิทยุชายฝั่งและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวขึ้นก็เพียงแต่ทำหน้าที่ในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในเรื่องการซื้อขายให้พ่อค้าคนกลางกับชาวประมงเท่านั้น ส่วนในเรื่องปัญหาพ่อค้าคนกลางเอาเปรียบชาวประมงและผู้บริโภค รัฐบาลยังไม่สามารถแก้ไขได้ ปัญหาเรื่องคนกลางเอาเปรียบยังคงมีอยู่² เนื่องจากชาวประมงส่วนมากมีเงินทุนน้อย จำเป็นต้องกู้เงินจากคนกลางมาใช้ในการลงทุน เพราะไม่มีทางที่จะหาเงินจากแหล่งอื่นได้ โดยมีข้อผูกพันว่าต้องขายสัตว์น้ำให้กับพ่อค้าคนกลางเท่านั้นและคนกลางก็เป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดราคาสัตว์น้ำได้ตามความพอใจของตน ราคาสัตว์น้ำที่ได้จึง

¹ กังวาลย์ จันทรโชติ. เล่มเดิม. หน้า 213.

² วิทย์ ยอแสงรัตน์. "ความรู้เกี่ยวกับการประมง," วารสารการประมง.

ต่ำกว่าที่ควรจะได้รับ¹ และชาวประมงยังถูกหักเงินคั่นและคอกเบี้ยทุกครั้งอีก ทำให้
กระทบกระเทือนต่อการประกอบอาชีพการประมง และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวประมง
มีหนี้สินมาก²

2. ผลการค้ำสั้วน้ำกับต่างประเทศระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529

ใน พ.ศ. 2504 และ 2505 ประเทศไทยเสียเปรียบดุลการค้าสั้วน้ำกับ
ต่างประเทศ เนื่องจากในระยะนี้การประมงทะเลไทยกำลังพัฒนาเครื่องมือ เทคนิค
การจับ ปริมาณสั้วน้ำที่จับได้ส่วนใหญ่เป็นสั้วน้ำขนาดเล็ก ส่วนสั้วน้ำหน้าคินก็จับได้บ้างแต่ยัง
มีปริมาณน้อย จึงมีการนำเข้าสั้วน้ำหน้าคินกันมาก สั้วน้ำที่จับได้ก็ขายบริเวณภายในประเทศ
เสียส่วนใหญ่ การส่งออกสั้วน้ำทะเลจึงมีปริมาณน้อยกว่าการนำเข้า

ใน พ.ศ. 2506 การประมงทะเลได้มีการพัฒนาเครื่องมือโดยเฉพาะเครื่องมือ
อวนลาก และชาวประมงนิยมใช้กันมากทำให้การจับสั้วน้ำมีมากขึ้นโดยเฉพาะสั้วน้ำหน้าคิน
จึงเพียงพอแก่การบริโภคภายในประเทศ และมีเหลือส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศมากขึ้น
จนทำให้ประเทศไทยได้เปรียบดุลการค้าสั้วน้ำทะเลระหว่าง พ.ศ. 2506 - 2529

(กิจการาง 12)

อย่างไรก็ตาม การส่งออกสั้วน้ำของไทย ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529
เมื่อคิดอัตราเฉลี่ยแล้ว ปรากฏว่าสั้วน้ำส่งออกมีปริมาณเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.70 ต่อปี
ส่วนมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 29.83 ต่อปี³

¹ กองวิจัยเศรษฐกิจการประมง สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. การตลาด
สินค้าสั้วน้ำทะเล. 2526. หน้า 6.

² สมศักดิ์ จลสร, สมศักดิ์ ปราโมกษ์ชุติมา. "โครงการพัฒนาการประมง
ทะเลพื้นบ้าน," วารสารการประมง. 37(4) : 287, กรกฎาคม 2527.

³ สมนึก ศรีปลั่ง. "เศรษฐกิจประมงไทย แนวโน้มในอนาคต," ใน
อนาคตประมงไทย. 2530. หน้า 125.

ตาราง 12 ปริมาณและมูลค่าสัตว์น้ำที่นำเข้าและส่งเป็นสินค้าออกระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2530

พ.ศ.	นำเข้า		ส่งออก			มูลค่าการค้า (พันบาท)
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (พันบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (พันบาท)		
2504	10,229	63,058	10,641	42,492	-	20,566
2505	7,865	55,738	9,078	41,235	-	14,503
2506	6,578	48,645	9,046	72,724		24,079
2507	8,346	55,211	10,911	95,755		40,544
2508	11,878	69,099	17,251	149,951		80,852
2509	10,132	63,889	18,639	234,971		171,082
2510	10,026	65,256	17,390	296,554		221,298
2511	9,337	64,134	16,186	309,000		244,866
2512	12,196	88,480	21,758	324,105		235,625
2513	14,299	85,607	44,956	369,818		284,211
2514	15,934	82,325	55,111	497,558		415,233
2515	15,139	83,692	82,381	807,165		723,473
2516	19,542	92,551	104,133	1,649,930		1,557,379
2517	19,965	93,545	88,221	1,548,977		1,455,432
2518	19,791	148,679	97,998	2,107,219		1,958,540
2519	25,112	187,206	133,468	3,099,569		2,912,363
2520	18,851	184,457	183,555	3,627,737		3,443,280
2521	28,950	228,450	242,243	5,174,291		4,945,841
2522	80,222	499,487	288,151	7,459,842		6,960,355
2523	43,777	551,678	274,753	7,425,700		6,874,022
2524	47,174	549,959	320,325	9,102,309		8,552,350
2525	46,215	725,532	316,679	11,230,739		10,505,207
2526	58,942	1,093,081	344,899	12,677,173		11,584,092
2527	119,064	2,119,300	411,722	15,080,893		12,961,593
2528	152,707	3,857,457	466,792	18,527,660		14,670,203
2529	268,089	7,590,028	602,486	26,829,362		19,239,334
2530	227,327	7,016,883	663,650	32,654,341		25,637,458

ที่มา : ฝ่ายสถิติการประมง กรมประมง

สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยมีกุ้งสดแช่เย็น ปลาหมึกสดแช่เย็น ปลาสกแช่เย็น และปลาป่น¹

กุ้งสดแช่เย็น ส่งออกประมาณปีละ 13,000 ตัน หรือร้อยละ 10 ของ ปริมาณสินค้าสัตว์น้ำทะเลส่งออกทั้งหมด และคิดเป็นมูลค่าประมาณ 800 ล้านบาท หรือ เกือบร้อยละ 40 ของมูลค่าสัตว์น้ำส่งออกทั้งหมด²

ปลาหมึกสดแช่เย็น เป็นผลิตภัณฑ์ประมงที่ทำรายได้เป็นอันดับสองรองจากกุ้ง³ ปลาหมึกสดแช่เย็นที่ไทยส่งออกคือ ปลาหมึกกระดอง ปลาหมึกกล้วย และปลาหมึกสาย ในจำนวนนี้ปลาหมึกกระดองมีปริมาณการส่งออกมากที่สุด⁴ ปลาหมึกสดแช่เย็นมีมูลค่าการ ส่งออกปีละประมาณ 500 ล้านบาท⁵

ปลาสกแช่เย็น มีมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้นและลดลงในบางปีระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2526 และตั้งแต่ พ.ศ. 2527 - 2529 การส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปีทั้งปริมาณและ มูลค่า กล่าวคือใน พ.ศ. 2527 ปริมาณส่งออก 75,175 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1015 ล้านบาทใน พ.ศ. 2528 ปริมาณส่งออก 96,419 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,376 ล้านบาท และใน พ.ศ. 2529 ปริมาณการส่งออก 118,876 ตัน คิดเป็นมูลค่า 2,185

¹ แซ่มช้อย ฐานพง, โสภณา บุญญาภิวัฒน์. "ผลการสำรวจทรัพยากรสัตว์น้ำ ค่ายเครื่องมืออวนลากหน้าดินในบริเวณอ่าวไทยตอนในระหว่าง พ.ศ. 2519" ใน การวิจัยคุณภาพน้ำและคุณภาพทรัพยากรมีชีวิตในน่านน้ำไทย. 2525. หน้า 1.

² ธนาคารแห่งประเทศไทย. ภาวะสินค้าเกษตรที่สำคัญในรอบปี 2519. ม.ป.ป. หน้า 267.

³ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. ภาวะการค้าของประเทศไทยปี 2522. 2523. หน้า 131.

⁴ แหล่งเดิม.

⁵ ธนาคารแห่งประเทศไทย. เล่มเดิม. หน้า 239.

ล้านบาท¹

ปลาป่น เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญอีกชนิดหนึ่งหลังจากที่มีการพัฒนาอวนลากแล้ว ถึงแม้ปริมาณการส่งออกบางปีลดลงแต่มูลค่าการส่งออกกลับสูงขึ้น เช่น พ.ศ. 2515 ส่งออก 28,193.7 ตัน คิดเป็นมูลค่า 94.4 ล้านบาท แต่ใน พ.ศ. 2517 ปริมาณการส่งออกลดเหลือ 26,919.0 ตัน แต่มูลค่ากลับเพิ่มเป็น 135.8 ล้านบาท² อย่างไรก็ตามปลาป่นไทยมักมีสิ่งเจือปนค่อนข้างสูง เช่น เศษหอย กินโคลน ทราย³ จึงก่อให้เกิดปัญหาค้านคุณภาพ

ตลาดที่รับซื้อสินค้าสัตว์น้ำทะเลของไทย คือ ญี่ปุ่น ฮองกง สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ไต้หวัน กลุ่มตลาดรวมยุโรป มาเลเซีย สิงคโปร์ ลูกค้านำเข้าที่ใหญ่ที่สุดของไทยได้แก่ ญี่ปุ่น⁴

แม้ประเทศไทยจะส่งสินค้าสัตว์น้ำทะเลไปจำหน่ายต่างประเทศปีหนึ่ง ๆ มีจำนวนมาก ทั้งปริมาณและมูลค่าก็ตาม แต่ประเทศไทยก็ส่งสินค้าสัตว์น้ำเข้ามาเช่นกัน เพราะสัตว์น้ำทะเลที่ส่งเข้าส่วนใหญ่ไม่สามารถผลิตได้เพียงพอแก่ความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ รวมทั้งของโรงงานแปรรูปสัตว์น้ำ สัตว์น้ำที่นำเข้าได้แก่ หอยแครงชนิดต่าง ๆ กุ้งทะเล

¹ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจและภาวะตลาด บริษัท อินเทอร์เนชันแนล บิสซิเนส รีเสิร์ช ประเทศไทย. คู่มือพ่อค้าส่งออก : สรุปภาวะและแนวโน้มทางการตลาดของสินค้าส่งออกที่สำคัญ 100 ชนิดของประเทศไทย ฉบับปี 2530 - 2531. ม.ป.ป. หน้า 225.

²สมลักษณ์ โตสกุล. เล่มเกม. หน้า 42.

³สมัคร อึ้งวิทย์. "การพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมง." วารสารเศรษฐศาสตร์เกษตร. 7(1) : 24 ; มิถุนายน 2531.

⁴องค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. "ภาวะและปัญหาการค้าสินค้าสัตว์น้ำขององค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว," ใน ภาวะและปัญหาสินค้าสัตว์น้ำ 2517. หน้า 105.

และปลาทุ่น้ำ สำหรับปลาทุ่น้ำนั้นนำมาป้อนโรงงานแปรรูปสัตว์น้ำ เพื่อส่งออกไปจำหน่าย
ทางประเทศ¹ นอกจากนี้ไทยยังส่งสินค้าสัตว์น้ำทะเลในลักษณะที่ประกอบสำเร็จรูปแล้ว
เช่น สัตว์น้ำกระป๋อง กะปิ เป็นต้น

¹จุมพล นาคะลักษณ์. "การพัฒนาอุตสาหกรรมปลาทุ่น้ำกระป๋อง," วารสาร
การประมง. 41(6) : 595 - 596 ; พฤศจิกายน - ธันวาคม 2531.

คนไทยรู้จักทำประมงทะเลมานานแล้ว แต่เป็นการประมงแบบพื้นบ้าน ชาวประมงยังไม่มีความรู้ความสามารถในการจับสัตว์น้ำ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบง่าย ๆ ทำจากเครื่องมือจักสาน ไม่มีความคงทนถาวร เป็นเครื่องมือประจำที่ บริเวณที่จับสัตว์น้ำมักเป็นแถบชายฝั่ง ปริมาณที่จับได้ไม่มากนักเพียงพอแก่การบริโภคภายในครอบครัว ก่อน ส่วนที่เหลือจะนำมาทำเค็มตากแห้ง จำหน่ายในหมู่บ้านหรือท้องถิ่นใกล้เคียง

การประมงแบบดั้งเดิมดำเนินมาระยะหนึ่งก็มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น กล่าวคือ ใน พ.ศ. 2468 ชาวจีนไหหลำนำเรืออวนตังเกเข้ามาใช้ ต่อมาใน พ.ศ. 2473 ชาวญี่ปุ่นนำเรือยนต์เข้ามาทำประมงในประเทศไทย การประมงแบบพื้นบ้านของไทยจึงพัฒนาในระดับหนึ่ง สัตว์น้ำทะเลที่จับได้มีปริมาณมากขึ้น ไทยสามารถส่งเป็นสินค้าออกยังสิงคโปร์ ฮองกง และอินโดนีเซีย

รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของการประมงทะเลที่มีต่อเศรษฐกิจของประเทศ จึงได้ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย พ.ศ. 2482 เพื่อสงวนอาชีพประมงไว้สำหรับคนไทย และส่งเสริมด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้จับสัตว์น้ำได้มากขึ้น รวมทั้งจัดหาแหล่งจำหน่ายสัตว์น้ำภายในประเทศและต่างประเทศ

อย่างไรก็ตามการประมงทะเลก่อน พ.ศ. 2504 ก็ยังจัดอยู่ในลักษณะดั้งเดิมที่มีการพัฒนาขึ้นบ้างในระยะหลัง การประมงทะเลเริ่มเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจนเมื่อรัฐบาลได้บรรจุนโยบายเกี่ยวกับการประมงทะเลไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรก ซึ่งประกาศใช้ใน พ.ศ. 2504 ปรากฏว่าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับจะมีนโยบายเกี่ยวกับการประมงบรรจุไว้ด้วยเสมอ

กล่าวโดยหลักการใหญ่ ๆ แล้ว นโยบายประมงทะเลมีหลักการใหญ่ 2 ประเด็น คือ นโยบายเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำทะเลให้ได้ตามเป้าหมายที่รัฐกำหนดไว้ และนโยบายส่งเสริม

การค้าสัตว์น้ำทะเลทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

ในด้านการเพิ่มผลผลิตสัตว์ทะเล รัฐบาลได้ส่งเสริมให้ชาวประมงเปลี่ยนจากการใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้านที่ไม่มีประสิทธิภาพเป็นการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย ส่งเสริมการขยายเขตจับสัตว์น้ำไกลออกจากฝั่งภายในประเทศและเขตทะเลหลวง ส่งเสริมให้ชาวประมงหันมาทำประมงชนิดน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำแทนการทำประมงสัตว์น้ำหน้าดิน ส่งเสริมให้กองเรือคานอ่าวไทยเคลื่อนย้ายไปทำประมงก้นทะเลอันดามันที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ ส่งเสริมให้ชาวประมงทำประมงร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่งเสริมให้ชาวประมงเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่มีค่าทางเศรษฐกิจ และเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำให้อยู่ในระดับสูงต่อไป

ส่วนในด้านการค้าสัตว์น้ำทะเล รัฐบาลส่งเสริมให้มีการขยายตัวทางด้านการค้าทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สำหรับการค้าภายในประเทศรัฐบาลได้ดำเนินการหลายอย่าง กล่าวคือ รัฐบาลได้ขยายตลาดสัตว์น้ำโดยจัดสร้างสะพานปลาเพื่อรองรับปริมาณสัตว์น้ำที่เพิ่มขึ้น ได้จัดสร้างท่าเทียบเรือตามคำเรียกร้องของชาวประมง และอนุญาตให้เอกชนจัดสร้างห้องเย็นและโรงงานแข็งเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดเก็บรักษาสัตว์น้ำที่จับได้ปริมาณมากให้มีคุณภาพไว้จำหน่ายได้ตลอดปี นอกจากนี้รัฐบาลยังได้จัดสร้างสถานีวิทยุชายฝั่งขึ้น เพื่อให้ชาวประมงทราบความเคลื่อนไหวของราคาสัตว์น้ำและข่าวสารทาง ๆ จะได้ไม่เป็นฝ่ายเสียเปรียบที่พ่อค้าคนกลาง ส่วนการส่งสินค้าสัตว์น้ำออกจำหน่ายยังต่างประเทศมักประสบปัญหาเรื่องคุณภาพ รัฐบาลจึงให้กองพัฒนาอุตสาหกรรมสัตว์น้ำศึกษาหาวิธีเก็บรักษา บรรจุ ตรวจสอบและออกใบรับรองคุณภาพสัตว์น้ำ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าแก่ชาวประมงและผู้ประกอบการส่งออกสัตว์น้ำ เพื่อให้สินค้าสัตว์น้ำของไทยมีคุณภาพและได้รับการยอมรับจากประเทศคู่ค้า

ในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับการประมงทะเล รัฐบาลต้องประสบปัญหาหลายอย่าง ปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำทะเลโดยเฉพาะในอ่าวไทย ปัญหาวิกฤตการณ์น้ำมัน ปัญหาการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200

ไม้ทะเลของประเทศเพื่อนบ้าน รัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ บางปัญหา
ก็สามารถแก้ไขได้ บางปัญหาสามารถคลี่คลายให้เบาบางลงได้ แต่ก็มีบางปัญหาที่ยัง
เรื้อรังอยู่จนถึงปัจจุบันนี้คือ ปัญหาละเมิดน่านน้ำ

ปรากฏว่าในการดำเนินนโยบายเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำทะเลตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2529
นั้น รัฐบาลบรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้ ส่วนการดำเนินนโยบายทางด้านการค้านั้นได้มีการ
การปรับปรุงและขยายตัวของตลาดภายในประเทศ สำหรับการค้ากับต่างประเทศ ไทย
อยู่ในฐานะได้เปรียบดุลการค้าตั้งแต่ พ.ศ. 2506 - 2529

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้น

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง กรมศิลปากร. ก/ป7/2504/กษ. 4.2 การสำรวจ
อ่าวไทยเพื่อการประมง.

- _____. ก/ป7/2505/กษ. 5 กรมการประมง.
- _____. ก/ป7/2506/กษ. 5.1 การสำรวจอ่าวไทย.
- _____. ก/ป6/2508/กษ. 5.1 อธิบดี.
- _____. ก/ป7/2508/กษ. 5.2 สถาบันวิจัยการประมงทะเล.
- _____. ก/ป7/2509/กษ. 5.1 ทั่วไป.
- _____. ก/ป7/2509/กษ. 5.3 การจับกุมเรือประมงในข้อหาละเมิดน่านน้ำ.
- _____. ก/ป7/2509/กษ. 5.3 การประมง.
- _____. ก/ป7/2509/มท. 1.15 คณะกรรมการควบคุมน้ำแข็ง.
- _____. ก/ป6/2510/29 การประมง.
- _____. ก/ป6/2512/12 การประมง.
- _____. ก/ป6/2512/15 การประมง.
- _____. ก/ป6/2513/20 การประมง.
- _____. ก/ป6/2517/16 ปัญหาชาวประมงเนื่องจากน้ำมันขึ้นราคา.
- _____. ก/ป6/2519/52 การกำหนดราคาเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเล.
- _____. ก/ป6/2520/38 ภาวะการประมงและการขยายเขตเศรษฐกิจจำเพาะ.
- _____. ก/ป6/2521/9 การประมง.
- _____. ก/ป6/2521/59 ปัญหาการประมง.
- _____. พณ.0301/4/33 การประมง.
- _____. พณ.0301.11.15.3/25 การประมง.
- _____. 3 สร.0201.31/43 การสร้างองค์การสะพานปลากรุงเทพฯ.

เอกสารชั้นรอง

- กมล สันติเกษมทริน. "ไทยกับการประชุมกฎหมายทะเลเรื่อง ผลประโยชน์ของชาติมหาอำนาจ," ใน รายงานการสัมมนาภูมิศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 1. หน้า 155 - 164. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมทหารแผนที่, 2519.
- เกษมทร, กระทรวง. งานพัฒนาการเกษตรประจำปี 2504. กระทรวงเกษตร, 2507.
- _____. งานพัฒนาการเกษตรประจำปี 2506. กระทรวงเกษตร, 2506.
- _____. ประวัติกระทรวงเกษตรที่ระลึกคล้ายวันสถาปนาครบ 75 ปี. โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2509.
- _____. ประวัติกระทรวงเกษตรพิมพ์ที่ระลึกในงานเปิดคึกที่ทำการกระทรวงเกษตร 1 เมษายน 2500. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2517.
- _____. แผนพัฒนาการเกษตรประจำปี 2507. กระทรวงเกษตร, 2507.
- กิจจา ใจเย็น. บทบาทและหน้าที่ของกรมประมงกับการบริหาร การจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงของประเทศไทย. ม.ป.ท., ม.ป.ป. อักสำเนา.
- ชจรศักดิ์ เวชชากรณีย์. กฎหมายทะเลกับการประมงนอกน่านน้ำของไทย. ม.ป.ท., ม.ป.ป. อักสำเนา.
- _____. "การประมงนอกน่านน้ำ," ใน อนาคตประมงไทย. หน้า 406 - 461. กรุงเทพฯ : พลพันธ์การพิมพ์, 2530.
- _____. การประมงไทยในน่านน้ำต่างประเทศ. ม.ป.ท., ม.ป.ป. อักสำเนา.
- จุมพล นาคะลักษณ์ และศิริลักษณ์ สุวรรณรังสี. "สถานะอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง," ใน อนาคตประมงไทย. หน้า 456 - 583. กรุงเทพฯ : พลพันธ์การพิมพ์, 2530.
- แซมซอย ฐานพง และโสภณา บุญญาภิวัฒน์. "ผลการสำรวจทรัพยากรสัตว์น้ำควยเครื่องมืออวนลากหน้าคืนในบริเวณอ่าวไทยตอนใน ระหว่าง พ.ศ. 2519," ใน การวิจัยคุณภาพน้ำและคุณภาพทรัพยากรมีชีวิตในน่านน้ำไทย. หน้า 1 - 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

ชวลิต ลาภผล. "วิวัฒนาการของมาตรการอนุรักษ์สัตว์น้ำ," ใน รายงานประจำปี 2529 กรมประมง. หน้า 206 - 207. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

2530.

ถนอม เจริญลาภ. "อาณาเขตทางทะเลของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน," ใน ทรัพยากรทางทะเลกับอนาคตเศรษฐกิจไทย. หน้า 165 - 169. กรุงเทพฯ : พิธีกรพิมพ์, 2528.

ทหารไทย, ธนาคาร. สาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 2515 - 2519. กรุงเทพฯ . สยามออฟเซต, ม.ป.ป.

บงอร สายสิทธิ์. "แนวทางการวิจัยคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพสิ่งมีชีวิตในน่านน้ำไทย," ใน การวิจัยคุณภาพสัตว์น้ำและคุณภาพทรัพยากรมีชีวิตในน่านน้ำไทย. หน้า 24 - 27. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

บุญเลิศ ผาสุก. "การประมงในน่านน้ำไทย," ใน อนาคตประมงไทย. หน้า 324 - 403. กรุงเทพฯ . พลันซ์การพิมพ์, 2530.

ประมวล ศิริวัฒน์แก้ว และศิริ ศิริวัฒน์แก้ว. เทคโนโลยีในการประมงน้ำเค็มในภาคตะวันออก. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2524.

ประมง, กรม. รวมกฎหมายการประมง : พ.ร.บ.การประมง พ.ศ. 2490 พ.ร.บ. จักรเย็บปักถักร้อยปลา พ.ศ. 2496 พ.ร.บ. ว่าด้วยสิทธิการประมงในเขต การประมงไทย พ.ศ. 2482. กรุงเทพฯ . ม.ป.ท., 2500.

ประมง, กรม กระทรวงเกษตร. เครื่องมือทำการประมงประเภทน้ำเค็มของประเทศไทย. กระทรวงเกษตร, 2512.

_____. ภาพเครื่องมือทำการประมงประเภทน้ำเค็มของประเทศไทย. กระทรวงเกษตร, 2512.

ประมง, กรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. งานเผยแพร่และส่งเสริม 2523. ม.ป.ท., ม.ป.ป. อักสำเนา.

ประมง, กรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. งานเผยแพร่และส่งเสริม 2523.

ม.ป.ท., ม.ป.ป. อักสำเนา.

_____. รายงานประจำปีกรมประมง พ.ศ. 2496. ม.ป.ท., ม.ป.ป.
อักสำเนา.

_____. รายงานประจำปี 2527 กรมประมง. กรุงเทพฯ : ประชาชน, 2528.

_____. รายงานประจำปี 2529. ม.ป.ท., ม.ป.ป. อักสำเนา.

_____. ภาพปลาและสัตว์น้ำของไทย. กรุงเทพฯ . องค์การคุรุสภา, 2530.

_____. สถิติการประมงแห่งประเทศไทย 2519. กระทรวงเกษตร, 2521.

_____. สถิติการประมงแห่งประเทศไทยปี 2526. กระทรวงเกษตร, 2528.

_____. สถิติเรือประมงไทย 2503 - 2520. กระทรวงเกษตร, 2521.

_____. สถิติเรือประมงไทย 2525. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2526.

ปลอตกประสพ สุรัสวดี. การประมงทะเลของไทย. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2532.

พนิตกา เทศนิยม. ประชากรศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
ม.ป.ป.

พัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักรายการรัฐมนตรี. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สาม พ.ศ. 2515 - 2519. สำนักงานสภาพัฒนา
การเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2515.

พลเดช วรฉัตร. "ไทยกับเวียดนามและปัญหาทางทะเล," ใน สโมสรสราญรมย์.
หน้า 340 - 369. กรุงเทพฯ : สยามการพิมพ์, 2526.

เพ็ญพร ชีระสวัสดิ์. ประชากรศาสตร์. กรุงเทพฯ : สถาบันประชากรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

มัทกล, มหาวิทยาลัย. หนังสือประชากรศึกษา. กรุงเทพฯ : มงคลการพิมพ์, 2519.

มัทนา บุญบุล และสมศักดิ์ ปราโมชชุติมา. การประมงอวนลากในอ่าวไทยรายงาน
ปลาหน้าคืน. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2525.

มัทนา บุญยบุต และวีระวัฒน์ หงสกุล. สรุปสถานการณ์ประมงทรัพยากรสัตว์น้ำหน้าดิน
ในอ่าวไทย พ.ศ. 2504 - 2518. ม.ป.ท., ม.ป.ป.

ไมตรี กวงสวัสดิ์. การประมงกับการพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2532.
รายงานความก้าวหน้าของกิจการในรอบปีที่ 4 แห่งการปฏิวัติ เล่ม 2. กรุงเทพฯ :

ม.ป.ท., 2505.

ราชบัณฑิตยสถาน. อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1. กรุงเทพฯ :
พินิจการพิมพ์, 2525.

วิจัยเศรษฐกิจการประมง, กอง สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. การตลาดสินค้า
สัตว์น้ำทะเล. กรุงเทพฯ . ม.ป.ท., 2526.

วีระ บุญรักษ์, ไพเราะ ศุทธาภรณ์ และคณะ. สภาวะการประมงอวนล้อม ชื่อวิทยา
เบื้องต้นและภาวะทรัพยากรปลาฉลามน้ำทางทะเลอันดามัน. กรุงเทพฯ :

ม.ป.ท., 2527.

เศรษฐกิจการเกษตร. สถานการณ์ประมงทะเล ปลาเบึก ปลาน้ำ. กรุงเทพฯ :
ม.ป.ท., 2526.

เศรษฐกิจการพาณิชย์, กรม กระทรวงพาณิชย์. รายงานผลการศึกษา วิจัยภาระและ
ปัญหาสินค้าสัตว์น้ำ. กรุงเทพฯ . อักษรไทย, 2523.

สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
แห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 - 2509. ม.ป.ท., ม.ป.ป. อัสสัมนา.

_____. แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. 2504 - 2506 - 2509 ระยะที่ 2
(พ.ศ. 2507 - 2509). สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2507.

_____. แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2510 - 2514.
กรุงเทพฯ : สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2510.

_____. แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2515 - 2519.
กรุงเทพฯ : สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2515.

- สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักราชการรัฐมนตรี. รายงานประเมิน
ผลปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ประจำปี 2508. สำนักงาน
 สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2509.
- _____. ร่างแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2510 - 2514.
 กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2509.
- สยามออลมาแนค 2528. กรุงเทพฯ : สยามบรรณาการพิมพ์, 2528.
- สยามออลมาแนค 2529. กรุงเทพฯ : สยามบรรณาการพิมพ์, 2529.
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักราชการรัฐมนตรี. ประมวลข้อมูลสถิติที่สำคัญจากการสำรวจ
ประมงทะเล. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2530.
- สนั่น ร่วมรักษา. "การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว," ใน การพัฒนาอาชีพการประมงโดยวิธี
สหกรณ์. หน้า 71 - 85. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย,
 2520.
- สันต์ บัณฑุกุล. "การผลิตสินค้าสัตว์น้ำในประเทศไทย," ใน ภาวะและปัญหาสินค้า
สัตว์น้ำ. หน้า 139 - 153. กรุงเทพฯ : ชาวพาณิชย์, 2517.
- สำเนียง ธรรมณี. "ประวัติสังเขปขององค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว," ใน ประวัติ
กระทรวงเกษตรที่ระลึกวันคล้ายวันสถาปนาครบ 75 ปี. หน้า 195 - 200.
 โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2509.
- สุนน เสาวกรรม. เอกสารภูมิศาสตร์ประเทศไทยชุดที่ 3 : สภาพเศรษฐกิจการประมง.
 กรุงเทพฯ : ชุมชนการสหกรณ์การเกษตร, 2523.
- สมนึก ศรีปลั่ง. "เศรษฐกิจประมงไทยและแนวโน้มในอนาคต," ใน อนาคตประมงไทย.
 หน้า 117 - 148. กรุงเทพฯ : พลพันธ์การพิมพ์, 2530.
- สมพร บุญเกิด. "การสร้างแหล่งอาศัยสัตว์น้ำทะเล," ใน รายงานประจำปี 2527
การประมง. หน้า 195 - 204. กรุงเทพฯ : ประชาชน, 2528.

สมลักษณ์ โทสกุล. อุตสาหกรรมประมงไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธนาคารกรุงเทพ, 2521.

สมหญิง เจริญไตรรัตน์. การควบคุมจำนวนเรืออวนลากในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2523.

สังเสริมสหกรณ์, กรม. รายงานการประชุมสัมมนา สหกรณ์อำเภอ ประมงอำเภอ. หน้าหนึ่งของสะพานปลา และเจ้าหน้าที่องค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเรื่อง การพัฒนาอาชีพการประมงโดยวิธีสหกรณ์. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2520.

แห่งประเทศไทย, ธนาคาร. ภาวะสินค้าเกษตรที่สำคัญในรอบปี 2519. ม.ป.ท., ม.ป.ป. อักสำเนา.

_____. ภาวะสินค้าเกษตรที่สำคัญในรอบปี 2522. ม.ป.ท., ม.ป.ป. อักสำเนา.

_____. ภาวะสินค้าเกษตรที่สำคัญในรอบปี 2523. ม.ป.ท., ม.ป.ป. อักสำเนา.

_____. ภาวะสินค้าเกษตรที่สำคัญในรอบปี 2529. ม.ป.ท., ม.ป.ป. อักสำเนา.

_____. สาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 2515 - 2519. ม.ป.ท., ม.ป.ป. อักสำเนา.

อินเทอร์เนชันแนลซิสเตส รีเสิร์ช ประเทศไทย, บริษัท, คู่มือพ่อค้าส่งออก : สรุปภาวะและแนวโน้มทางการตลาดของสินค้าส่งออกที่สำคัญ 100 ชนิดของประเทศไทย ฉบับปี 2530 - 2531. ม.ป.ท., ม.ป.ป.

อารีย์ สิทธิมงคล. "การพัฒนาประมงทะเลในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5," ใน การวิจัยคุณภาพสัตว์น้ำและคุณภาพทรัพยากรมีชีวิตในน่านน้ำไทย. หน้า 44 - 59. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

อมร รัชศาสตร์. "สถาบันและกระบวนการพัฒนานโยบายในประเทศไทย," ใน นโยบายของรัฐบาล อะไร ทำไม และอย่างไร. หน้า 365 - 431. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว, องค์การ. "ภาวะและปัญหาการค้าสินค้าสัตว์น้ำ องค์การ
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว," ใน ภาวะและปัญหาสินค้าสัตว์น้ำ, " หน้า 103 -
108. กรุงเทพฯ . ชาวพาณิชย์, 2517.

อิว แมคคอร์มิค สมิท. รายงานการสำรวจทรัพยากรในน้ำและอุตสาหกรรมแผนกสัตว์น้ำ
ของประเทศไทย พร้อมด้วยโครงการและข้อเสนอแนะในการควบคุม บังคับบัญชา
ท่าเรือประมงและการจัดการให้เจริญขึ้น. แปลโดย หลวงจุลชีพพิชชากร.
กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2526.

ปริญญานิพนธ์

วศิน วีระเวชฐาน. การแบ่งเขตทางทะเลระหว่างประเทศไทยกับประเทศใกล้เคียง.
ปริญญานิพนธ์ น.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
ถ่ายเอกสาร.

วีรธรรม เนียมน้าเพชร. การอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำตามกฎหมายการประมงของ
ประเทศไทย. ปริญญานิพนธ์ น.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2520. ถ่ายเอกสาร.

บทความในวารสาร

กังวาลย์ จันทรโชติ. "บทบาทของเอกชนในการพัฒนาการประมงของไทย,"
วารสารการประมง. 37(3) : 211 - 220 ; พฤษภาคม 2527.

คณะบรรณาธิการ. "ชาวการประมงในประเทศ," วารสารการประมง. 12(1) :
105 - 112 ; มกราคม 2502.

_____. "บรรณาธิการ . การอนุรักษ์ทรัพยากรการประมง," วารสารการประมง.
39(2) : หน้าบรรณาธิการ ; มีนาคม 2529.

คณะบรรณาธิการ. "บทบรรณาธิการ : ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับอาชีพการประมงทะเล,"
วารสารการประมง. 19(2) : 162 - 165 ; เมษายน 2509.

_____. "บทบรรณาธิการ . ห้องเย็น," วารสารการประมง. 16(2) :
127 - 231 ; เมษายน 2506.

ชุมพล นาคะลักณ์. "การพัฒนาอุตสาหกรรมปลาทูน่ากระป๋อง," วารสารการประมง.
41(6) : 595 - 605 ; พฤศจิกายน - ธันวาคม 2531.

"ทรัพยากรทางทะเล," วารสารสิ่งแวดล้อม. 8(5) : 31 - 37 ; พฤศจิกายน -
ธันวาคม 2525.

ทองใบ ศิริมัย. "การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการประมงของไทย," วารสารการประมง.
37(3) : 223 - 227 ; พฤษภาคม 2527.

เทพ เมนะเศวต. "การขยายตัวทางการประมงของไทย," วารสารสมาคมไทย
อเมริกัน. 8(1) : 13 - 25 : 2519.

_____. "ปัญหาการประมงของไทยภายใต้ลักษณะกฎหมายทะเลแนวใหม่," วารสาร
รวมคำแห่ง. 4(1) : 97 - 106 ; เมษายน 2520.

_____. "ปัญหาในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ," วารสารการประมง.
26(3) : 312 - 327 ; กรกฎาคม 2516.

ธีรพันธ์ ภูคาสวรรค์. "สองร้อยปีของกรมประมงไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์," วารสาร
การประมง. 35(3) : 233 - 228 ; พฤษภาคม 2525.

บึงอร เกษมศานต์. "ปัญหาการขนส่งและดูแลรักษาปลาสดในประเทศไทย," วารสาร
การประมง. 20(3) : 441 - 449 ; กรกฎาคม 2510.

บรรณาธิการ. "พาเรือประมง," วารสารการประมง. 16(1) : 11 - 14 ;
มกราคม 2506.

บุญเลิศ นาสัก, มีทชนา บุญยพล และคณะ. "ผลกระทบต่อการฟื้นฟูตัวของทรัพยากรประมงทะเลจากมาตรการการปิดอ่าวในบริเวณจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี และอำเภอขนอมของจังหวัดนครศรีธรรมราช," วารสารการประมง. 41(3) : 183 - 196 ; พฤษภาคม 2531.

_____. "สถานการณ์การประมงปลาฉลามในอ่าวไทย," วารสารการประมง. 32(1) : 27 - 34 ; มกราคม 2522.

บุญ อินทร์พรหม. "การพัฒนากิจการประมงของไทย," วารสารการประมง. 36(2) : 127 - 132 ; มีนาคม 2526.

_____. "การพัฒนากิจการประมงทางทะเลในช่วง 200 ปีของรัตนโกสินทร์," วารสารการประมง. 36(5) : 485 - 493 ; กันยายน 2526.

ประชาสัมพันธ์ทรัพยากรธรรมชาติชายเลน, คณะอนุกรรมการ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. "ป่าชายเลนของเรา," วารสารการประมง. 31(4) : 341 - 349 ; ตุลาคม 2521.

ประมง, กรม. "สังคม - เศรษฐกิจ," วารสารการประมง. 3(2) : 183 - 192 ; เมษายน 2493.

ปลอกประสพ สุรัสวดี. "การจัดการและการพัฒนาการประมงไทยภายหลังการขยายเขตน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้าน," วารสารการประมง. 37(4) : 280 - 283 ; กรกฎาคม 2527.

ปลอกประสพ สุรัสวดี และคณะ. "การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำ," วารสารการประมง. 39(2) : 113 - 121 ; มีนาคม 2529.

ปลอกประสพ สุรัสวดี และพิภพ เหล่าพิศจัน. "ปัญหาการประมงทะเลของประเทศไทย," วารสารการประมง. 39(4) : 327 - 332 ; กรกฎาคม 2529.

พลทรัพย์ วิรุฬหกกุล. "ข้อควรปฏิบัติในการลำเลียงขนส่งสัตว์น้ำจากสะพานปลาไปสู่โรงงานผลิต," วารสารการประมง. 41(1) : 65 - 68 ; มกราคม - กุมภาพันธ์ 2531.

มีทนา บุญพล. "ปลาหน้ากินในอ่าวไทย," วารสารการประมง. 32(1) : 73 - 81 ;
มกราคม 2522.

"ลูกทะเล" (นามแฝง). "การประมงไทยในอดีต ปัจจุบันและอนาคต," วารสารการประมง. 35(1) : 7 - 17 ; มกราคม 2525.

_____. "การประมงในอดีต ปัจจุบันและอนาคต," วารสารการประมง. 35(2) :
113 - 119 ; มีนาคม 2525.

"รายงานการประชุมสภาประมงอินโดแปซิฟิก ครั้งที่ 10 ณ กรุงโซล ประเทศเกาหลี
ระหว่างวันที่ 10 - 25 ตุลาคม พ.ศ. 2505," วารสารการประมง.
16(3) : 323 - 337 ; กรกฎาคม 2506.

วิทย์ ขอสว่างรัตน์. "กลุ่มชาวประมง," วารสารการประมง. 24(4) : 489 - 493 ;
ตุลาคม 2514.

_____. "ความรู้เกี่ยวกับการประมง," วารสารการประมง. 19(1) : 23 - 34 ;
มกราคม 2509.

_____. "บทบรรณาธิการ . การพุงราคาสินค้าสัตว์น้ำเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่
ชาวประมง," วารสารการประมง. 26(3) : 293 - 305 ; กรกฎาคม
2516.

วิรัช จารุสมบัติ. "การพัฒนาทรัพยากรทางทะเล," วารสารการประมง. 32(1) :
5 - 23 ; มกราคม 2522.

_____. "การพัฒนาการประมงทะเลของประเทศไทยในปัจจุบันและอนาคต," วารสาร
การประมง. 37(4) : 334 - 337 ; กรกฎาคม 2527.

วิเศษ ชมเดช. "การสำรวจทรัพยากรปลาหน้ากินในอ่าวไทย," วารสารการประมง.
20(1) : 95 - 100 ; มกราคม 2510.

เศรษฐกิจการประมง, ฝ่าย. "การประมงของประเทศไทย," วารสารการประมง.
40(1) : 79 - 92 ; มกราคม 2530.

สว่าง เจริญผล. "แนวทางการพัฒนาการประมงของประเทศไทยปี 2525 - 2529,"
ข่าวพาณิชย์ฉบับพิเศษ. หน้า 87 - 98 ; 20 สิงหาคม 2524.

สว่าง เจริญผล. "เรือสำรวจประมง "กิตติขจร"," วารสารการประมง.

16(1) : 33 - 57 ; มกราคม 2506.

_____. "สถานการณ์ประมงไทยและนโยบายการจัดการประมง," วารสารการประมง. 35(2) : 123 - 132 ; มีนาคม 2525.

สำรวจประชามทิ, กอง กรมประชาสัมพันธ์. "อุตสาหกรรมประมงกับกฎหมายทะเล," วารสารการประมง. 29(4) : 401 - 406 ; ตุลาคม 2519.

สำรวจ เสวกเศรณี. "ชาวการประมงในและนอกประเทศ," วารสารการประมง. 3(1) : 99 - 116 ; มกราคม 2493.

_____. "งานพัฒนาการประมงของประเทศไทย," วารสารการประมง. 19(4) : 465 - 471 ; ตุลาคม 2509.

_____. "บทบรรณาธิการ : การพัฒนาการประมงในรอบปี 2517," วารสารการประมง. 28(1) : 3 - 15 ; มกราคม 2518.

_____. "บทบรรณาธิการ : ผลงานพัฒนาการประมงในปีงบประมาณ พ.ศ. 2519," วารสารการประมง. 30(1) : 1 - 15 ; มกราคม 2520.

สำรวจ เสวกเศรณี. "เศรษฐกิจในชีวิตประจำวันของชาวประมง ตอนที่ 4 การค้าสัตว์น้ำในประเทศ," วารสารการประมง. 30(2) : 179 - 196 ; เมษายน 2520.

สุพล บริพันธ์. "การอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ," วารสารการประมง. 34(3) : 271 - 288 ; พฤษภาคม 2524.

สุมน เสวกวรรณ. "การค้าสินค้าสัตว์น้ำของไทยกับต่างประเทศ," วารสารการประมง. 32(3) : 295 - 305 ; กรกฎาคม 2522.

_____. "ปัญหาการประมงในปัจจุบันและแนวทางแก้ไข," วารสารการประมง. 31(2) : 115 - 131 ; เมษายน 2521.

สุเมธ ขวัญภูมิ. "อ่าวไทยอีกไม่นานสัตว์น้ำจะสูญพันธุ์," ข่าวประมงเพื่อชาวประมง. 3(7) : 13 - 23 ; ตุลาคม 2519.

สมพร บุญเกิด. "การสร้างอาศัยสัตว์น้ำทะเล," วารสารการประมง. 37(4) :
294 - 102 ; กรกฎาคม 2527.

สมศักดิ์ จุลศรี, สมศักดิ์ ปราโมกษ์สุตมา. "โครงการพัฒนาการประมงทะเลพื้นบ้าน,"
วารสารการประมง. 37(4) . 286 - 291 ; กรกฎาคม 2527.

"หน้าบรรณาธิการ : การสงวนพันธุ์ปลา," วารสารการประมง. 3(1) : 1 - 10 ;
มกราคม 2493.

"หน้าบรรณาธิการ : คำแนะนำเกี่ยวกับการประมงของไทย," วารสารการประมง.
3(3) : 267 - 274 ; กรกฎาคม 2493.

อุทัย พัฒนาการ. "แผนพัฒนาเศรษฐกิจการประมงขององค์การสะพานปลา," ข่าว
พาณิชย์ฉบับพิเศษ. 152 - 154 ; มีนาคม 2520.

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ชาวประมงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ภิชาธร สมบัติ เป็นผู้สัมภาษณ์,
ที่ทำเทียบเรือประมงอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ 15
กันยายน พ.ศ. 2534

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือทำประมงประเภทน้ำเค็มของประเทศไทย*

ในการทำประมงทะเล เครื่องมือทำการประมงนับได้ว่าเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญที่สุดในการจับสัตว์น้ำจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ เครื่องมือทำการประมงทะเลที่ชาวประมงไทยนิยมใช้กันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีมากมายหลายชนิดและแบ่งได้ ดังนี้

1. เครื่องมือประจำที่
2. เครื่องมือกึ่งประจำที่
3. เครื่องมือเคลื่อนที่
4. เครื่องมือกรำ

เครื่องมือแต่ละประเภทจะแบ่งตามลักษณะของการใช้งานซึ่งมีหลายชนิด จำแนกได้ต่อไปนี้

1. เครื่องมือประจำที่

เครื่องมือประจำที่แยกเป็นชนิดได้ดังต่อไปนี้

1. ประเภทเครื่องมือโปะ ได้แก่ โปะน้ำลึก โปะน้ำตื้น โปะอวน จันทรา โปะน้ำแหง โปะน้ำขึ้น โปะลูกศร โปะแมงดา โปะปลากด เนือกกางกัน โม่ระ โปะลาวก ลอบยีน ลอบยีนคักกุง ลอบมีปีก ตะมูหิน ลาคหิน
2. ประเภทเครื่องมือโพงพาง ได้แก่ โพงพางหลัก
3. ประเภทเครื่องมือรื้อไซมาน ได้แก่ โพงพางน้ำขึ้น โพงพางปีก โพงพางโคลน รังรอเคย
4. ประเภทเครื่องมือรื้อ ได้แก่ รื้อชัก รื้อปลากกระบอก ขาม ขามแบบชัก
5. ประเภทเครื่องมือยอปีก ขอนปีก ได้แก่ ขอนปีก ยอปีก

* เรียบเรียงจาก : กรมประมง กระทรวงเกษตร. เครื่องมือทำการประมงประเภทน้ำเค็มของประเทศไทย. มีนาคม 2512.

2. เครื่องมือกึ่งประจำที่

เครื่องมือกึ่งประจำที่แยกเป็นชนิดได้ดังต่อไปนี้

1. ประเภทเครื่องมือทางคัก ได้แก่ โพงพางหลักลอย พีสู้กึ่ง
2. ประเภทเครื่องมือรัง กัน ได้แก่ อวนรังเล็ก อวนรังใหญ่ อวนปิคอ่าว เนือกรัง

3. เครื่องมือเคลื่อนที่

เครื่องมือเคลื่อนที่แบ่งออกเป็นหลายจำพวก

1. เครื่องมืออวน แยกเป็นชนิดของเครื่องมือ ดังนี้

1.1 ประเภทเครื่องมืออวนคัก ได้แก่

1.1.1 อวนลอยคักฉวนน้ำ เช่น กัก อวนลอยปลากะพง อวนลอยปลาอินทรี อวนลอยปลาหลังเขียว พูคะมูโร พูคะกะแก อวนปลาแมว กักตาหลังใหญ่ อวนลอยปลาดูลาม อวนกัน อวนลอยกาหาง อวนลอยคากี้ อวนลอยปลากะโท้ อวนลอยปลาอีปุก อวนลอยปลากูเรอ อวนปลาเขียว พูคาบ้าหวาย อวนปลากะลุมพุก อวนปลาสี่เสี้ยกเล็ก

1.1.2 อวนลอยคักกันทะเล เช่น อวนเส็ด อวนลอยกึ่ง อวนลอยปลากค อวนลอยปูทะเล

1.1.3 อวนคักประจำที่ เช่น อวนลอย อวนเปล อวนปิคประทุโป๊ะ อวนกางบูมา อวนแมงดา

1.1.4 อวนลอมคัก เช่น อวนดูลามกะบอก อวนลอมหิน อวนลอมซากโป๊ะ อวนปลาดะเมาะ อวนปลาหมก พูคะคาแร อวนปลากะพัง อวนปลาลัง อวนลอมกรัว ปลากะพง อวนปลาแซลัน อวนลอยปลาสดะ

1.2 ประเภทเครื่องมืออวนครอบ ได้แก่

1.2.1 แหไมทบเพลลา เช่น แหกึ่ง แหปลากะพง แหปลากูแล แหปลากระบอก แหปลาหมึก

1.2.2 แหชนิดทบเพลลา เช่น แห แหปลาหมึก แหปลาทุ

1.3 ประเภทเครื่องมืออวนซอน ได้แก่

1.3.1 สวิง เช่น สวิงปลาหมึก อีฉก สวิงซอนปลากะตัก ซ้อนกลม ซ้อน
ปูทะเล ซ้อนปลาอีกรัง เสียล่างหอยกะพง ชาวโอะ สวิงซอนเคย ฉะเพาะ สวิง
ตักปลา น้ำเจียก ดุงเคย มุ้งซอนปลากะตัก

1.3.2 พวงไสรุ่น เช่น ระวะรุนเคย 1 ระวะรุนเคย 2 ระวะรุนกุ้ง 1
ระวะรุนกุ้ง 2 ระวะรุนปลากะตัก

1.3.3 อวนซอนขนาดใหญ่ เช่น อวนช้าง พูกระซุก พูกระตาโห่ง

1.4 ประเภทเครื่องมืออวนปยุก ได้แก่

1.4.1 ยอ เช่น จัน แร้วมึก หลักกกหอย ยอ ยอยกเคย ยอขันซอ

1.4.2 พวงกว้านยก เช่น อวนร้ว อวนบายไม่มีกุ้ง คันมึง อวนบามแบบชัก

1.4.3 อวนยกโคยเรือ 4 ลำ เช่น อวนยอ อวนปลากะตัก พูกระตาโก

1.5 ประเภทเครื่องมืออวนลาก ได้แก่

1.5.1 อวนทัพคลั่ง เช่น อวนเซ็น อวนเคย อวนแปล อวนลาก
พูกระตาเหระ จันนะ พูกระตามิวัง

1.5.2 อวนลากโคยเรือ คน เช่น จำพวกประเภทลากเข้าหาเรือ ได้แก่
พูกระรามอ อวนโกจัน พูกระปาย อวนเคย อวนคว้าง อวนปลาหัวออน อวน
บาหวาย จำพวกลากโคยเรือ คน ได้แก่ อวนคันเกียะ อวนลากปลิงทะเล และ
จำพวกอวนลากโคยเรือยนต์ ได้แก่ อวนลากเรือลำเดียว อวนลากเรือสองลำ อวน
ลากกุ้ง อวนลากเคย

1.6 ประเภทเครื่องมืออวนล้อม ได้แก่ อวนเซ็นปลากูรา อวนกุ้ง อวนจีเกีย
อวนรุนโป๊ะตาหาง อวนโป๊ะตาดี อวนรูกปลากะพง อวนกันซัง อวนรูกละมู อวน
สี่เสีย อวนลากเล็ก อวนชน อวนลาก (แบบรูก) อวนชักรวมปลากะตัก อวนฉลอม
อวนทั้งเก อวนหลังหิน อวนล้อมคึกชักรวมปลาลัง

1.7 ประเภทเครื่องมือไล่ ไค่แก๋ อวนไล่ไม่มีตุ้ง อวนไล่มีตุ้ง

1.8 ประเภทเครื่องมือกางกัน ไค่แก๋ อวนดงโพงพาง

2. เครื่องมือเบ็ดแยกเป็นเครื่องมือดังนี้

2.1 ประเภทเครื่องมือเบ็ดมือ ไค่แก๋

2.1.1 เบ็ดเดี่ยว เช่น เบ็ดเดี่ยว เบ็ดตกปลาไหล เบ็ดตกปลาหมึก เบ็ดตก

ปลาหมอตะเล

2.1.2 เบ็ดพวง เช่น เบ็ดพวง เบ็ดโจ่ง

2.2 ประเภทเครื่องมือเบ็ดคัน ไค่แก๋

2.2.1 เบ็ดคันถือโดยมือ เช่น เบ็ดปลาทราย เบ็ดล่อปลากะพง เบ็ด

สุวรรณหงส์

2.2.2 เบ็ดปัก เช่น เบ็ดธงปลาคู

2.3 ประเภทเครื่องมือเบ็ดราว ไค่แก๋

2.3.1 เบ็ดราวไม่เกี่ยวเหยื่อ เช่น อะหวายมิรัง เบ็ดราวปลากะเบน

2.3.2 เบ็ดราวเกี่ยวเหยื่อ เช่น เต้าโอ๊ะ เบ็ดราวปลากูเรว เบ็ดราว

ปลากก เบ็ดราวปลาวิกิว เบ็ดราวปลาหางกิว เบ็ดราวปลาฉลาม เบ็ดชัก

เบ็ดราวปลาหน้า เบ็ดราวหน้าคิน เบ็ดราวน้ำคั้น

2.3.3 ราวสอ เช่น ราวกกกึ่ง ราวปลาโง่ง ราวปูทะเล

2.4 ประเภทเครื่องมือเบ็ดลาก ไค่แก๋ เบ็ดลาก

3. เครื่องมือเบ็ดเหล็ก แยกเป็นดังนี้

3.1 ประเภทเครื่องมือแทง เช่น ฉมวกเดี่ยว ฉมวกสามเงี้ยว ฉมวกแทงกึ่ง
ขอมแทงหมึก ขอมแทงปลาไหล ขอมกคปูทะเล แหวน

3.2 ประเภทเครื่องมือเกี่ยวกระชาก เช่น ขอสุกปู ขอเกาะปลาไหล ขอสับ
ปลาคูกทะเล ตะเกา โยทะกา

- 3.3 ประเภทเครื่องมือชักลาก เช่น คราด คราดหอยแครง 1 คราดหอยแครง 2
 ลาเมาะ คราดหอยกลับ คราดหอยลาย คราดปลิง
- 3.4 ประเภทเครื่องมือตักเลื่อย เช่น เลื่อย
- 3.5 ประเภทเครื่องมือเจาะ กระทะาะ เช่น สัปะนง พั่วชะหอยแมลงภู่
- 3.6 ประเภทเครื่องมือกัก ลวง เช่น เชงเลง เชงเลงราว ลอบไม้ ไช
 (แบบชัก) ไช (แบบถัก) ไชนอน 1 ไชนอน 2 ลอบกุ้งหลวง ลันกุ้ง ลอบลาว
 สังกะสีปนไม้ บั๊บบุโละ บั๊บบือชี ลอบประทุน อีฉุด
- 3.7 ประเภทเครื่องมืออื่น ๆ เช่น ลูกแห่ (แบบไทย) ลูกแห่ (แบบเมืองล่าง)
 คันธง เครื่องมือจับเปรี๊ยะ กระดานตีบ ฆะนางชอนกุง ทาโห่ง ยุคักปลา กรุป
 ยอแ่งก เรือหนีหลอก เรือระกุง

4. เครื่องมือกรำ

เครื่องมือกรำ แยกเป็นชนิดได้ดังนี้

1. ประเภทเครื่องมือท่อน กรำ ล่อให้สัตว์น้ำเข้าพักอาศัยและทำการล้อมจับ
 ทวยเครื่องมือ เช่น หม่าปลากะพง กรำปลากะพง กรำปลากุก
2. ประเภทเครื่องมือท่อน ล่อให้สัตว์น้ำเข้าพักอาศัยแล้วทำการล่อพาไปยัง
 เครื่องมืออวนชอน เช่น อุหย่า ชิง ทุนจาระเม็ค

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาจะนำมาเฉพาะภาพเครื่องมือ ที่ชาวประมงนิยม
ใช้จับสัตว์น้ำมาแสดง พร้อมทั้งรายละเอียดของเครื่องมือประมงน้ำเค็ม ทั้งนี้
เพื่อเอื้อต่อการศึกษาเกี่ยวกับการประมงทะเล

ที่มาของภาพ : กรมประมง กระทรวงเกษตร. ภาพเครื่องมือทำการประมง
ประเภตน้ำเค็มของประเทศไทย. มีนาคม 2512.

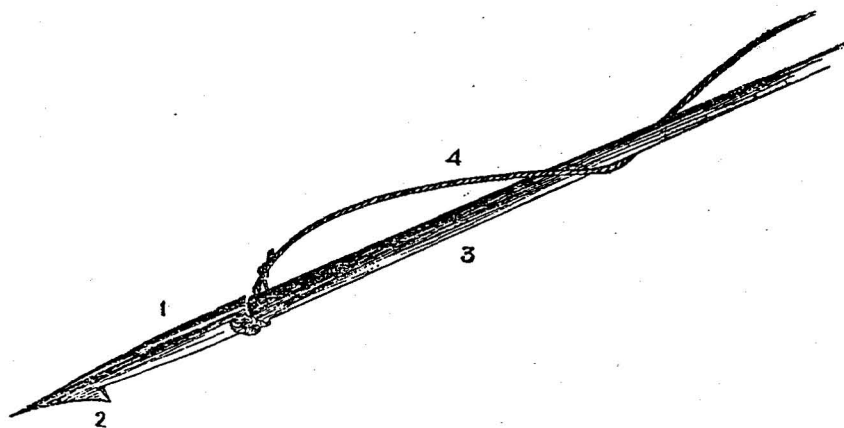
ที่มารายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องมือ : กรมประมง กระทรวงเกษตร.
เครื่องมือทำการประมงประเภตน้ำเค็มของประเทศไทย. มีนาคม 2512.

1. นมวก ชัก นมวกเคี้ยว แฉกแทงทราย

ฉนวนกเป็นเครื่องมือขนาดเล็กที่นิยมใช้กันมากตามหมู่บ้านชาวประมงโดยทั่วไป บ้างก็ใช้ฉนวนกนี้จับสัตว์น้ำเป็นอาชีพ บ้างก็ใช้แทงปลาขนาดใหญ่ที่เข้าโป๊ะ เช่น ปลา กะเบน ปลาดงลาม เป็นต้น ประกอบด้วยฉนวนกที่ทำด้วยเหล็กมีเงี่ยงคอกับค้ำไม้และ ตัวฉนวนกมีเชือกผูกทำการแทงโดยอาศัยค้ำไม้ หลังจากแทงแล้วจึงปล่อยค้ำไม้ให้หลุด ดึงสัตว์น้ำขึ้นเรือโดยเร็ววัง หรือถ้าเป็นฉนวนกขนาดเล็ก เขามักทำค้ำไม้ติดกับตัวฉนวนก เลยที่เดียวโดยไม้ต้องใช้เชือก ในท้องที่จังหวัดปัตตานีเรียกว่า "แดงแทงทราย" ในจังหวัดนครศรีธรรมราชเรียกว่า "บวก"

สถานที่ทำการประมง ความริมฝั่งทะเลโดยทั่วไปในความลึกของน้ำ 0.30 - 1.50 เมตร พื้นที่กันทะเลเป็นโคลน หทรายปนโคลน ถูกทำการ ตลอดจน

สัตว์น้ำที่จับได้ ปลาอุกทะเล ปลากระเบน มูม่า ปูทะเล ปลาดาลม
หรือบางครั้งก็แทงไค้จะเข้าน้ำเค็มก็มี สัตว์น้ำที่จับได้ขายสดหรือเป็นอาหารในครอบครัว

จมวก ชนิก จมวกเคียว แฉนแห่งทราช

คำอธิบายภาพ

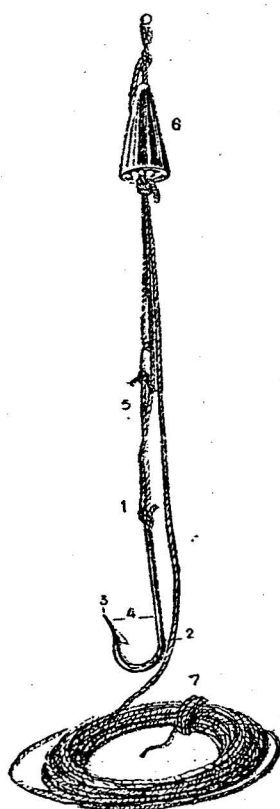
1. ตัวจมวก
2. เกียง
3. ค้ำจมวก
4. สายจมวก

2. เบ็คเคี้ยว เบ็คมือ เบ็คกก เบ็คสาย เบ็คเหวี่ยง

เครื่องมือเบ็คเคี้ยวนี้เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้กันโดยทั่วไปอย่างแพร่หลาย ตลอดทั้ง
อ่าวไทย มีชื่อเรียกเพี้ยนกันออกไปต่าง ๆ คือ เบ็คทอก เบ็คเหวี่ยง เบ็คกก เบ็คสาย
ลักษณะของเครื่องมือประกอบด้วยเบ็คและสายเบ็คทำการเหวี่ยงเหยื่อสกลไปลามาгинแล้ว
ทำการชักขึ้น

สถานที่ทำการประมง ตามทะเลโดยทั่วไปในสถานที่เป็นโคลน โคลนปนทราย
ทราย หิน ในสถานที่ความลึก 1 - 50 เมตร ฤดูทำการทดลองปี

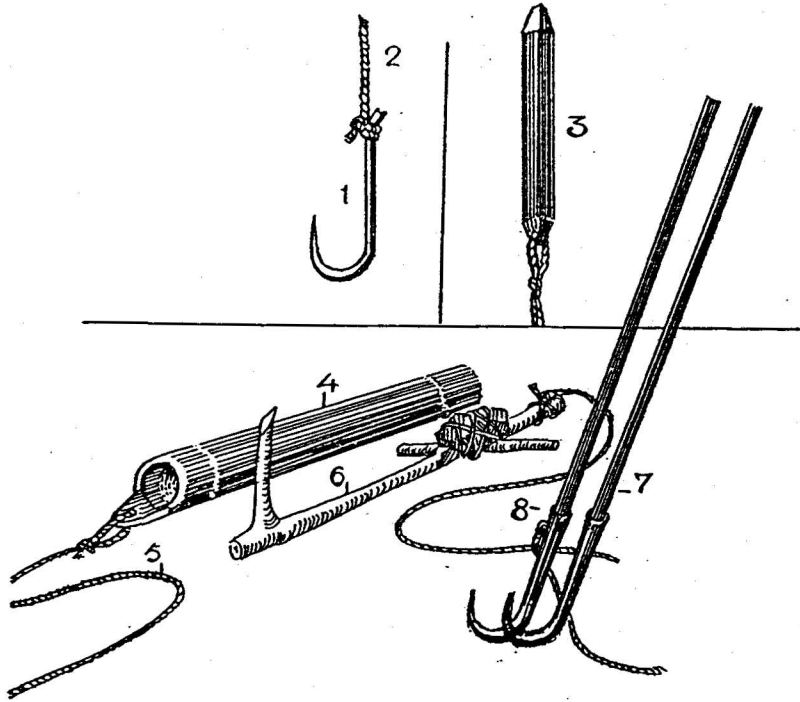
สัตว์น้ำที่จับได้โดยมากมักเป็นปลาที่อาศัยอยู่ก้นทะเล เช่น ปลากะพงแดง
ปลากะรัง (อ้ายเกา) ปลาเกวหนวก (ปลาหนาหงส์) ปลากะเบนชนิดต่าง ๆ
ปลากก ปลาตุก ปลาอินทรี ปลาสละ ปลาน้ำดอกไม้ สัตว์น้ำที่จับได้ขายสดใน
ท้องที่ หรือสถานที่ใกล้เคียง หรือใช้เป็นอาหารในครอบครัว

เบ็ดเคียว เบ็ดมือ

คำอธิบายภาพ

1. ก้นเบ็ด	5. สายกันตะกรุดเบ็ด
2. ตัวเบ็ด	6. ตะกั่วถ่วง
3. ป้ายเบ็ด	7. สายเบ็ด
4. หน้าเบ็ด	

เบ็ดราวปลากระเบน เบ็ดกะเบน เบ็ดราไว
เบ็ดไหหลำ เบ็ดอนาถา

คำอธิบายภาพ

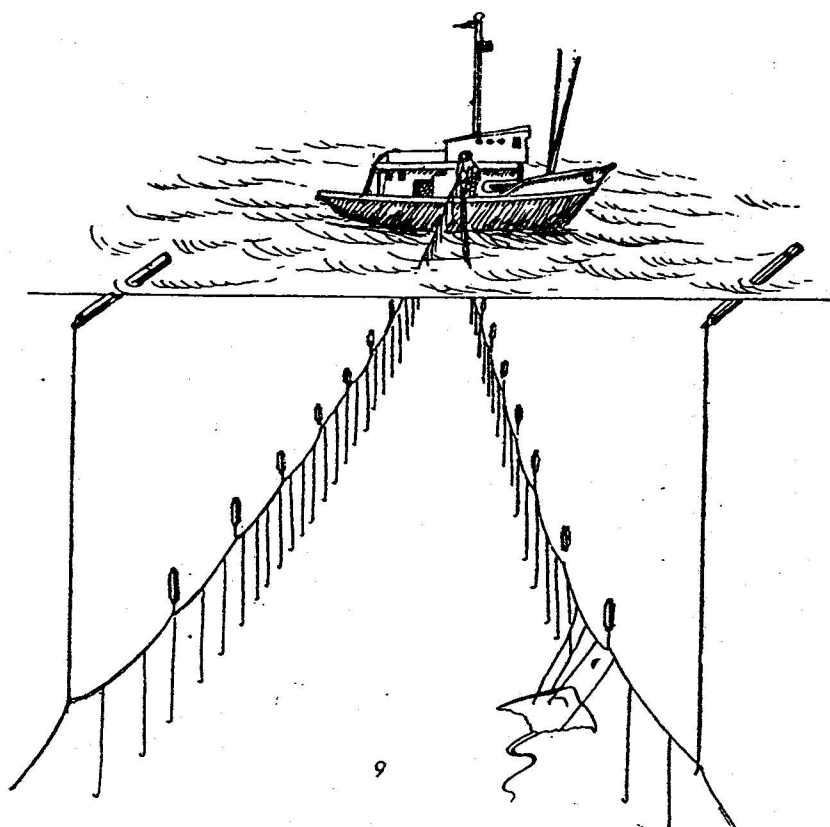
1. ตัวเบ็ดไม้มีเงี่ยง	6. สมอไม้
2. เชือกผูกเบ็ด	7. ด้ามไม้
3. ลูกกะเบียบุ้งเบ็ดให้ลอย	8. ตะขอเกี่ยวปลากระเบน
4. ไม้ ไม้ท่อน	9. ภาพการใช้เครื่องมือ
5. เชือกผูกท่อน	

3. เบ็ดกะเบน เบ็ดราวปลากะเบน เบ็ดราวราไว เบ็ดไหล่า

เครื่องมือเบ็ดราวปลากะเบนหรือเบ็ดปลากะเบน เบ็ดราไว เป็นเครื่องมือเบ็ดราวชนิดหนึ่งที่ใช้จับปลาต่าง ๆ โดยอาศัยจำนวนที่เบ็ดมาก และความคมของเบ็ด เกี่ยวข้องสัตว์น้ำที่เคลื่อนไหลผ่านไปมาระหว่างเบ็ด

สถานที่ประมง กระทำกันในทะเลโดยทั่วไปในสถานที่ความลึก 6 - 30 เมตร พื้นที่กันทะเลเป็นโคลน หทรายปนโคลน หทรายหรือเป็นที่ดอน ฤดูทำการตลอดปี หยกหน้ามรสุม คือเดือนตุลาคม - มกราคม ระหว่างเดือนพฤษภาคม มิถุนายน เป็นเดือนที่ใช้เครื่องมือได้ผลดีที่สุด

สัตว์น้ำที่จับได้ ปลากะเบน ปลาเย็บสน ปลาโรนัน ปลาดลาม ไค้ครึ่งละถึง 100 ตัวก็มี เฉลี่ยแล้วประมาณ 30 ตัว ปลาที่ไค้ขายสดในท้องที่

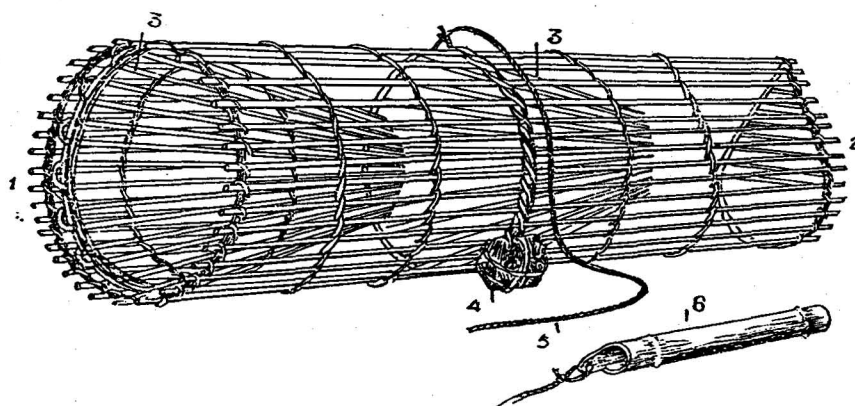
เบ็ดร่าวปลากะเบน เบ็ดราไว

4. ลอบไม้ ไชนอน ไชลอบ

เครื่องมือลอบไม้เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายตามชายฝั่งทะเล โดยทั่วไป ในการใช้วางตามโป๊ะ โชคหิน เพื่อใช้ในการจับสัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ ประกอบด้วย ไม้ไผ่ซีกกับหวายดักให้เป็นรูปทรงกระบอก มีปากประตูเข้า งามแง และมีที่ปิดเปิดคนำสัตว์น้ำออกทางงามแงนั้น ทำด้วยไม้ไผ่เย็บขึ้นคล้ายกับปิดทำหน้าที่ กันสัตว์น้ำที่เข้าแล้วมิให้ออกได้โดยง่าย มีหลายขนาดด้วยกัน เล็กใหญ่สุดแต่ผู้สร้าง ในจังหวัดภาคใต้นิยมเรียกชื่อว่าลอบเป็นไซ

สถานที่ประมง ตามชายฝั่งทะเลโดยทั่วไป ตามซากโป๊ะเก่า โป๊ะใหญ่ หรือตามแม่น้ำลำคลองโดยทั่วไปในสถานที่ความลึกสูงสุดไม่เกิน 10 เมตร โดยมาก มักจะวางกันในสถานที่ความลึกประมาณ 3 - 6 เมตร พื้นที่ก้นทะเลเป็นโคลนเหลว

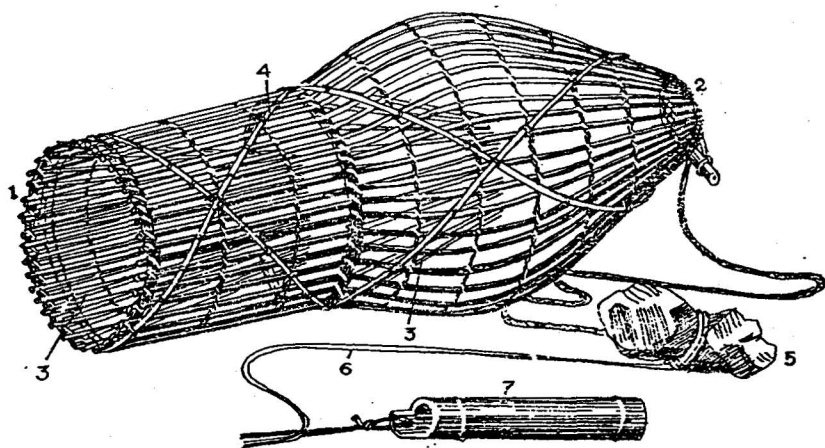
สัตว์น้ำที่จับได้ ปลาทุกทะเล ปลากะรัง ปลากะพงแดง ปลากะกรับ ปูทะเล ปูม้า สัตว์น้ำที่จับได้ขายสดในท้องที่

ไซนอน (1) ลอบนอน (1)

คำอธิบายภาพ

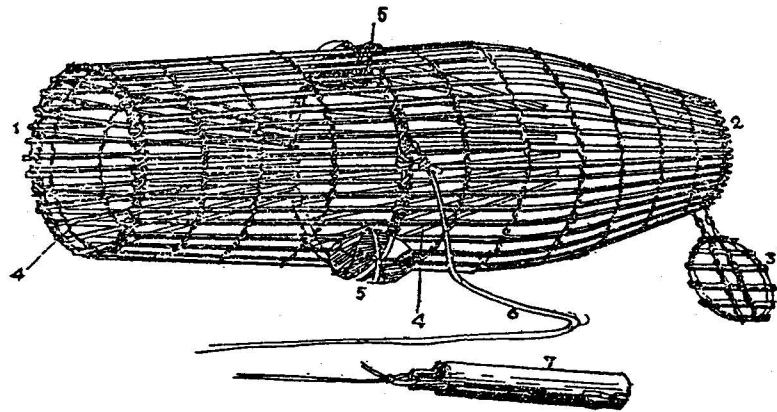
1. ปากไซ
2. ก้นไซ
3. งานแขง
5. ก้อนหินถ่วง
6. สายท่อน
7. ท่อนกระบอกลอย

ไซนอน (2) ลอบนอน (2)

คำอธิบายภาพ

1. ปากไซ
2. ก้นไซ
3. งานเซง
4. หวายรัดไซ
5. ก้อนหินถ่วง
6. สายทุ่น
7. ทุ่นกระบอกลอย

ลอบแบบถัก, ลอบ, ไชนอน, ไชลอบ,

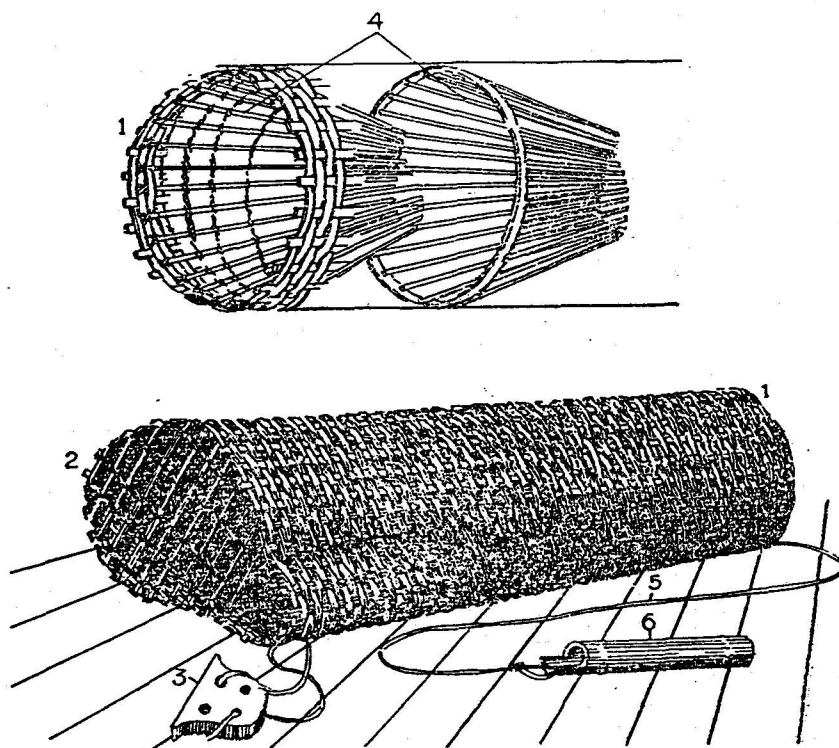
คำอธิบายภาพ

1. ปากลอบ
2. ก้นลอบ
3. ฝาปิดก้นลอบ
4. งาแซง
5. ก้อนหินถ่วงลอบ
6. สายท่อน
7. ท่อนกระบอก

5. ไซ (แบบชัก, แบบถัก)

มีรูปร่างลักษณะเหมือนไซธรรมชาติ ทำด้วยผิวไม้ไผ่แล้วชักเหมือนการชักตะ
ซึ่งทำให้หีบติดกับไซโดยทั่วไปซึ่งโปร่ง

สถานที่ทำการ ในแม่น้ำลำคลองที่เป็นน้ำเค็มโดยทั่วไปในสถานที่ที่เป็นโคลน
โคลนปนทราย น้ำลึก 1 - 10 เมตร ฤดูทำการตลอดปี สัตว์น้ำที่จับได้ ปลาคุ
ทะเล ปลากะพงแดง ปลาที่จับได้ซื้อขายกันเป็นปลาสด

ไซแบบขั้ว

คำอธิบายภาพ

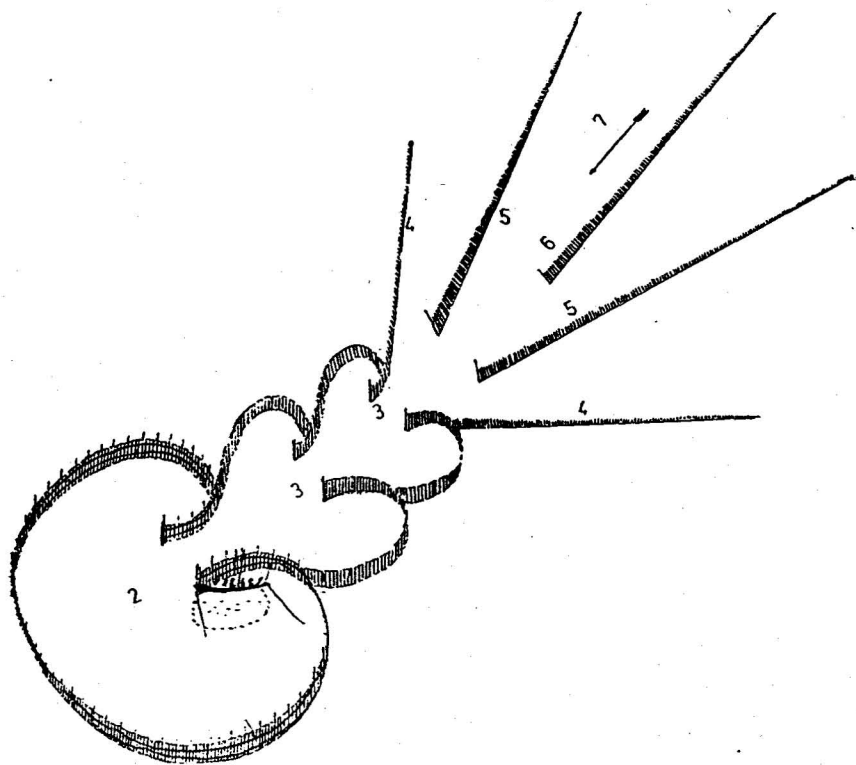
1. ปากไซ
2. ก้นไซ
3. ฝาไม้ปิดก้นไซ
4. งานแขงไม้ไผ่ถัก
5. สายกู่ไซ
6. ท่อนไม้กระบอกลอย

6. โป๊ะลึก โป๊ะน้ำลึก

เครื่องมือประจำที่ซึ่งนับว่าเป็นตัวแทนของเครื่องมือจับสัตว์น้ำ เค็มของประเทศไทย ก็คือ โป๊ะ โป๊ะเป็นเครื่องมือที่นิยมกระทำกันมาเป็นเวลาช้านานแล้วในอ่าวไทย และขณะนี้ก็ได้แพร่หลายไปทั่วทั้งอ่าวไทยในฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก ตลอดจนในฝั่งทะเล อ่าวมหาสมุทรอินเดียของประเทศไทย จนกระทั่งมีผู้เลียนแบบไปทำในมลายู (ปีนัง) ทุกวันนี้เป็นเครื่องมือที่นับว่าต้องลงทุนและใช้ความชำนาญมาก แบ่งได้เป็นส่วนใหญ่ ๆ ควบกันเป็น 2 ชนิด คือ โป๊ะน้ำลึก โป๊ะน้ำตื้น โดยวิธีการและทฤษฎีเช่นเดียวกัน แต่ผิดกันในด้านที่ความลึกของน้ำที่กระทำ กล่าวคือ โป๊ะน้ำลึกนั้นกระทำกันในสถานที่ ซึ่งน้ำจวกลำลึกแล้วลึกเกิน 6.0 เมตร แต่โป๊ะน้ำตื้นนั้นเมื่อน้ำจวกแล้วไม่ถึง 6.0 เมตร การลงทุนการดำเนินการสร้างไม่เหมือนกัน แล้วแต่สถานที่ซึ่งจะทำการแข็งแรง เพียงไร ใช้อุปกรณ์มากเพียงไร

สถานที่ทำการประมง ตามท้องทะเลโดยทั่วไปทั้งฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก ของอ่าวไทยในสถานที่ความลึกของน้ำสูงไม่เกิน 20.00 เมตร พื้นที่กันทะเลเป็นโคลน โคลนแข็ง ฤดูทำการฝั่งตะวันออกของอ่าวไทยนั้นเริ่มตั้งแต่เดือนกันยายนถึงเดือนมีนาคม ฝั่งตะวันตกของอ่าวไทยนั้นเริ่มตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนตุลาคม ตรงกันทั้งหมดต้อง อยู่ภายใต้อิทธิพลของมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และตะวันออกตามลำดับ

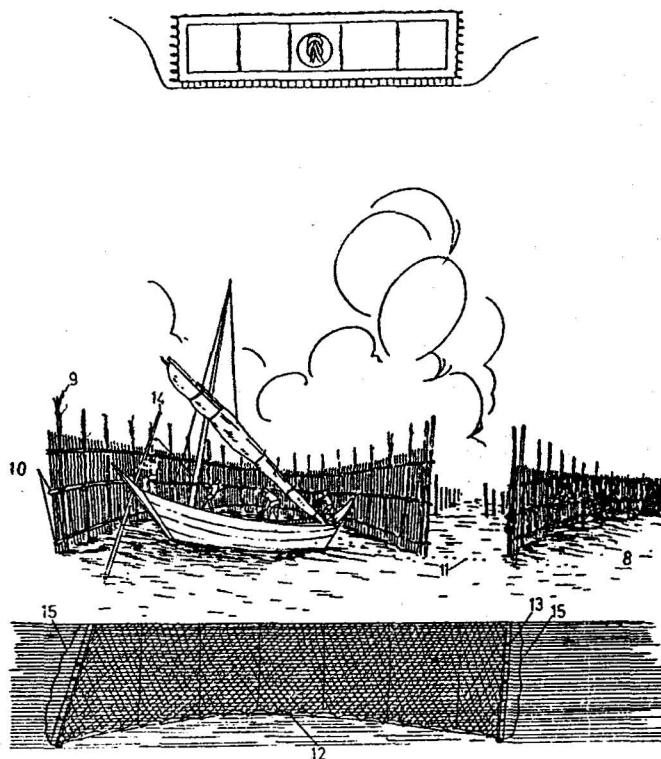
สัตว์น้ำที่จับได้ ปลาทุ ปลาน้ำ ปลากุเลา ปลาอินทรี ปลาคาบขาว ปลา กะพงแดง ปลาน้ำดอกไม้ ปลาน้ำหมึก ปลาหางแข็ง ปลาจวก ปลาราวะเม็กดำ ฯลฯ ปลาส่วนมากขายสดหรือทำเค็ม

โป๊ะน้ำลึก โปะลึก

คำอธิบายภาพ

1. ภาพแสดงการต่งโป๊ะน้ำลึก	2. ก้นขัง
3. ห้องลง	4. ปกแขง
5. ปกใหญ่	6. ปกกกลาง
7. ทิศทางกระแสน้ำลง	

โป๊ะน้ำลึก โป๊ะลึก

คำอธิบายภาพ

8. ภาพการใช้เครื่องมือ	9. เสาหลัก
10. ไม้รากตางและรอล่าง	11. ทุ่นกระสงวน
12. เชือกหินหรือเชือกมาน	13. ห่วงหวาย
14. หลักคันรูก	15. เชือกมานหรือเชือกหิน

7. โป๊ะคั้น โป๊ะน้ำคั้น โป๊ะเกียะ

โป๊ะคั้นเป็นเครื่องมือประจำที่ซึ่งนิยมกระทำกันอย่างแพร่หลายตามฝั่งทะเล โดยทั่วไปทั้งในคานฝั่งตะวันออกและตะวันตกของอ่าวไทย ตลอดจนกระทั่งดินแดนไทย ฝั่งมหาสมุทรอินเดีย มีลักษณะและวิธีการเช่นเดียวกับเครื่องมือโป๊ะน้ำลึก แต่กระทำในสถานที่ซึ่งต่ำกว่านั้นเท่านั้น ตามกฎหมายระบุว่าโป๊ะน้ำคั้นนี้เมื่อน้ำลงงวดสุดมีความลึกไม่ถึง 6 เมตร การลงทุนในการทำโป๊ะคั้นตลอดจนกระทั่งการใช้วัตถุในการสร้างโป๊ะคั้นนี้ย่อมสุดแท้แต่จำนวนความลึกของน้ำ จำนวนวัตถุไม่ใช่มากน้อยเพียงใด โดยมากโป๊ะน้ำคั้นในเขตก้นอ่าวไทยนั้นมักมีการลงทุนมากกว่าโป๊ะคั้นในสถานที่ซึ่งอยู่ใกล้กับป่าไม้ ซึ่งคำสั่งของใช้ในการทำโป๊ะราคาถูกลง

สถานที่ทำการประมง ตามชายฝั่งทะเลโดยทั่วไปในความลึกของน้ำไม่เกิน 10 เมตร และเมื่อลงงวดไม่ถึง 6 เมตร พื้นที่เป็นโคลนเหลว ถูกทำการเช่นเดียวกับโป๊ะน้ำลึก แต่มักกระทำก่อน 1 - 2 เดือน และมีฤดูทำการยาวกว่าโป๊ะน้ำลึก 1 - 2 เดือนเช่นกัน

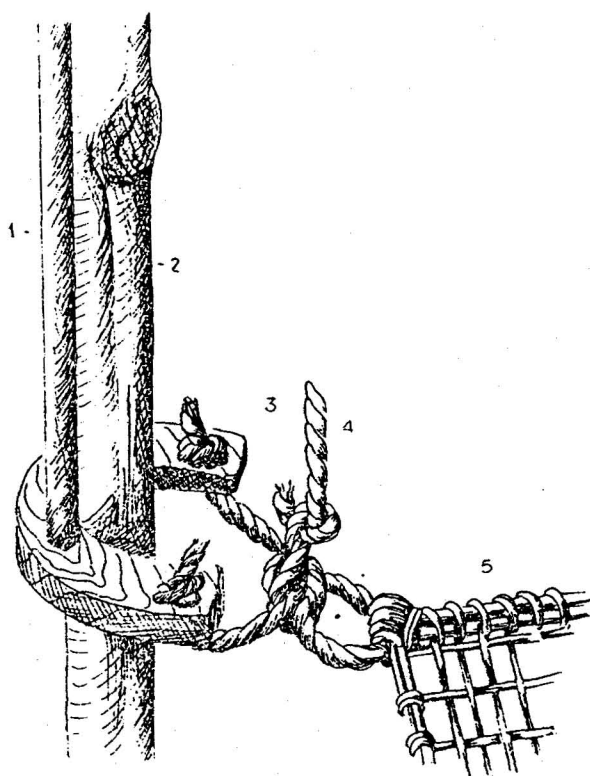
สัตว์น้ำที่จับได้ปลาทุ ปลานินทรี ปลาควมลาว ปลาจระเม็กขาว ปลาจระเม็กดำ ปลาจวก ปลาคูกแก ปลาแป้น ปลาทุแล ปลาหมึก ปลาгимจิ้วย ปลาโคก ปลาหางแข็งทุกชนิด ปลากระตัก ปลากด ปลาทุกั้ง ฯลฯ ปลาที่ได้ขายสดหรือทำเค็ม

8. จันทา

จันทาแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ ชนิดน้ำคั้นและชนิดน้ำลิก จันทาน้ำคั้นนั้นทำในสถานที่น้ำลิก 5 - 8 เมตร จันทาน้ำลิกนั้นระหว่าง 8 - 15 เมตร จันทาน้ำคั้นมีปีกแบบบัวไซมาน หันหน้ารับน้ำลงคันละ 1 ปีก รวม 2 ปีก จันทาน้ำลิกไม่มีปีก ทั้งจันทาน้ำคั้นและจันทาน้ำลิกต้องกระทำในสถานที่ซึ่งมีกระแสน้ำไหลแรง

สถานที่ทำการ บริเวณช่องเกาะยาวกับเกาะขมิ้น เกาะยาวกับเกาะสังกาวิ ในสถานที่ซึ่งมีกระแสน้ำไหลแรง ก้นทะเลเป็นโคลน ความลึก 5 - 15 เมตร ฤดูกาลทำการจากเดือนกุมภาพันธ์ - เดือนกรกฎาคม แต่ถ้ามีปลากัทำได้ตลอดปี

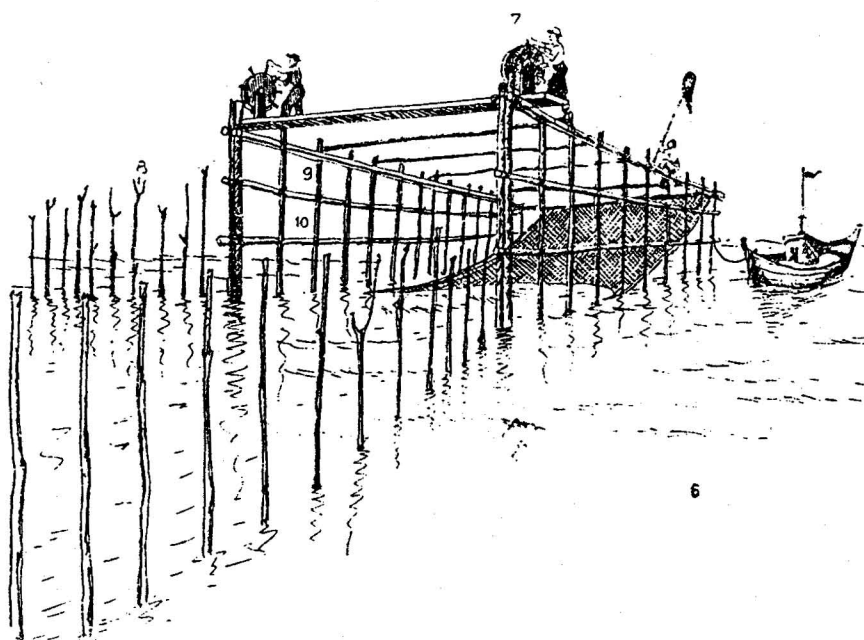
สัตว์น้ำที่จับได้ ปลาจาระเม็ดขาว ปลาจาระเม็ดดำ ปลาตาบลาว ปลาฉลาม ปลาตาบเงิน ฯลฯ ปลาที่จับได้ส่วนมากส่งขายในอำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

จันทา

คำอธิบายภาพ

1. ไม้กะตั่ว
2. เสาหลัก
3. ไม้โค้ง
4. เชือก
5. ขอบหวาย

จันทา

คำอธิบายภาพ

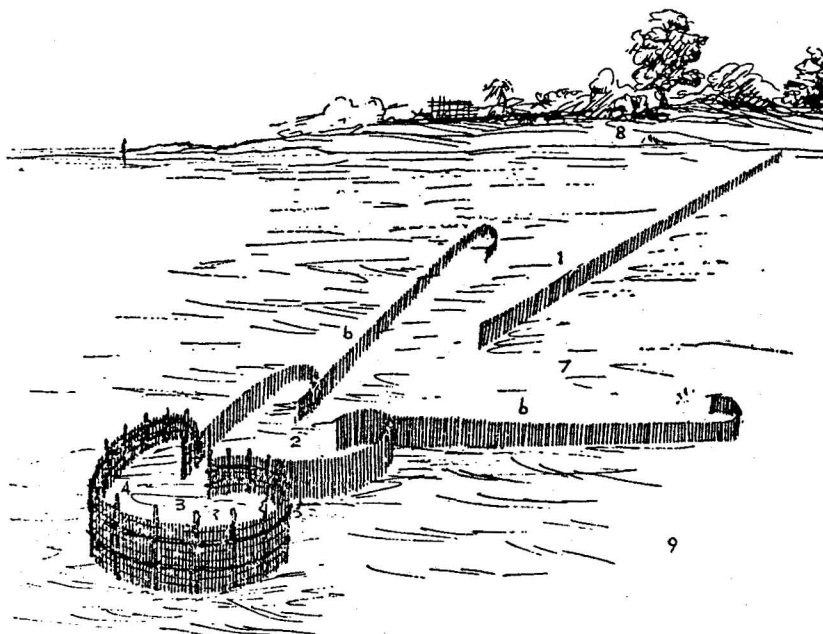
6. ภาพแสดงการใช้เครื่องมือ
7. ชาวประมงกำลังทำการกว้าน
8. ปักไม้จริง
9. เสายักร้น
10. ราเพิ่มความแข็งแรง

9. โป๊ะน้ำแห้ง โป๊ะน้ำชอก โป๊ะชอก โป๊ะถอก

เครื่องมือโป๊ะชนิดนี้เป็นเครื่องมือประจำที่เล็ก ๆ กระทำกันในสถานที่ซึ่งคันกว่าโป๊ะคัน ทามชายฝั่งทะเลโดยทั่วไป ในขณะที่น้ำลงสูงสุดมีระดับความลึกเพียงเล็กน้อยหรือบางครั้งถึงแห้งเกยที่เคียว ประกอบไปด้วย ตัวปิกทำหน้าที่กันสัตว์น้ำให้ลงสู่ก้นซึ่งเช่นเดียวกันทฤษฎีของโป๊ะทั่วไป

สถานที่ทำการประมง ทามฝั่งทะเลโดยทั่วไปในความลึกสูงสุด 3 เมตร เป็นอย่างสูง โดยมากประมาณ 3 - 4 เมตร และน้ำแห้งในขณะที่น้ำลง พื้นที่กันทะเลเป็นโคลน โคลนปนทราย ถูกทำการตลอดปี

สัตว์น้ำที่จับได้ ปลากก ปลาหมึก ปลากระบอก ปลากระเบน ฯลฯ สัตว์น้ำที่จับได้ขายสดหรือเป็นอาหารในครอบครัว

โป๊ะน้ำแห้ง โป๊ะน้ำตอด โป๊ะตอด โป๊ะกอด

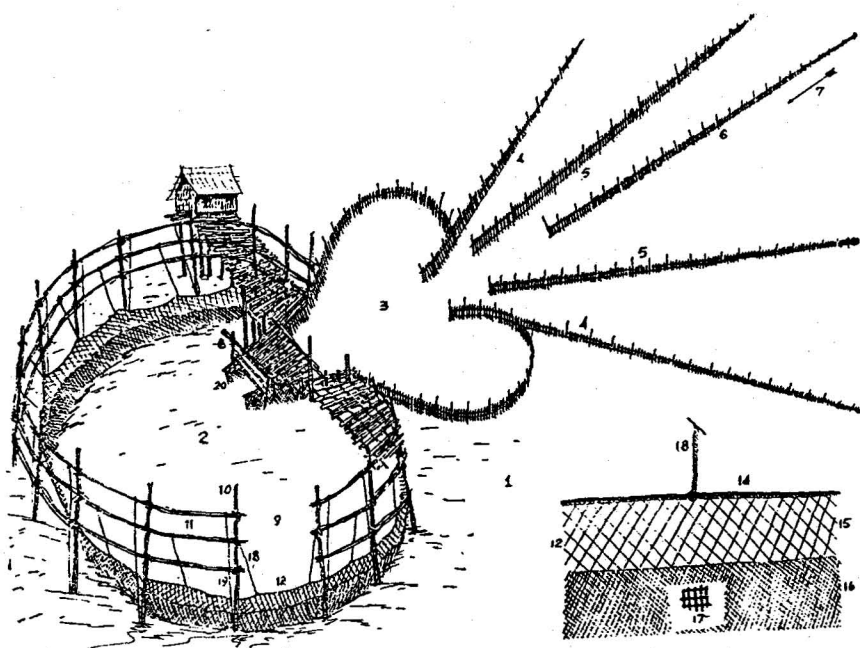
คำอธิบายภาพ

1. ปีกกลาง	5. ไม้ราโป๊ะ
2. ห้องลง	6. ปีกใหญ่
3. ก้นขัง	7. ฟันทองทะเลแห้งเมื่อนาลง
4. หลักโป๊ะ	8. ตลิ่ง
	9. ภาพการตั้งเครื่องมือ

10. โป๊ะอวน

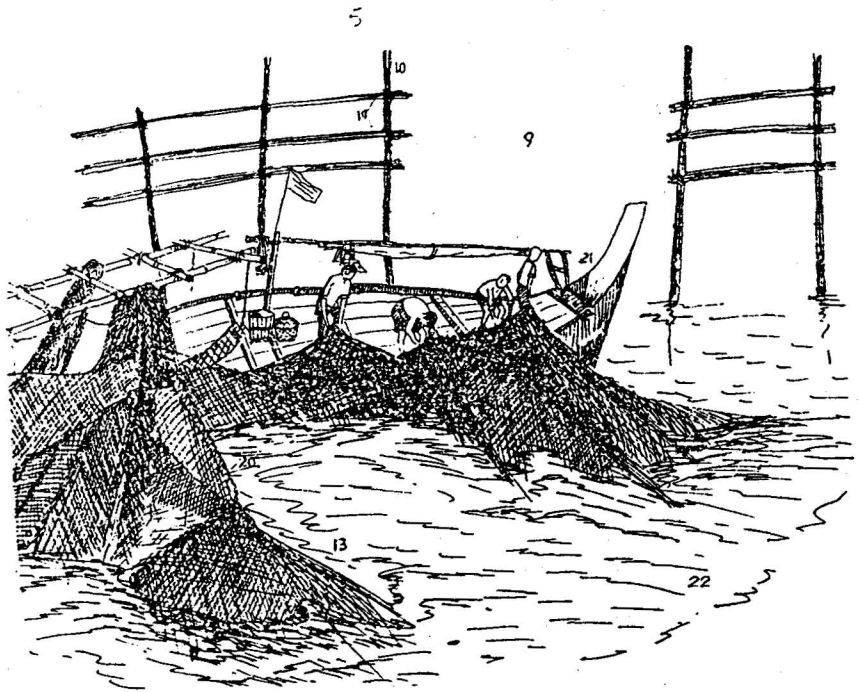
การประมงไทยได้มีการพัฒนาเกี่ยวกับการใช้อวนในล่อนมากขึ้น ชาวประมงจึงเปลี่ยนลูกโป๊ะจากไม้รวกหรือลวดคากายมาใช้อวนในล่อนแทน โดยใช้อวนในล่อนทองคำสีเหลืองมเล็กมาประกอบเป็นรูปวงกลมเหมือนดังใบใหญ่ ซึ่งลอมอวนนี้ไว้อยู่ภายในกับไม้หลักรอบ ๆ ลูกโป๊ะ ส่วนทองลวงและปีกโป๊ะยังคงรูปเดิม ทำให้ทุนค่าใช้จ่ายในการรักษาหรือทำโป๊ะได้มาก ในการรูกโป๊ะจับปลาทำได้สะดวกโดยการปลคอวนลูกโป๊ะ แล้วรูกไปข้างหนึ่งก็จะจับปลาได้สะดวก กินเวลาเพียง 1 นาทีเท่านั้น โดยไม่ต้องใช้อวนโป๊ะรูกเลย ทั้งนี้เมื่อเกิดพายุก็ถอยวงอวนไปเก็บป้องกันกาเสียหายได้ และย้ายที่ก็สะดวกเร็ว ที่วงโป๊ะคานหน้าเขาจะยกทำเป็นพื้นปลูกเพิงเล็ก ๆ ไว้สำหรับคนเฝ้าโป๊ะอาศัยอยู่ โป๊ะอวนจักเป็นโป๊ะน้ำตื้น คือ เมื่อน้ำวคค่าสูกแล้วลึกไม่เกิน 6.0 เมตร นิยมใช้กันมากบริเวณก้นอ่าวไทย

สถานที่ทำการประมง บริเวณชายฝั่งทะเลก้นอ่าวทั่วไป ในสถานที่ความลึกของน้ำสูงสุดไม่เกิน 10 เมตร ฤกทำการตลอดทั้งปี พบใช้กันมากที่สุดกในบริเวณชายฝั่งทะเลจังหวัดสมุทรสงคราม

โป๊ะอวน

1. แสดงภาพโป๊ะอวน	7. ทิศทางกระแสน้ำลง
2. ก้นโป๊ะ (ก้นขัง, ลูกขัง)	8. กว้าน
3. ห้องลวง (หูข้าง)	9. ช่องเรือเข้าออก
4. ปักเล็ก (ปักแขง)	10. ไม้หลักโป๊ะ
5. ปักใหญ่	11. ไม้ราโป๊ะ
6. ปักกลาง	

โป๊ะอวน

12. เนออวนปัดข้าง	13. เนออวนปัดส่วนล่าง (ปัดก้น)
14. คร่าวบน	15. ตาปะทัง
16. เนออวน	17. ตาอวน
18. เชือกยึดคร่าวบน	19. เชือกยึดคร่าวล่าง
20. ไซ่ถ่วง	21. เรือทำการประมง
22. แสดงการใช้เครื่องมือ	

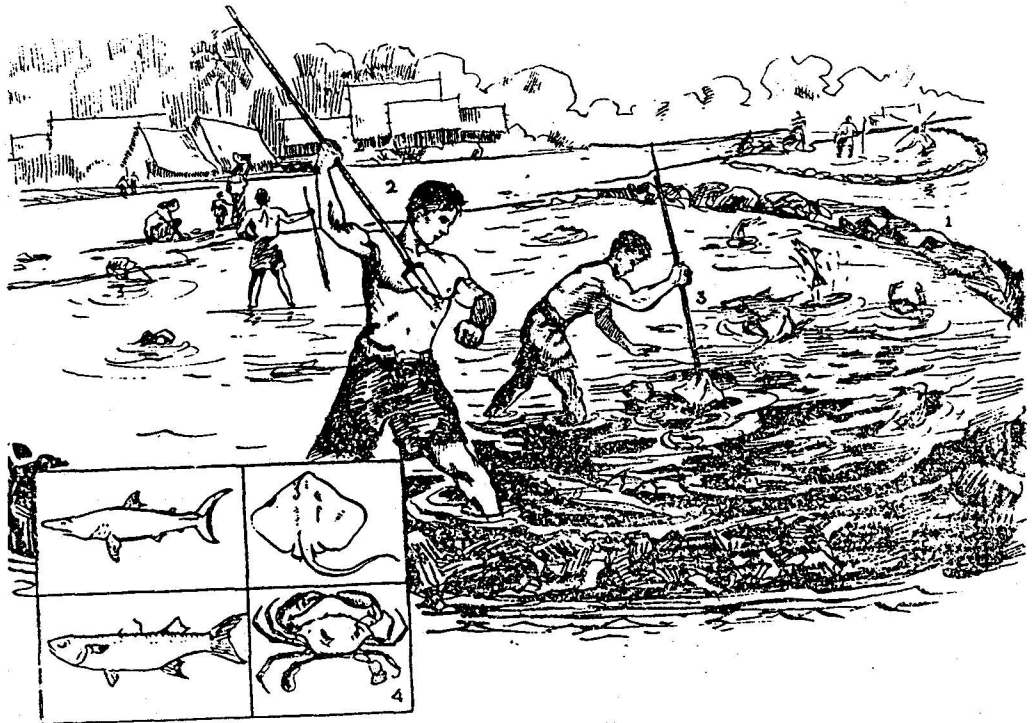
11. ละมุน หินวง

เป็นเครื่องมือประจำแบบง่าย ๆ อย่างหนึ่ง มีชื่อเรียกเพี้ยนกันออกไปว่า "หินวง" โดยมากใช้หินก้อนขนาดใหญ่นำมาวางซ้อนล่ำต่อกัน เป็นรูปครึ่งวงกลม ซึ่งมีรัศมีประมาณ 30 - 50 เมตร หันหน้าเข้าหาฝั่ง ทอนชิดกับฝั่งนั้นสูงจากพื้นดินประมาณ 20 - 30 ซม. และจะสูงทอนกัน คือสูงประมาณ 60 - 90 ซม.

เมื่อเวลาน้ำขึ้น สัตว์น้ำจะเข้ามาหากินริม ๆ กลิ้ง ครั้นน้ำลงก็ไม่สามารถจะข้ามคันหินนั้นไปได้ จนในที่สุดเมื่อน้ำทะเลแห้งงวคหมดแล้วก็คงตกค้างอยู่ภายในละมุน ชาวประมงจะใช้หมวกหรือใช้เครื่องข้อนจับต่อไป

สถานที่ทำการ ตามริมฝั่งทะเลในพื้นที่ซึ่งน้ำขึ้นและแห้งงวค พื้นที่เป็นทราย ทรายปนโคลนหิน ฤดูแล้งการตลอดปี

สัตว์น้ำที่จับได้ ปลาดลาม ปลากะเบน ปลาเท็ดโคน ปลาหูช้าง ปลาสลักหิน (ปลาใบขนุน) ปลากะรัง ปลาหมึก ปลาเก๋า ปลาเกะเล ฯลฯ โดยมากใช้เป็นอาหารภายในครอบครัว เครื่องมือชนิดนี้ไม่ต้องลงทุนประการใด เพียงแค่แรงงานเท่านั้น ไม่มีการแบ่งทุน

ละมุน หินวง

คำอธิบายภาพ

1. ก้นหินที่ก้นเป็นรูปครึ่งวงกลมกับฝั่ง
2. ดั้ง ส่วนมากมักเป็นทราย
3. ภาพชาวประมงกำลังจับสัตว์น้ำระหว่างน้ำลง
4. สัตว์น้ำที่จับได้เป็นสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในน้ำตื้นและเข้ามาใกล้ฝั่งตอนน้ำขึ้นและติดอยู่ในที่ขังตอนน้ำลง

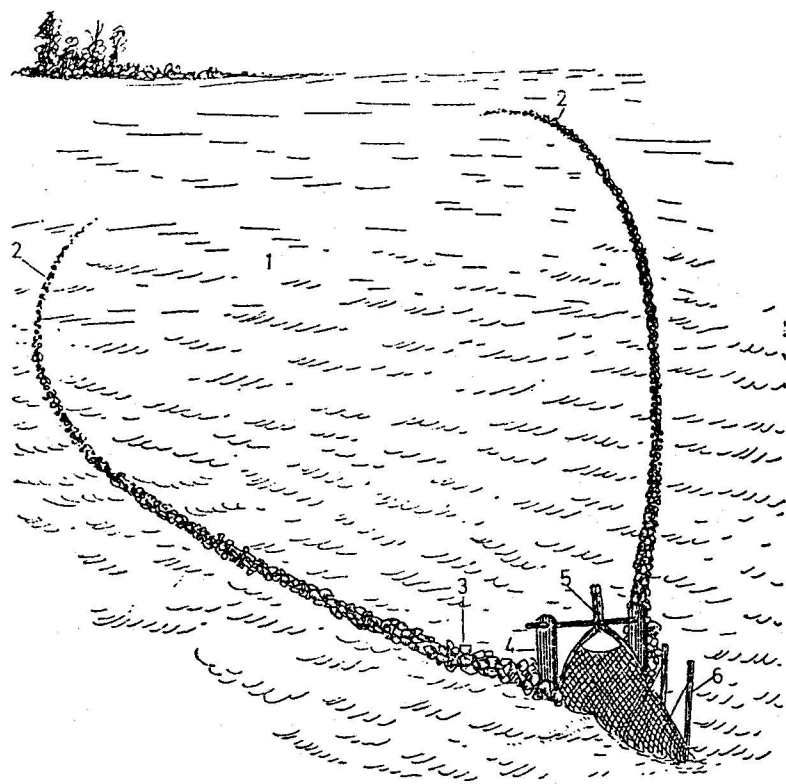
12. ลากหิน

เครื่องมือชนิดนี้มีลักษณะเป็นเครื่องมือประจำที่ขนาดเล็ก ๆ ตั้งอยู่ตามชายฝั่งที่เป็นโคลนปนทราย โคลนแข็ง ในสถานที่น้ำแห้งถึงการสร้างนั้น ก่อนอื่นชาวประมงจะรวบรวมหินทุกชนิด แต่โดยมากเป็นชนากก้อนละ 2 - 5 ก.ก. หรือใหญ่กว่านั้น มาเรียงลำดับกันเป็นปึกแบบโพงพาง เป็นมุม 71 - 80 ซึ่งกันและกันจำนวน 2 ปึก หันหน้ารับน้ำลง ปลายปึกนั้นค่อนข้างต่ำเพราะน้ำคั้น ท่อนกันสูงขึ้นเป็นลำดับมีความสูงประมาณ 60 - 70 ซม. ท่อนกันทำเป็นกันทำเป็นช่องสำหรับเครื่องมือประกอบลงได้กว้าง 51 - 10 ซม. ปึกซึ่งใช้หินลำดับนั้นยาวปึกละ 70 - 100 เมตร หรือยาวสั้นกว่านั้นสุดแต่ความประสงค์ของชาวประมง

เครื่องมือประกอบทำเป็นแบบสวิงตักปลา ขอบทำด้วยหวาย ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 เมตร ใช้วนป่านตีทวนขนาดเล็ก เย็บเข้าเป็นถุงยาว 2 - 3 เมตร ท่อนปลายมีเชือกผูกนำสัตว์น้ำออกได้สะดวก

สถานที่ทำการ บริเวณชายฝั่งของเกาะลันตาบริเวณบ้านกะวันออกในที่น้ำแห้งถึงฤดูทำการตลอดปี

สัตว์น้ำที่จับได้ กุ้งเป็ลือกขาว กุ้งก้ามแดง ปลาเล็ก ๆ สัตว์น้ำที่จับได้เป็นอาหารภายในครอบครัว ถ้ามากก็ขายกันในท้องถิ่น

ลาดหิน

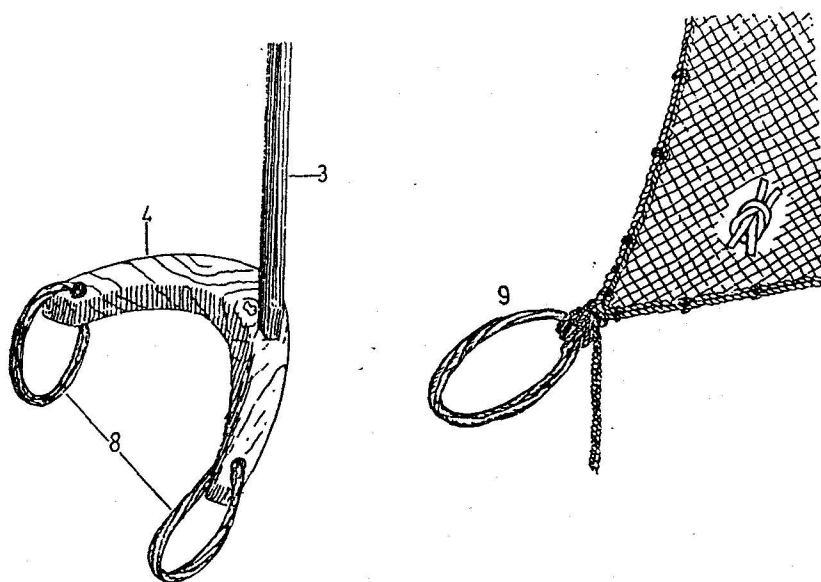
คำอธิบายภาพ

1. พันท้องทะเลที่แห้งแล้วเป็นโคลน	4. หลักไม้สำหรับปักสวิง
รอรับสัตว์น้ำ
2. คันหิน	5. สวิงรอรับสัตว์น้ำ
3. คันหินตอนก้น	6. หลักไม้ปักยึดกันถ่วงสวิง

13. โพรงพาง โพรงพางหลัก หลักเคย

เครื่องมือนี้โดยปกติแล้วเรียกว่าโพรงพาง แต่มีชื่อที่เรียกเพี้ยนกันออกไปหลายชื่อ ทั่วกันสุดแต่ท้องถิ่น เช่น บางแห่งยังเรียกเพี้ยนกันออกไปกว่าเท่าที่มีชื่อในข้างบนว่า "หลักกางเคย" "โพรงพางหลักประจำที่" บางส่วนใหญ่ ๆ ของเครื่องมือก็ประกอบไปด้วยสองสิ่ง คือ หลักกางซึ่งปักลงในสถานที่ซึ่งเห็นว่าพอมีสัตว์น้ำและได้รับการอนุญาตยินยอมจากเจ้าหน้าที่แล้ว และไม่ถอนเคลื่อนย้ายไปในสถานที่อื่น โดยมากมักกระทำกันในแม่น้ำ ลำคลองหรือตามทะเลสาบโดยทั่วไปในสถานที่ซึ่งมีกระแสน้ำไหลแรงทั้งในน้ำน้ำเค็ม กรวย และจึกโดยทั่วไป

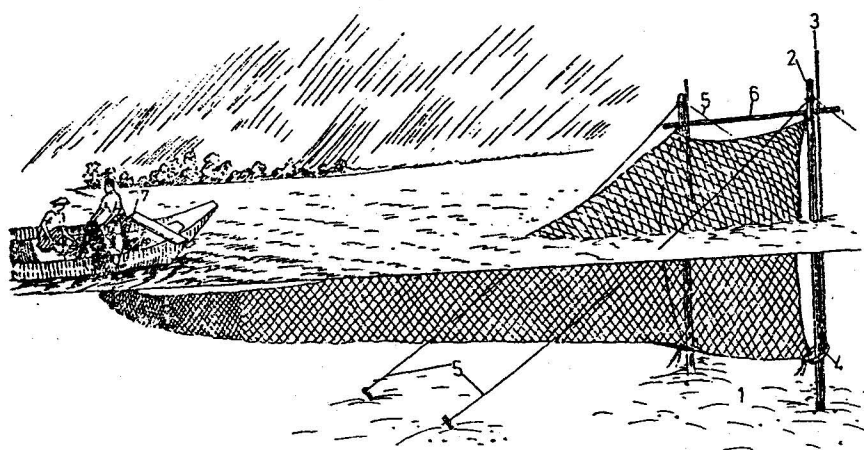
สถานที่ทำการประมง ในแม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ โดยทั่วไปในความลึกของน้ำ 1.50 - 8.0 เมตร พื้นที่กันทะเลเป็นโคลน ฤๅทำการตลอดปี

โพงพาง โพงพางหลัก หลักเคย โพงพางช่อง
หลักกางเคย โพงพางหลักประจำที่

คำอธิบายภาพ

1. ฟันห้องทะเล	6. ไม้คานเสาโพงพาง
2. หลักกางอวน	7. ขาวประมงกำลังกู้ถูงโพงพาง
3. คั่นไม้กะตั่ว	8. ห่วงหวายสำหรับผูกปากอวน
4. ไม้โค้ง	9. ห่วงหวายหน้าอวน
5. สายยึดหลักโพงพาง	

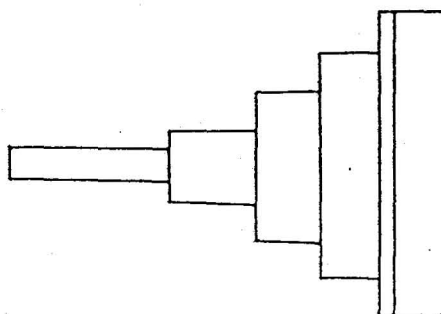
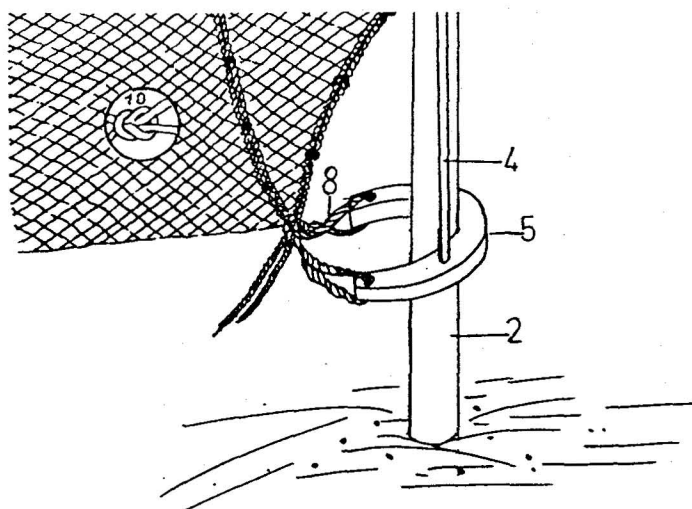
โพงหาง โพงหางหลัก หลักเคย

14. ร้วໄໝນ คั้งຮູໄໝນ ໂພງພາງປິກ

เครื่องมือนี้เป็นเครื่องมือประจำที่ชนิดหนึ่ง ประกอบกับเครื่องมืออวนดุงໂພງພາງ โดยการใช้อำนาจแรงของกระแสน้ำไหล เป็นเครื่องช่วยให้สัตว์น้ำไหลลงมาปะทะกับปีกไม้ ซึ่งปักขึ้นแบบปีกโป๊ะหันหน้ารับน้ำลง และตอนระหว่างปีกทั้งสองจะบรรจบกันนั้น เปิดช่องว่างให้อวนดุงໂພງພາງวางรอจับสัตว์น้ำที่ไหลตามน้ำมาได้ นิยมกระทำกันมากตามแม่น้ำลำคลองชายฝั่งทะเลโดยทั่วไป ในสถานที่กระแสน้ำจะค่อนข้างแรง ทางภาษาราชการของกรมประมงเรียกว่า "ร้วໄໝນ" "คั้งຮູໄໝນ" "ร้วคั้งໄໝນ" "ร้วทางคั้ง" แต่บางท้องถิ่นเรียกว่า "ໂພງພາງປິກ" หรือ "ໂພງພາງ" ก็มี

สถานที่ทำการประมง ตามแม่น้ำลำคลองริมฝั่งทะเลโดยทั่วไปในสถานที่ความลึกของน้ำ 1.50 - 6.00 เมตร พื้นที่ก้นทะเลเป็นโคลน ฤดูทำการประมงตลอดปี

สัตว์น้ำที่จับได้ กุ้งชนิดต่าง ๆ เคย ปลาตก ปลาจุก ปลากะตัก ปลา กิมจิฮวย ลูกปลาน้ำจืดต่าง ๆ ทุกชนิดที่อาศัยอยู่ในน่านน้ำคั้ง บู่มา ปูทะเล สัตว์น้ำที่จับได้ขายสดในท้องถิ่น

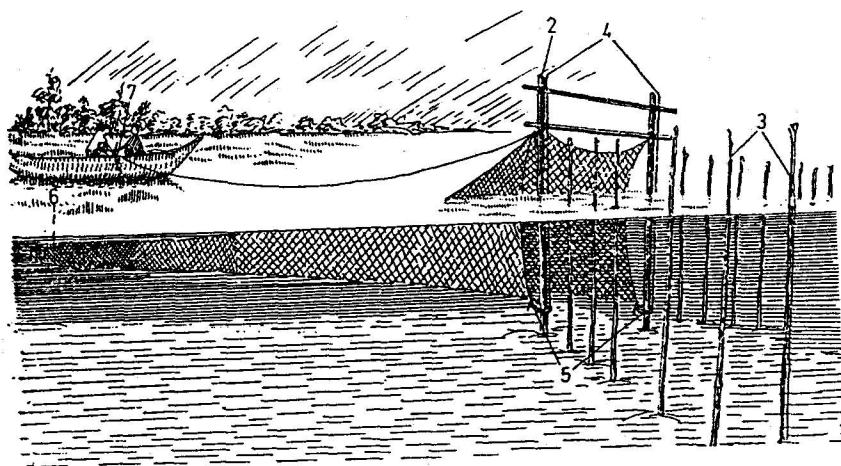

11

โพงหางปัก ร้วโซ่มาน คั่นขั้วร้วโซ่มาน

คำอธิบายภาพ

1. ภาพการใช้เครื่องมือ	4. คั่นไม้กะตัว
2. หลักกางโพงหาง	5. ไม้โค้งรูดหลัก
3. ปักโพงหาง	6. กั้นถ่วงโพงหาง

โพงพางชัก ร้วไชมาน คันช้วร้วไชมาน

คำอธิบายภาพ

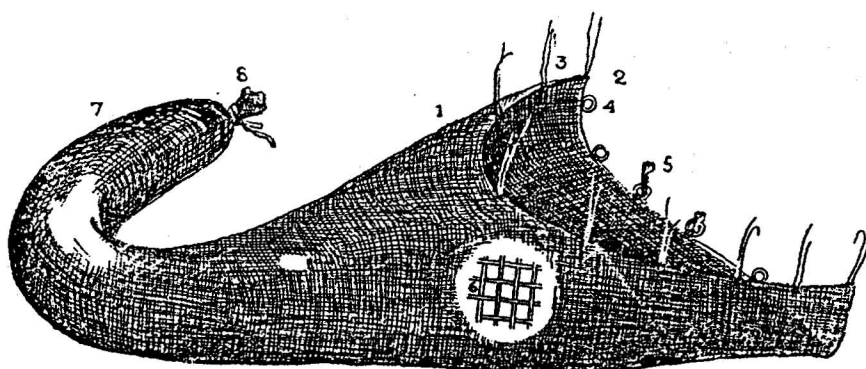
7. ชาวประมงกำลังกู้ถูงอวน	8. ห่วงหวาย
9. เนออวน	10. ตาอวนโพงพาง
11. ผังของเครื่องม้ออวน	

15. โพงพางโคลน อีรนประจำที่ อีคนประจำที่

เครื่องมือนี้เป็นเครื่องมือประจำที่ขนาดเล็กชนิดหนึ่ง นิยมทำการตามริมฝั่งทะเลที่เป็นโคลนและมีน้ำลงมากจนหาคโคลนแห้ง อาศัยการยกคันโคลนขึ้น มีช่องให้สัตว์น้ำไหลมารวมกัน และใช้อวนดุงกางรอบรับสัตว์น้ำ มีลักษณะ วิธีการคล้ายคลึงกันกับโพงพางปัก แต่ใช้โคลนแทนปักไม้และทำการในน้ำตื้นกว่าโดยอวนดุงที่มีขนาดเล็กกว่า

สถานที่ทำการประมง ตามริมฝั่งทะเลโดยทั่วไป ในสถานที่น้ำลงแล้วแห้งงวักพื้นที่เป็นโคลนปนทราย ฤดูทำการระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนสิงหาคม

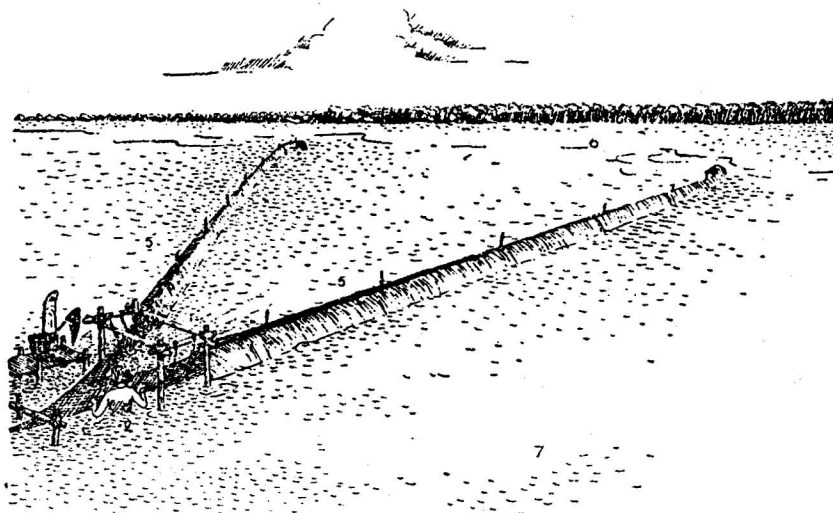
สัตว์น้ำที่จับได้ กุ้ง กุ้ง ปูม้า ปูทะเล เคย ลูกปลาขนาดเล็กที่อาศัยอยู่ในน้ำตื้น สัตว์น้ำที่จับได้ขายสดหรือใช้เป็นอาหารในครอบครัว

โพงพางโคลน
อีร่นประจำที่ อีคุ่นประจำที่

คำอธิบายภาพ

1. เนื่ออวนด้ายทอ	5. ไม้กีดสำหรับกีดหน้าอวน
2. ปากอวน	6. ตาอวนทอ
3. ด้านคร่าวบน	7. กูดอวน
4. ห่วงสำหรับกีดอวน	8. ปลายกูดที่ปิดเปิดหน้าสัตว์น้ำออกมา

โพงหางโคลน อีคนประจำที่

คำอธิบายภาพ

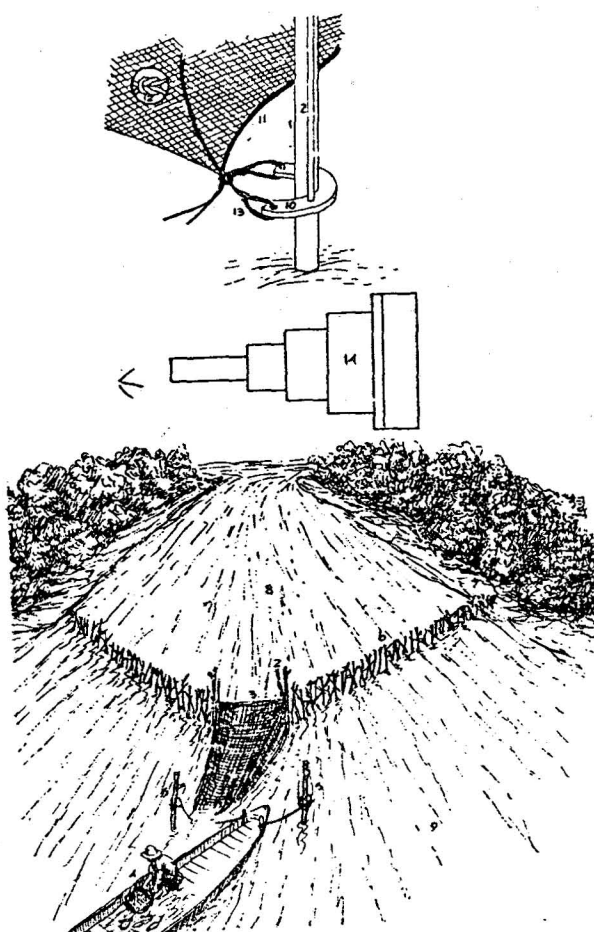
1. หัวปักตอนคันดินบรรจบกัน	5. คันดินที่ขุดขึ้นจากพนทอ้ง
ทะเลกันสัตว์น้ำ
2. ชาวประมงกำลังกางอวน	6. หาดเลนเมื่อน้ำแห้ง
3. ร้านสำหรับวางตะกร้าใส่สัตว์น้ำ	7. ภาพการใช้เครื่องมือโพง-
หางโคลน
4. ร้านสำหรับผูกอวนกาง	

16. วังรอยเคย

เครื่องมือวังรอยเคยนี้เป็นเครื่องมือรื้อไชมาน (โพงพางปึก) ขนาดเล็กชนิดหนึ่ง กระทำกันตามลำคลองเล็ก ๆ โดยทั่วไปเมื่อในการจับเคย เครื่องมือนั้นประกอบไปด้วย ปักซึ่งมักใช้กิ่งไม้มาสะกันเข้าทำเป็นปึกโพงพางหันหน้ารับน้ำลง และมีเครื่องมืออวนกุง โพงพางขนาดเล็ก กางรอรับสัตว์น้ำที่ไหลตามน้ำลงมา

สถานที่ทำการประมง ตามลำคลองโดยทั่วไปในสถานที่ความลึกของน้ำ 3.0 เมตร พื้นที่ก้นทะเลเป็นโคลน ฤดูกาลทำการตลอดปี ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน เป็นเดือนที่ทำการได้ผลดีที่สุด

สัตว์น้ำที่จับได้ เคยมากที่สุด กุ้งทะเลชนิดต่าง ๆ ลูกปลาขนาดเล็ก สัตว์น้ำที่จับได้ขายสด เคยนั้นมักทำเป็นกะปิ วันหนึ่ง ๆ จะจับสัตว์น้ำได้ประมาณ 20 ก.ก. (เฉลี่ย)

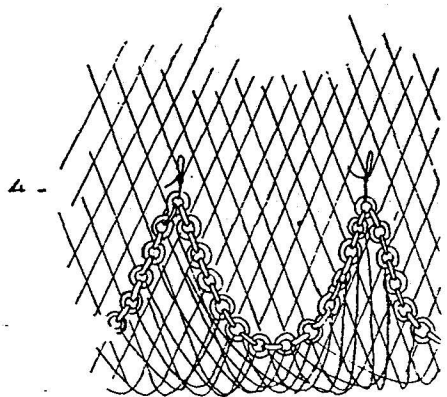
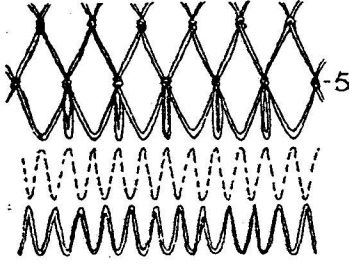
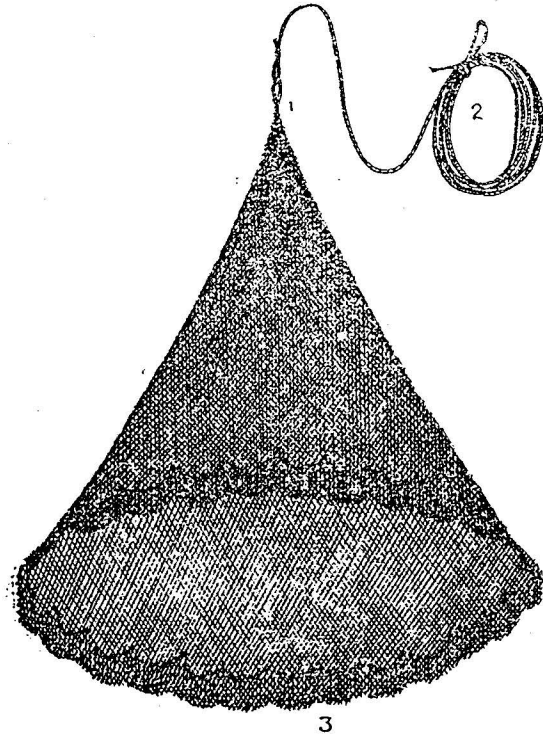
ร้งรอเคย

คำอธิบายภาพ

1. หลักสำหรับวางอวน	8. ทิศทางน้ำลง
2. ไม้กระตั่วสำหรับยกอวนให้จม	9. ภาพการใช้เครื่องมือทำการ
3. ปากอวนด้านบน	10. ไม้ไผ่สำหรับรัดหลักกลาง
4. กันลวดอวนชาวประมงกำลังกู้อวนขึ้น	11. เชือกคร่าวอวนด้านล่าง
5. หลังกุ้งเรือ	12. อวนเงื่อนแน่น
6. กิ่งไม้ตะบักกันให้สัตว์น้ำลงกันลวดอวน	13. ห่วงหอยสำหรับผูกอวน
7. ตะลึงน้ำแข็งเมื่อน้ำลง	14. สันของเครื่องมืออวนดุง

17. แห

แหเป็นเครื่องมือขนาดเล็กชนิดหนึ่ง นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ตามหมู่บ้าน
ชาวประมงโดยทั่วไป ทั้งในน้ำเค็มและน้ำจืดใช้ทอดตามพื้นทะเลเป็นโคลน โคลน
ปนทราย ฤดูทำประมงตลอดปี

แห

คำอธิบายภาพ

1. จอมแห
2. สายระได
3. ดันแห
4. ดันแหตอนทบเพล
5. ตาอวนตอนเพิ่มตา
6. ตะกั่วถ่วง

18. อวนตังเก อวนตังหมัง

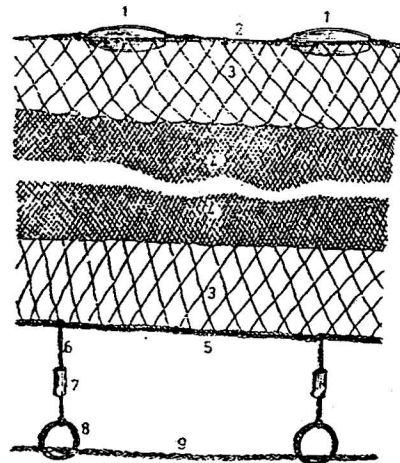
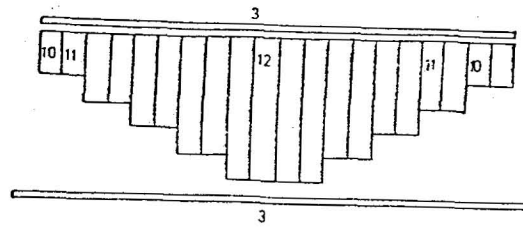
เป็นเครื่องมือจับสัตว์น้ำจำพวกเคลื่อนที่ ที่นับว่ามีขนาดใหญ่และมีการใช้เครื่องจักรกลเข้าช่วยเหลือให้สะดวกรวดเร็ว มีผู้นิยมใช้กันในอุตสาหกรรมประมงไทยก็คือ อวนตังเก

อวนตังเกนี้แรกเริ่มทีเดียวก็เป็นเครื่องมือของชาวประมงจีน ซึ่งแทบทั้งหมดเป็นชาวเกาะไหหลำ เคลื่อนที่อพยพเข้ามาทำการประมงในอ่าวไทยด้วยเรือใบสามเส้าขนาดใหญ่ และเมื่อทำการจับปลาได้แล้วก็นำปลาใส่เค็มในเรือซึ่งเปรียบเหมือนบ้านลอย กระนั้นทำการขายเป็นปลาเค็ม ต่อมาเมื่อชาวเราออกมารับซื้อปลาที่จับได้มาขายเป็นปลาสดบ้าง ปลาที่จับได้ส่วนมากก็คือ ปลาทู ปลาลัง ปลาโอ ปลาสะละ จำพวกปลาหางแข็ง

หลังจากที่ได้มีการประกาศสงวนสิทธิการประมงให้แก่คนไทยแล้ว เรือทำการประมงเหล่านี้ก็ได้เลิกกันไป โอนกิจการให้คนไทย คนไทยจึงได้มีการเริ่มงานเจริญรุดตัมบ้าง มีการใช้เรือยนต์ลากจูงเรือใบขนาดใหญ่ตั้งกล่าวออกติดตามจับปลาบ้าง แต่ที่สุกักได้เปลี่ยนมาใช้เรือยนต์แทนโดยใช้เรือโล้ 2 ลำ เป็นเรือทำการ และเรือยนต์เป็นเรือเก็บปลาหลังจากที่จับปลาได้ใส่หน้าแข็ง และนำเข้าสู่ตลาดกรุงเทพฯ

เครื่องมืออวนตังเกนี้ มีลักษณะเป็นผืนอวนที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่ค่อนข้างยาว และอาศัยความยาวของอวนนี้ใช้เรือดึงใบล้อมฝูงปลา นับว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพดี ต้องลงทุนมาก ใช้คนงานจำนวนไม่น้อย

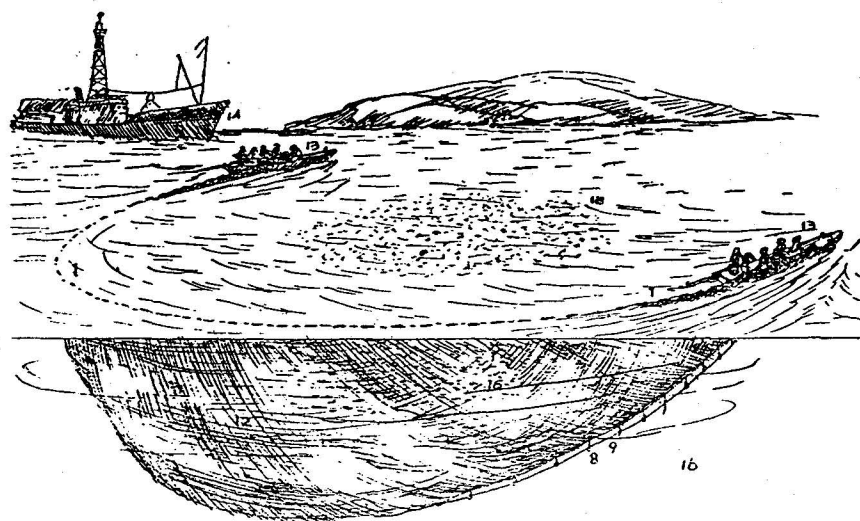
สถานที่ทำการประมง ในท้องที่ตามฝั่งตะวันตกของอ่าวไทยโดยทั่วไป นับตั้งแต่ท้องที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม ชลบุรี

อวนต้งเก อวนต้งม้ง

คำอธิบายภาพ

1. ลูกกระสงอวน	2. เชือกคร่าวอวนบน
3. เนออวนตาปะทัง	4. เนออวน
5. เชือกคร่าวอวนล่าง	6. เชือกห้วงมาน
7. ตะกั่วถ่วงเพมน้ำหนัก	8. ห่วงมาน
9. เชือกสายหินหรือสายमानจักรรวต่นอวน	10. เนออวนบัก
11. เนออวนรอง	12. เนออวนทอ้ง
13. เรือไล่ทำการประมง	14. เรือยนต์
15. ฝูงปลา	16. ภาพการใช้เครื่องมือ

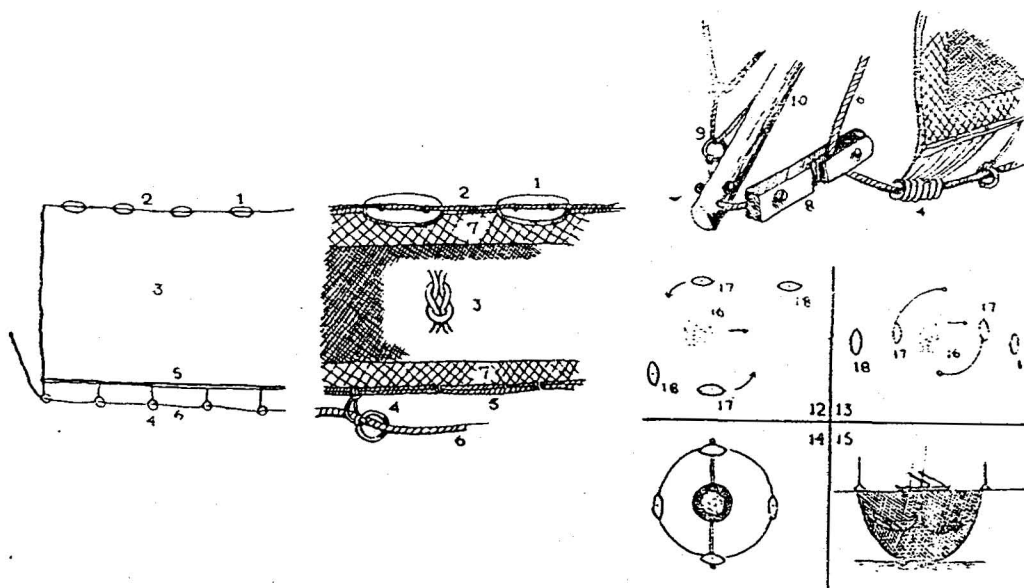
อวนตังเก อวนตวมง

19. อวนฉลอม อวนคำ อวนลาคีใหญ่

เครื่องมือชนิดนี้ในท้องที่ฝั่งตะวันตกของอ่าวไทยนิยมเรียกกันว่า "อวนฉลอม" แต่ในท้องที่จังหวัดสมุทรปราการนิยมเรียกกันว่า "อวนคำ" ลักษณะของอวนถูกประกอบขึ้นเช่นเดียวกับอวนต่งเกที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ผิดแต่ใช้เครื่องมือโคยเรือ 2 ลำ กับเรือลำเดียว หรือโคยเครื่องจักรกลกับเรือใบเท่านั้น อวนประกอบเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่ค่อนข้างยาว ล้อมจับฝูงปลาในเวลากลางคืนเกือบมืด เมื่อล้อมฝูงปลาได้แล้ว ชักสายพานมิดส่วนกลางของอวนมิให้ปลาหนีออก และจับปลาที่ตกอยู่ในอวนมาน

สถานที่ทำการประมง ในทะเลโดยทั่วไปในความลึกของน้ำทะเล 6 - 30 เมตร พื้นที่กันทะเลเป็นโคลน หทรายปนโคลน หทราย ถูกทำการจากเดือนกุมภาพันธ์ จนถึงเดือนกันยายน ระหว่างเดือนพฤษภาคมจนถึงเดือนกรกฎาคมเป็นเดือนที่จับได้มากที่สุด

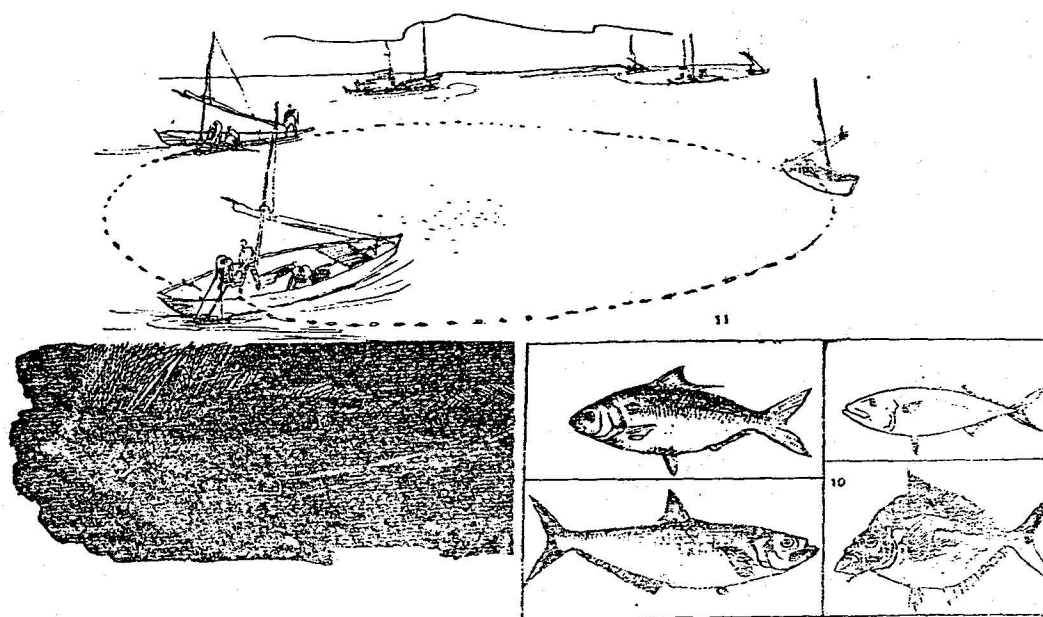
สัตว์น้ำที่จับได้ ปลาหมากที่สุด ปลาลัง ปลาหางแข็ง ปลาที่จับได้ส่วนมาก ถ้ามีราคาคือขายสดกับเรือห้องเย็น หรือcongเค็มเป็นปลาเค็ม ส่งขายแพปลากรุงเทพฯ

อวนจลอม อวนคำ อวนลาตใหญ่

คำอธิบายภาพ

1. ลูกกระสงวน	10. หลักสำหรับชักรวบอวน
2. เชือกคร่าวบน	10. ภาพสัตว์ที่จับได้
3. ตาอวน	11. ภาพการใช้เครื่องมือ
4. ห่วงมาน	12. ภาพการทวงอวนครั้งแรก
5. เชือกคร่าวอวนล่าง	13. ภาพการทวงอวนครั้งที่สองเรือ 2 ลำ
6. สายมาน	14. ภาพการบรรจบอวน
7. ตาปะทังอวน	15. ภาพด้านข้างเมื่อล้อมเรียบร้อยแล้ว
8. รอกต้นอวน	16. ทิศทางของฝูงปลา
9. ห่วงสำหรับร้งกับเรือ	17. ทิศทางเดินของเรืออวน
	18. เรือช่วย

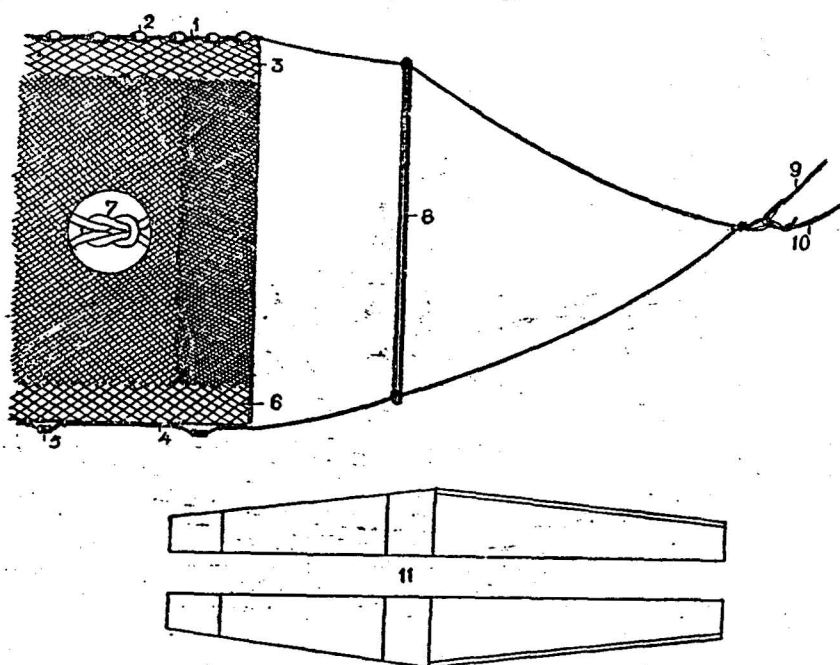
อวนลากใหญ่

20. อวนเคย

ในจำพวกเครื่องมือจับเคยด้วยกัน เครื่องมืออวนเคยนับได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ใหญ่ที่สุด จับเคยได้มากที่สุด ใช้คนมากและต้องลงทุนมาก ลักษณะของเครื่องมือ นั้นประกอบเป็นรูปอวนดุ้งมีปีก ใช้วิธีการจับสัตว์น้ำโดยทิ้งอวนล้อมฝูงเคย

สถานที่ทำการประมง ตามเกาะโดยทั่วไป ตามบริเวณคลองในความลึก 1.50 ถึง 6.0 เมตร พื้นที่เป็นทราย ทรายปนโคลน ฤดูแล้งการราวเดือน กรกฎาคมถึงกลางเดือนพฤศจิกายน ระหว่างเดือนกันยายน ตุลาคมเป็นฤดูที่จับได้มากที่สุด

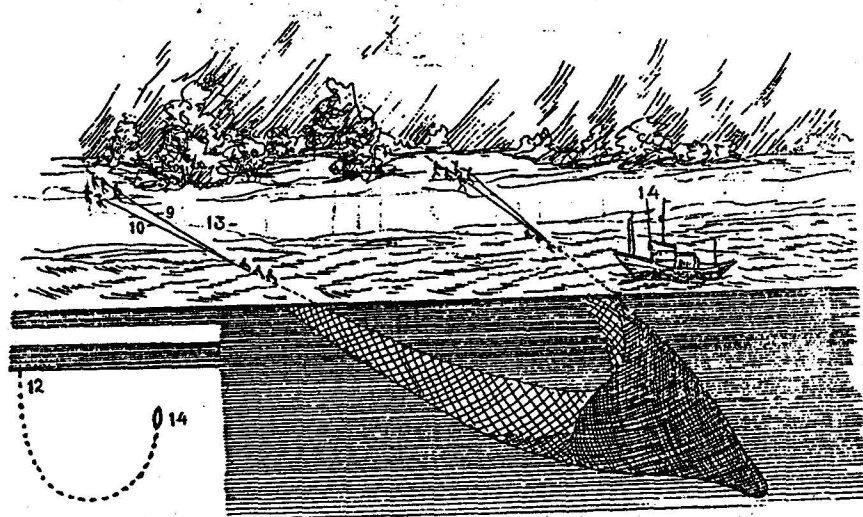
สัตว์น้ำที่จับได้ เคย มี 3 ชนิด คือ เคยแม่อุก เคยว่า หรือเคย ละเอียก และเคยส้มโอตามลำคับ เคยที่จับได้ทำกะปิ ส่งขายในตลาดกรุงเทพฯ -

อวนเคย

คำอธิบายภาพ

1. เชือกคร่าวอวนบน	8. ไม้หูคอง
2. ลูกกระสงอวน	9. เชือกลากเส้นบนเป็นหวาย
3. ตาปะทัง	10. เชือกลากเส้นล่าง
4. เชือกคร่าวอวนล่าง	11. ฝัของเครื่องมือ
5. ลูกตะกั่วถ่วง	12. การทึงอวนล้อมจากฝั
6. ตาปะทังอวนล่าง	13. ฝั
7. คาอวนเงื่อนแน่น	14. เรือทำการประมง

อวนเคย

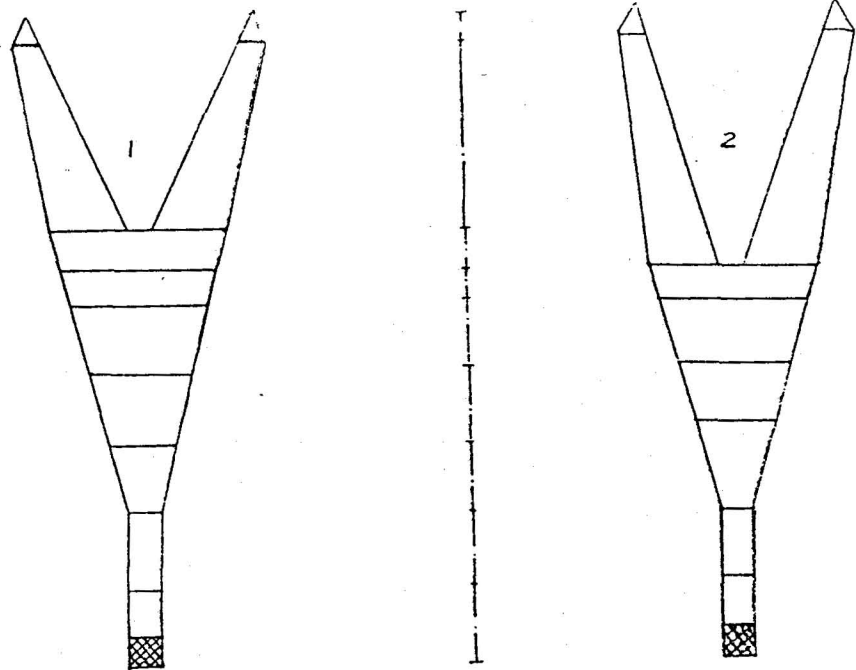
21. อวนลากเรือลำเดียว อวนลากเดี่ยว

เครื่องมือชนิดนี้ มีลักษณะเช่นเดียวกับเครื่องมืออวนลากเรือสองลำ คือ เป็นอวนมีดุ้งกับปีกประกบกัน ใช้เรียวยนต์เพียงลำเดียวทำการลากจับสัตว์น้ำหน้าดิน ในทะเลระดับลึกต่าง ๆ ได้ผลดี อวนจะกางออกกวาดจับสัตว์น้ำโดยมีแผ่นกระดานน้ำ ซึ่งเรียกว่าแผ่นตะเข้ ทำหน้าที่ให้อวนกางขยายออกไป อวนชนิดนี้ได้เริ่มนำมาทดลอง ลากจับปลาในอ่าวไทยเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2495 ต่อมาได้มีการดัดแปลงเพื่อให้ เหมาะสมในการใช้ทำการประมง ปัจจุบันชาวประมงนิยมใช้เครื่องมืออวนลากเรือ ลำเดี่ยวหรือแบบมีแผ่นตะเข้กันทั่วทั้งอ่าวไทย และฝั่งมหาสมุทรอินเดียมากกว่าการใช้ เรืออวนลาก 2 ลำ ทั้งนี้เนื่องจากสามารถจับสัตว์น้ำได้ปริมาณมากพอ ๆ กันแต่ เปลืองค่าใช้จ่ายน้อยกว่า

สถานที่ทำการประมง บริเวณชายฝั่งทะเลทั่วไป ความลึกของน้ำ 10 - 50 เมตร พื้นท้องทะเลเป็นโคลนเหลว โคลนปนทราย ฤดูทำการประมงตลอดปี ฤดูที่ได้ ผลดีที่สุดคือ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนสิงหาคม (ฤดูลมสงบ)

สัตว์น้ำที่จับได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ปลาเลย หมายถึง สัตว์น้ำที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ปลาทูราย ปลาสาก ปลาปากคม ปลาชลาเปา ปลาจาระเม็ด ปลาลิ้นหมา ปลาจวก ปลาริวกิว ปลากะพง กุ้ง ปลาหมึก เป็นต้น
2. ปลาเบ็ด หมายถึง สัตว์น้ำที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจน้อย ได้แก่ ปลาแป้น ปลาหนวดฤาษี เป็นต้น สัตว์น้ำที่จับได้ส่วนมากนำไปจำหน่ายสด

อวนลากเดี่ยว อวนลากเรื่อลำเดี่ยว อวนลากแบบตะเบ้

คำอธิบายภาพ

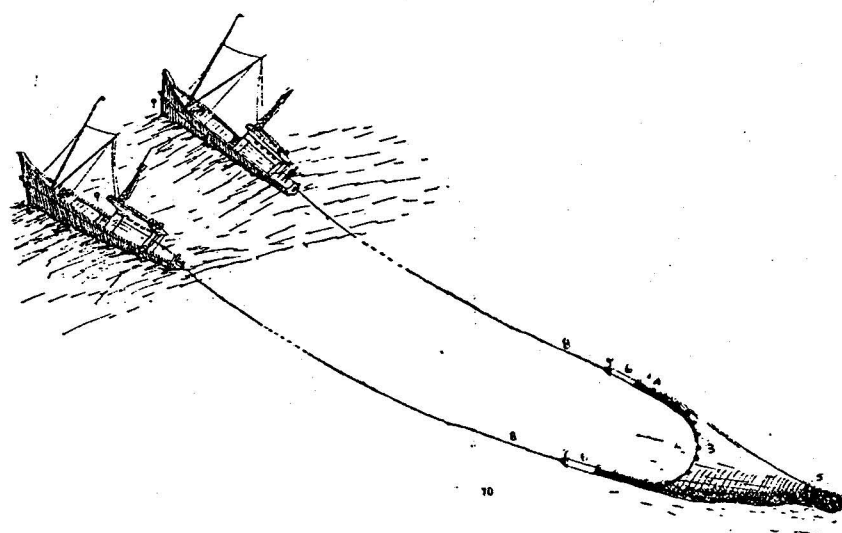
1. ฝัของเครื่องมอด้านบน	6. ึงอวน
2. ฝัของเครื่องมอด้านล่าง	7. เชอกหูคอง
3. ภาพการใช้เครื่องมือ	8. เชอกสายกวาด
4. ลูกทุ่น	9. ตะเบ้
5. ด้านบนของอวน	10. เชอกลาก
	11. เรื่อทำการประมง

22. อวนลากเรือ 2 ลำ อวนลากคู่

เครื่องมืออวนลากชนิดนี้ เป็นเครื่องมือซึ่งชาวญี่ปุ่นนำเข้ามาในประเทศไทย เราเป็นครั้งแรก ลักษณะของเครื่องมือนี้เป็นอวนมีถุงกับปีกประกบกัน ขนาดของตาอวนนั้นถี่ตอนถุง หวังตอนปีก ปีกนั้นทำหน้าที่กั้นสัตว์น้ำให้ลงสู่ตัวอวน ถุงทำหน้าที่รับสัตว์น้ำ ให้ลากจับสัตว์น้ำหน้ากินและในทะเลควยเรือยนต์ 2 ลำ ปัจจุบันนี้มีการใช้อวนชนิดนี้น้อยลงเนื่องจากเปลืองค่าใช้จ่ายมาก และชาวประมงได้หันมานิยมใช้อวนลากเรือลำเดียวกันมากขึ้น

สถานที่ทำการประมง บริเวณชายฝั่งทะเลทั่วไป ความลึก 10 - 50 เมตร พื้นท้องทะเลเป็นโคลนเหลวหรือโคลนเหลวปนทราย ฤดูทำการตลอดปี ฤดูที่ไคผลดีที่สุดคือ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงสิงหาคม (ฤดูลมสงบ)

สัตว์น้ำที่จับได้คล้ายกับอวนลากเรือลำเดียว

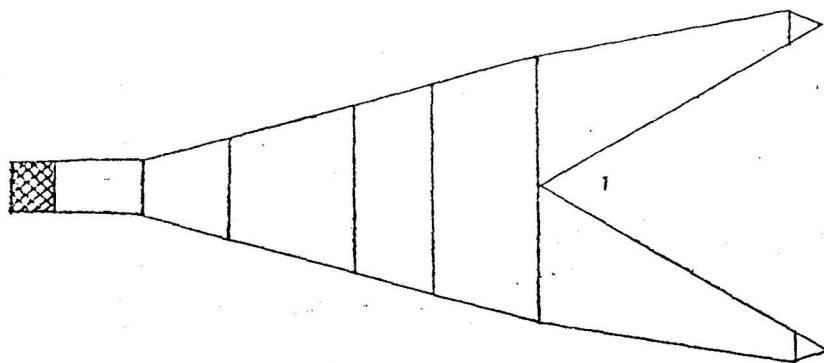

อวนลากเรือสองลำ อวนลากคู่

23. อวนลากคานดาง

เครื่องมืออวนลากคานดางนี้มีลักษณะเหมือนกันกับอวนลากเคียวแบบแผ่นตะเข้ แต่แตกต่างกันที่อวนมีขนาดเล็กและใช้กับเรือประมงขนาดเล็กลงมา สองข้างของเรือประมงจะมีคานไม้ยื่นกางออกมาสำหรับลากอวน เพื่อช่วยให้อวนกางออกได้มาก ใช้ทำการประมงในทะเลที่มีระดับน้ำขึ้น ๆ ปัจจุบันนิยมใช้กันทั่วไป สำหรับชาวประมงที่มีทุนน้อย

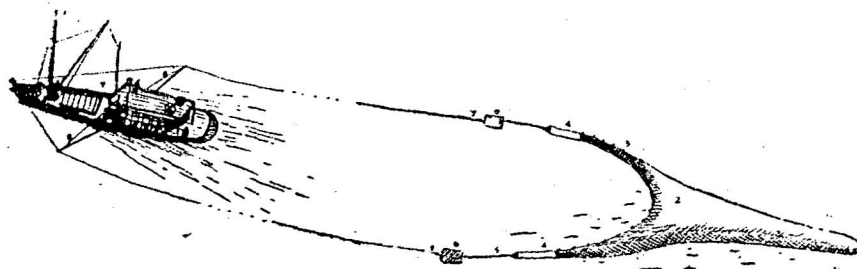
สถานที่ทำการประมง บริเวณชายฝั่งทะเลทั่วไป และบริเวณปากอ่าวที่มีน้ำขึ้น ความลึกประมาณ 10 - 25 เมตร พื้นที่ของทะเลเป็นโคลนเหลว หรือโคลนปนทราย ถูกทำการตลอดปี สัตว์น้ำที่จับได้มีปลาเคย กับปลาเบึก เป็นต้น

อวนลากคานถ่าง

คำอธิบายภาพ

1. ภาพแสดงฝักของเครื่องมืออวน
2. ด้านบนของอวน
3. ลูกตุ้มลอย
4. เชือกหูดอง
5. เชือกสายกวาด
6. แผ่นตะเข้
7. เชือกลาก
8. คานถ่าง
9. เรือประมง
10. ภาพแสดงการใช้เครื่องมือ

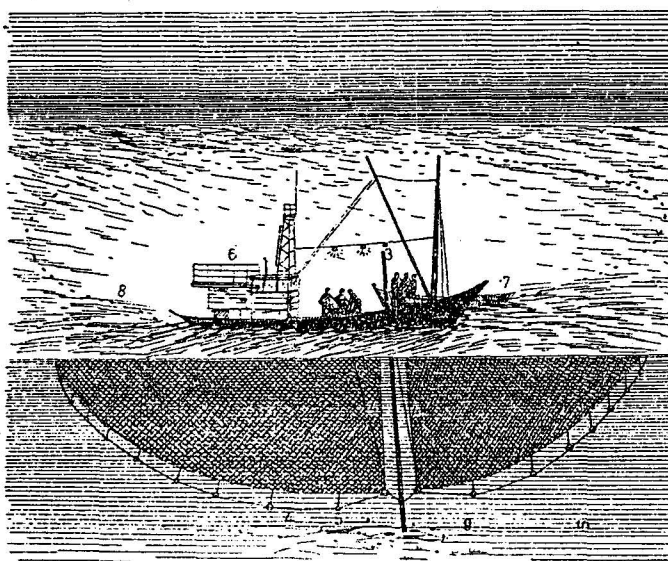
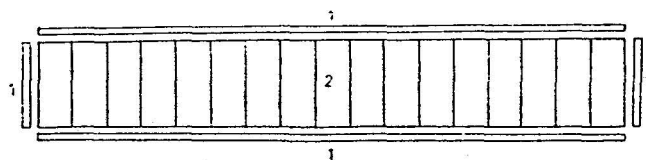

24. อวนผ้าซีก อวนคัน อวนเล็ก อวนลาก อวนลากเล็ก อวนปะกังมั่ง

เครื่องมือดังกล่าวนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้กันตามชายฝั่งทะเลที่ตื้น ๆ ทั่วไปของ
อ่าวไทยในฤดูมรสุม โดยดัดแปลงมาจากเครื่องมืออวนฉลอมมาดัดออกเป็น 2 ท่อน
ประกอบเข้าเป็นอวนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่คันกว่ามาก เครื่องมือนี้ในท้องที่
จังหวัดสมุทรปราการและสมุทรสาครนิยมเรียกว่า อวนลากหรืออวนปะกังมั่ง เป็นเครื่องมือ
ที่ประกอบเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่ค่อนข้างยาว ก้านบนมีลูกกระสง ก้านล่างมีห่วงมานและ
เชือกมานจับสัตว์น้ำโดยอาศัยการทิ้งอวนล้อมฝูงปลาจากเรือ 2 ลำ และถักเชือกมานปัก
กันอวนและชักปลาที่ตกอยู่ในกัน

สถานที่ทำการประมง ท้องทะเลที่ตื้นทั่วไป ความลึก 3 - 10 เมตรเป็น
อย่างสูง พื้นที่ที่เป็นโคลน หรือโคลนปนทราย ถูกทำการประมงในท้องที่จังหวัด
สมุทรปราการและสมุทรสาครนั้นเริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ระหว่าง
เดือนพฤศจิกายนและธันวาคม จับได้มากที่สุดส่วนทางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เริ่ม
ทำการประมงระหว่างเดือนตุลาคมถึงกุมภาพันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคมถึงมกราคมจับได้
ก็ที่สุด

สัตว์น้ำที่จับได้ ปลาทุ ปลาขมงโกรย ปลาหางแข็ง ปลาทุแรกล้วย ปลา
โคก ปลาจวก และปลาเบญจพรรณขนาดเล็ก สัตว์น้ำที่จับได้ขายสดหรือcongเค็ม

อวนลาด อวนลาดเล็ก อวนผ้าซีก อวนต้น อวนเล็ก

คำอธิบายภาพ

1. ตาปะทั้งอวน	6. เรือทำการประมงลำใหญ่
2. เนออวน	7. เรือทำการประมง
3. หลักคันรูก	8. ลูกกระสงอวน
4. เชือกสายมาน	9. พันท้องทะเล
5. ห่วงมาน	10. ภาพการใช้เครื่องมือ

ภาคผนวก ข

ประกาศ

เรื่อง เงื่อนไขรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ออกตามความในพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490
ว่าด้วยการทำประมงในบริเวณที่จับสัตว์น้ำซึ่งประเทศไทยได้ตกลงกับ
ประเทศอื่น¹ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2522

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 16 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการ
ประมง พ.ศ. 2490 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดเงื่อนไขไว้
ดังต่อไปนี้

ก. บทบัญญัติทั่วไป

ข้อ 1. อาชญาบัตรตามเงื่อนไขฉบับนี้ หมายถึง อาชญาบัตรสำหรับใช้กับเรือ
ประมงและเครื่องมือในพิทักษ์ทำการประมงเฉพาะในที่จับสัตว์น้ำ ซึ่งประเทศไทยได้ทำ
ความตกลงทางการประมงกับประเทศอื่น

ข้อ 2. เงื่อนไขฉบับนี้จะใช้บังคับต่อเมื่อความตกลงที่มีข้อกำหนดให้ชาวประมง
ในประเทศไทยไปทำการประมงในที่จับสัตว์น้ำ ซึ่งอยู่ในบริเวณน่านน้ำตามข้อตกลง
ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลของประเทศอื่น มีผลใช้บังคับแล้ว

ข้อ 3. อาชญาบัตรตามเงื่อนไขฉบับนี้ ให้ใช้ได้เฉพาะเรือประมงซึ่งระบุไว้ใน
ในอาชญาบัตรและทำการประมงได้เฉพาะแต่ในบริเวณที่ระบุไว้ในอาชญาบัตรเท่านั้น

¹ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 96 ตอนที่ 81 ลงวันที่ 15

ข้อ 4. อาชญาบัตรซึ่งออกให้ตามเงื่อนไขฉบับอื่น หรือกฎกระทรวงอื่นแก่บุคคลที่ได้รับอาชญาบัตรสำหรับเรือที่ระบุชื่อไว้ในอาชญาบัตรตามข้อ 3 เป็นอันสิ้นสุดลง

ข้อ 5. บุคคลใดประสงค์จะไปทำการประมงในบริเวณที่จับสัตว์น้ำซึ่งประเทศไทยได้ทำความตกลงกับประเทศอื่นต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขฉบับนี้

ข้อ 6. ให้อธิบดีมีอำนาจกำหนด ชนิด ขนาด จำนวนเรือประมง และเครื่องมือทำการประมงที่จะทำการประมงในบริเวณที่จับสัตว์น้ำ ซึ่งประเทศไทยได้ทำความตกลงกับประเทศอื่น

ข้อ 7. ให้อธิบดีมีอำนาจ กำหนดหมายเลขทะเบียนอาชญาบัตร เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการประมงในบริเวณที่จับสัตว์น้ำที่ได้ทำความตกลงกับประเทศอื่น

ข้อ 8. ให้อธิบดีมีอำนาจกำหนดระยะเวลาตามที่เห็นสมควร เพื่อให้ชาวประมงมายื่นคำขอรับอาชญาบัตรตามเงื่อนไขฉบับนี้

ข้อ 9. บุคคลที่ได้รับอาชญาบัตรตามเงื่อนไขฉบับนี้ จะต้องปฏิบัติตามกฎ ประกาศ หรือข้อกำหนดของประเทศที่ได้มีความตกลงทางการประมงกับประเทศไทย เกี่ยวกับการทำการประมงในบริเวณที่จับสัตว์น้ำตามความตกลงนั้น

ข. คุณสมบัติ

ข้อ 10. ผู้ที่ประสงค์จะขอรับอาชญาบัตรเพื่อทำการประมงในที่จับสัตว์น้ำซึ่งประเทศไทยได้ทำความตกลงกับประเทศอื่น ต้องเป็นบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทยและมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอเป็นนิติบุคคล นิติบุคคลนั้นต้องจดทะเบียนตามกฎหมายไทยและมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย ทั้งจะต้องไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย พ.ศ. 2482

ข้อ 11. ผู้ยื่นคำขอต้องเป็นเจ้าของเรือประมง หรือได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเจ้าของเรือประมงตามข้อ 10 เรือประมงดังกล่าวต้องจดทะเบียนในประเทศไทย และได้รับอนุญาตให้ใช้เรือจากกรมเจ้าท่าแล้ว

ข้อ 12. ผู้ควบคุมเรือประมงและคนประจำเรือ ต้องมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กรมเจ้าท่าได้กำหนดไว้

ค. วิธีการ

ข้อ 13. ผู้ยื่นคำขอรับอาชญาบัตรตามเงื่อนไขฉบับนี้ ต้องยื่นคำขอรับอาชญาบัตรแบบ 001 หายเงื่อนไขฉบับนี้ พร้อมด้วยหลักฐานต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในแผนนั้น ต่ออธิบดีกรมประมง ภายในระยะเวลาที่อธิบดีกำหนดตามข้อ 8 ในกรณีที่มีอาชญาบัตรฉบับเดิม สำหรับเครื่องมือชนิดนั้นก็ให้แนบไปด้วย และถ้าผู้ยื่นคำขอประสงค์จะให้บุคคลใดในครอบครัวหรือลูกจ้างมีสิทธิใช้เครื่องมือชนิดนั้นก็ให้ระบุชื่อไว้ในคำขอนั้น

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอรายใดเป็นผู้ที่ได้รับอาชญาบัตรตามเงื่อนไขฉบับอื่นหรือกฎกระทรวงอื่นอยู่แล้วต้องส่งมอบคืนอาชญาบัตรที่ออกให้ตามเงื่อนไขหรือกฎกระทรวงดังกล่าวมาพร้อมกับคำขอรับอาชญาบัตรตามเงื่อนไขฉบับนี้ด้วย

ข้อ 14. เมื่อพ้นกำหนดเวลาที่อธิบดีได้กำหนดตามข้อ 8 แล้ว และมีจำนวนผู้ยื่นคำขอรับอาชญาบัตรไม่เกินจำนวนที่อธิบดีกำหนดไว้ตามข้อ 6 ให้อธิบดีออกอาชญาบัตรตามลำดับที่ยื่นคำขอ หากผู้ยื่นคำขอรับอาชญาบัตรมีจำนวนเกินกว่าที่อธิบดีกำหนดไว้ตามข้อ 6 ให้อธิบดีคัดเลือกตามวิธีการที่เห็นสมควร

ข้อ 15. เมื่อพิจารณาเห็นสมควรอนุญาตให้ผู้ยื่นคำขอรับอาชญาบัตรรายใดเป็นผู้ได้รับอาชญาบัตรแล้ว ให้อธิบดีเรียกเก็บเงินอากรและเรียกเก็บอาชญาบัตรฉบับอื่นเก็บรักษาไว้ก่อนส่งมอบอาชญาบัตรฉบับนี้ด้วย

ข้อ 16. เมื่อชำระเงินอากรตามจำนวนที่เรียกเก็บตามข้อ 15 แล้ว ให้
ออกอาชญาบัตรตามแบบ 002 หายเงื่อนไขฉบับนี้ให้แก่ผู้นั้นได้

ในอาชญาบัตรนั้น ต้องมีลายมือชื่อของอธิบดีเป็นผู้อนุญาตพร้อมทั้ง
ประทับตราเครื่องหมายของการประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ด้วย

ข้อ 17. เมื่อผู้รับอาชญาบัตรผู้ใดประสงค์จะขอสลักหลังอาชญาบัตรเพื่อคัดลอก
หรือเพิ่มเติมบุคคลในครอบครัวหรือลูกจ้างให้เป็นผู้มีสิทธิทำการประมงโดยใช้เครื่องมือ
ดังกล่าว ให้ยื่นคำขอต่อประมงจังหวัด ณ ท่าเทียบเรือตามที่ระบุไว้ในอาชญาบัตรนั้น
และให้ประมงจังหวัดมีอำนาจพิจารณาสลักหลังอาชญาบัตรเพื่อการดังกล่าวได้

18. ในกรณีที่อาชญาบัตรซึ่งออกให้ตามเงื่อนไขฉบับนี้สูญหายหรือชำรุดเสียหาย
ในสาระสำคัญ ให้ผู้รับอาชญาบัตรยื่นคำขอรับใบแทนอาชญาบัตรต่ออธิบดี เมื่อได้สอบสวน
เรียบร้อยแล้ว ให้อธิบดีออกอาชญาบัตรให้ใหม่ โดยระบุข้อความอย่างเดียวกับอาชญาบัตร
เดิม แต่ให้เขียนคำว่า "ใบแทน" ด้วยหมึกสีแดงไว้ตอนบน และให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียม
สำหรับใบแทนตามอัตราที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ 19. เมื่อผู้รับอาชญาบัตรผู้ใดประสงค์จะคัดแปลงเรือประมง หรือเครื่องมือ
ทำการประมงซึ่งได้ระบุไว้ในอาชญาบัตรตามเงื่อนไขฉบับนี้ ให้ยื่นคำขอต่อประมงจังหวัด
ณ ท่าเทียบเรือตามที่ระบุไว้ในอาชญาบัตรนั้น และให้ประมงจังหวัดมีอำนาจพิจารณาอนุญาต
ได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ 20. เมื่อผู้รับอาชญาบัตรประสงค์จะเปลี่ยนแปลงเครื่องมือทำการประมง
ให้แตกต่างไปจากที่ได้รับอนุญาตไว้ ให้ยื่นคำขอเปลี่ยนแปลงนั้นโดยใช้แบบการยื่นคำ
ขอรับอาชญาบัตรตามข้อ 13

ข้อ 21. ในกรณีที่เรือประมงตามข้อ 13 ลำใดชำรุดหรือสูญหาย จนกรมเจ้าท่า จำหน่ายออกจากทะเบียน หรือไม่ออกใบอนุญาตให้ใช้เรือแล้ว ผู้นั้นมีสิทธิขอใช้เรือประมง ลำใหม่ที่มีขนาดเรือและจำนวนเครื่องมือไม่มากไปกว่าเดิมได้

ข้อ 22. ในกรณีที่ผู้รับอนุญาตผู้ใดประสงค์จะโอนอนุญาตให้แก่อื่น ให้ ยื่นคำขอเป็นหนังสือขอรับค้ำประกันพร้อมทั้งแสดงหลักฐานว่า ผู้รับโอนมีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วน ตามเงื่อนไขฉบับนี้ และพร้อมที่จะประกอบกิจการ ของผู้โอนต่อไปได้ เมื่ออธิบดีพิจารณา คำขอพร้อมหลักฐานแล้ว ถ้าเห็นสมควรให้โอนอนุญาตได้ ก็ให้ผู้โอนส่งมอบอนุญาต เพื่อบันทึกการเปลี่ยนแปลงชื่อผู้รับโอนไว้ในอนุญาตนั้น และส่งมอบให้ผู้รับโอนต่อไป เมื่อผู้รับโอนได้รับอนุญาตที่ระบุชื่อตนไว้แล้วจึงจะมีสิทธิทำการประมงต่อไปได้

ผู้โอนขาดสิทธิการทำการประมงในบริเวณที่จับสัตว์น้ำซึ่งระบุไว้ใน อนุญาตที่โอนนับแต่วันที่โอน แต่ไม่ตัดสิทธิที่ผู้นั้นจะขออนุญาตเพื่อทำการประมง ในบริเวณอื่น นอกจากที่ระบุไว้ในอนุญาตนั้น

ง. หน้าที่ของผู้รับอนุญาต

ข้อ 23. ผู้รับอนุญาตตามเงื่อนไขฉบับนี้ ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด ไว้ในอนุญาตทุกประการ หากผู้รับอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนเงื่อนไขแม้เพียงข้อหนึ่ง ข้อใด ให้อธิบดีมีอำนาจพิจารณาเพิกถอนอนุญาตได้ อนุญาตที่ถูกเพิกถอนแล้ว ให้เรียกเก็บทันที และให้แจ้งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบด้วย

ข้อ 24. ในกรณีที่ผู้รับอนุญาตผู้ใด ตาย ให้ทายาทหรือผู้รับพินัยกรรม หรือผู้จัดการมรดกแจ้งขอรับค้ำประกันในกำหนดหนึ่งเดือน นับแต่วันที่ผู้นั้นตาย ว่าประสงค์ จะประกอบกิจการต่อไปหรือจะโอนอนุญาต และให้นำความในข้อ 22 มาใช้บังคับ โดยอนุโลมแก่การนั้น

ข้อ 25. อาชญาบัตรที่ออกให้ตามเงื่อนไขฉบับนี้ สิ้นอายุลงในวันที่ 31 มีนาคมของทุกปี

การขอต่ออายุอาชญาบัตรตามเงื่อนไขฉบับนี้ ต้องยื่นคำขอต่ออายุอาชญาบัตร ต่ออธิบดีภายในเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวัน ก่อนอาชญาบัตรนั้นสิ้นอายุ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการที่อธิบดีกำหนดและจะไม่ต่ออายุอาชญาบัตรให้แก่ผู้ซึ่งเคยถูกเพิกถอนอาชญาบัตรมาแล้วยังไม่ครบสามปี นับแต่วันที่ถูกเพิกถอนอาชญาบัตร

ให้ไว้ ณ วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2522

อาภรณ์ ศรีพิพัฒน์

(นายอาภรณ์ ศรีพิพัฒน์)

รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ รักษาการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาคผนวก ค

กฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ประมงทะเล

1. พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490
(ฉบับที่ 2) 2496
(ฉบับที่ 3) 2528
2. พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย
พ.ศ. 2482
3. พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
พ.ศ. 2518

กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรือประมง

1. พ.ร.บ. เรือไทย พ.ศ. 2481
2. พ.ร.บ. การเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456
3. พ.ร.บ. ป้องกันเรือโค่นกัน พ.ศ. 2522
4. พ.ร.บ. การทำเรือแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494
5. กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายทะเล

บทสรุปพระราชบัญญัติการประมง

ก. บทห้ามเค็ชชาก ตลอดเวลาที่วราชอาณาจักร

เป็นบทห้ามจากตัวบทในพระราชบัญญัติโดยตรง จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงในระดับผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ (กระทรวง) ไม่ได้ ต้องแก้ไข พ.ร.บ. เสนอรัฐสภาใน พ.ร.บ. ประมง มีมาตราสำคัญดังนี้

1. ห้าม เท ห้าง ระบาย หรือทำให้วัตถุมีพิษลงในที่จับส้วมน้ำ หรือทำให้ส้วมน้ำมีเนมา (ม.19) ในมาตรานี้ วัตถุมีพิษที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วจะทิ้งลงในที่จับส้วมน้ำไม่ได้เลย ส่วนวัตถุอื่นหรือการกระทำอื่น ๆ หากทำให้ที่จับส้วมน้ำเกิดมลพิษ หรือมีลักษณะที่จะเป็นอันตรายต่อส้วมน้ำ ก็จะมีความผิด บทบัญญัตินี้ยกเว้นการทดลองเพื่อประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์ และได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

2. ห้ามใช้กระแสไฟฟ้าทำการประมงในที่จับส้วมน้ำ หรือใช้วัตถุระเบิดในที่จับส้วมน้ำ (ม.20) ในมาตรานี้ การใช้กระแสไฟฟ้าเพื่อทำการประมงโดยทรงในที่จับส้วมน้ำมีความผิด แต่ถ้าใช้กระแสไฟฟ้าในที่จับส้วมน้ำเพื่อวัตถุประสงค์อื่น กระทำได้ ส่วนการใช้วัตถุระเบิดในที่จับส้วมน้ำไม่ว่าจะใช้เพื่อทำการประมงหรือไม่ก็มีความผิด มาตรานี้ยกเว้นการกระทำเพื่อประโยชน์ของทางราชการ หรือได้รับอนุญาตจากอธิบดี

3. ห้ามทำการประมงหรือเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในที่รักษาพืชพันธุ์ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากอธิบดี (ม.9) ในมาตรานี้ ต้องประกาศกำหนดที่รักษาพืชพันธุ์ก่อน น่าจะใช้เป็นมาตรการอนุรักษ์ประมงทะเลได้

4. ห้ามปลูกสร้างสิ่งใดลงในที่จับส้วมน้ำ (ม.17)

5. ห้ามขุดน้ำในที่จับส้วมน้ำ (ม.18)

6. ห้ามมิไว้ในครอบครองซึ่งส้วมน้ำที่รู้ว่าไ้มาในการทำผิดตาม ม.19 หรือ (ม.11, ม.13)

7. ห้ามทำการประมงในที่วาประมูลและอนุญาตเว้นแต่ได้รับอนุญาต ตามเงื่อนไข (ม.11, ม.13)

8. ห้ามใช้เครื่องมือในพิทักษ์ทำการประมง เว้นแต่ได้รับอนุญาตแบบระบุบุคคลนั้น และเสียเงินอากรตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว (ม.28)

เครื่องมือในพิทักษ์มีอะไรบ้างมีบัญชีระบุไว้แล้วท้าย พ.ร.บ.

ข. บทห้ามไม่เกิดซาก

เป็นบทห้ามที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ในระบอบกระทรวง ส่วนมากจะออกเป็นกฎกระทรวง หรือพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวงออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติในเรื่องของการอนุรักษ์ประมงทะเล ส่วนมากใช้ออกตามมาตรา 32 พระราชบัญญัติการประมง

ห้ามทำการประมงสัตว์น้ำเฉพาะชนิด

1. ห้ามทำการประมง เค้าและกระทะเลทุกชนิดรวมทั้งไข่สัตว์น้ำนั้นด้วย
 เค้าและกระ ถ้าคิดเครื่องมือขึ้นมาโดยไม่มีเจตนาทำการประมงต้องปล่อยลงทะเลไป ไข่ของสัตว์น้ำเหล่านี้เก็บได้โดยได้รับอนุญาตจากพนักงาน เจ้าหน้าที่พื้นที่ห้ามตลอดราชอาณาจักร เวลาห้ามตลอดเวลา เหตุผลเพื่ออนุรักษ์เค้าและกระทะเล ประกาศใช้เมื่อ 14 เมษายน 2490, มาตรา 32(7)
2. ห้ามทำการประมงปลาพะยูน
 ห้ามทำการประมงทุกชนิด คิดเครื่องมือประมงขึ้นมาต้องปล่อยทิ้งไป ห้ามทั่วราชอาณาจักร ตลอดเวลา เหตุผลเพื่ออนุรักษ์สัตว์น้ำ ประกาศใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2504, มาตรา 32(7)
3. ห้ามเก็บหรือทำอันตรายพองน้ำทุกชนิด
 ห้ามเก็บหรือทำอันตรายพองน้ำทุกชนิด ในทะเลทุกแห่งทั่วราชอาณาจักร ตลอดเวลา เหตุผลเพื่ออนุรักษ์สัตว์น้ำ ประกาศใช้เมื่อ 14 เมษายน 2490, มาตรา 32(7)
4. ห้ามทำการประมงหอยมุกจาน
 สัตว์น้ำที่ห้าม หอยมุกจาน บริเวณอ่าวไทย และทะเลมหาสมุทรอินเดีย

ท้องที่จังหวัด ระนอง, ภูเก็ต, กระบี่, พังงา, ตรังและสตูล ยกเว้นเพื่อประโยชน์ทางวิชาการและได้รับอนุญาตจากอธิบดี เวลาห้ามตลอดเวลา เหตุผลเนื่องจากการนำเปลือกหอยชนิดนี้ไปทำสินค้าอื่นใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า จึงต้องอนุรักษ์ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2505, มาตรา 32(7)

5. ห้ามทำการประมงปะการังทุกชนิดทุกขนาด

พื้นที่ที่ห้าม ในทะเลหรืออ่าว ทุกท้องที่จังหวัดชายทะเล ยกเว้นเพื่อประโยชน์ทางวิชาการได้รับอนุญาตจากอธิบดีเป็นหนังสือ ห้ามตลอดเวลา เพื่ออนุรักษ์ปะการัง ประกาศใช้เมื่อ 1 มกราคม 2521, มาตรา 32(7)

6. ห้ามทำการประมงหอยสองฝา 3,000 เมตร

สัตว์น้ำที่ห้าม หอยสองฝา มุ่งเน้นหนักหอยลาย เครื่องมือที่ห้ามครากหอยหรือเครื่องมืออื่นลักษณะและวิธีการคล้ายคลึงกัน ทุกชนิด ทุกขนาด ใช้อุปกรณ์ทุกชนิด ห้ามการประมงไม่ว่าด้วยวิธีใดพื้นที่ที่ห้ามเขตระยะ 3,000 เมตร นับจากขอบน้ำตามแนวชายฝั่ง ขณะทำการประมง ในท้องที่จังหวัดชายทะเลทุกจังหวัด เว้นแต่พนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและได้รับอนุญาตจากอธิบดีเป็นหนังสือ ห้ามตลอดเวลา เพื่ออนุรักษ์ หยุดยั้งการทำการประมงอันเป็นการทำลายพันธุ์ ประกาศใช้เมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2517, มาตรา 32(2) และ (4)

7. ห้ามทำการประมงหอยสองฝา จ.สมุทรสาคร

มาตรการเช่นเดียวกับข้อ 6 แต่เน้นเฉพาะพื้นที่ ต.พันท้ายนรสิงห์ ต.โคกขาม และ ต.หน้าแพรอก อ.เมือง จ.สมุทรสาคร ซึ่งครอบคลุมทั้งระยะทางฝั่ง 3,000 เมตร และทอดออกไปสู่เขต 3 ตำบลดังกล่าว ประกาศใช้เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2518 มาตรา 32(2) และ (4)

8. ห้ามเครื่องมือบางชนิดทำการประมงหอยลาย

สัตว์น้ำที่ห้าม หอย เครื่องมือที่ห้าม ครากหอยที่ใช้กับเรือยนต์เกินกำหนด คือ

ปากเครื่องมือครากเกิน 1.8 เมตร

ความห่างของซี่ครากน้อยกว่า 1.2 ซม.

เรียวยนต์ที่ใช้มีความยาวเกิน 14 เมตร

จำนวนครากเกิน 1 อัน ต่อเรียวยนต์ 1 ลำ

ยกเว้นทำการประมงเพื่อทดลองค้นคว้าทางวิชาการและได้รับอนุญาตจากอธิบดี
เป็นหนังสือประกาศใช้เมื่อ 23 เมษายน 2528, มาตรา 32(2) และ (4)

มูลเหตุเพื่ออนุรักษ์หอยลาย ผลการวิจัยหอยลายขนาดเล็กกว่า 3.8 ซม.
ยังไม่โตเต็มที่ ยังไม่สามารถวางไข่ได้ หอยลายขนาดนี้จะมีควมหนาแน่นน้อยกว่า 1.2
ซม. สามารถลอคซี่ครากตามกำหนดได้

9. ห้ามทำการประมงหอยแครง

ห้ามทำการประมงหอยแครงที่มีความยาวต่ำกว่า 6 มิลลิเมตร ห้ามใช้
เครื่องมือไม่ว่าชนิดใดที่ใช้ประกอบเรือกล ทำการประมงหอยแครงเว้นแต่ได้รับอนุญาต
จากพนักงานเจ้าหน้าที่ พื้นที่ซึ่งบังคับทั่วราชอาณาจักร ตลอดเวลา ทั้งหมดยกเว้น
ทำการประมงเพื่อทดลองค้นคว้า ทางวิชาการ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่และได้รับอนุญาต
จากอธิบดีเป็นหนังสือ วัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์พันธุ์หอยแครงประกาศใช้เมื่อ 25
สิงหาคม 2528, มาตรา 32(2), (6), และ (7)

ห้ามใช้เครื่องมือบางชนิดทำการประมง

1. ห้ามอวนลากและอวนรุนที่ใช้กับเรียวยนต์ทำการประมงชายฝั่ง สัตว์น้ำที่
ห้าม ทุกชนิด เครื่องมือที่ห้าม อวนลากชนิดมีถูง อวนรุน สะวะชิม รุนกึ่ง รุนเคย
อวนตุงทุกชนิดขนาดที่ใช้กับเรียวยนต์ทุกชนิด พื้นที่ที่ห้าม ภายในเขตระยะ 3,000 เมตร
นับจากขอบน้ำตามแนวชายฝั่งขณะทำการประมง และระยะรัศมี 400 เมตร นับจาก
อาณาเขตที่ตั้งเครื่องมือประจำที่ในทะเลหรืออ่าว ท้องที่จังหวัดชายทะเลทุกจังหวัด

เวลาที่ห้าม กลอดเวลา ทั้งนี้ยกเว้น พนักงานเจ้าหน้าที่ทางวิชาการ ได้รับอนุญาตจากอธิบดีเป็นหนังสือ มูลเหตุเพื่อสงวนพันธุ์สัตว์น้ำวัยอ่อนและไข่ของสัตว์น้ำ เนื่องจากชายฝั่งทะเลเป็นแหล่งอาศัยเลี้ยงตัวของสัตว์น้ำวัยอ่อน เพราะน้ำทะเลมีความอุดมสมบูรณ์บริเวณชายฝั่งและเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างชาวประมงต่างประเทศกัน ประกาศใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2515 มาตรา 32(2) และ (4) มีประกาศยกเว้นเฉพาะชายฝั่งบริเวณเกาะทะลุเตา จังหวัดสตูล ในระยะพ้นจาก 1,000 เมตร จากขอบน้ำออกไปไม่คงปฏิบัติตามประกาศ 3,000 เมตร ประกาศเมื่อ 17 ตุลาคม 2523

2. ห้ามอวนลากอวนรุนในท้องที่จังหวัดชลบุรี

สัตว์น้ำที่ห้าม ทุกชนิด เครื่องมือที่ห้าม อวนลากมีดง, อวนรุน, ละวะซิม, รุนกึ่ง, รุนเคย, อวนดงทุกชนิด, ทุกขนาดที่ใช้กับเรือยนต์

พื้นที่ที่ห้าม ภายในเส้นลอมรอบทั้งแก่เกาะลอยศรีราชา ถึงท้องที่อำเภอสัตหีบ ท้องที่จังหวัดชลบุรี

เวลาที่ห้ามจับ ตั้งแต่ วันที่ 1 กันยายน ถึงสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี

เหตุผลที่ห้าม เพราะบริเวณดังกล่าวเป็นแหล่งหลบคลื่นและเลี้ยงตัวของสัตว์น้ำวัยอ่อน

ข้อห้ามนี้ไม่ยกเว้นการทดลองทางวิชาการ

ประกาศใช้เมื่อ 26 มิถุนายน, มาตรา 32(2) และ (4)

3. ห้ามอวนลากอวนรุนในอ่าวพังงา

สัตว์น้ำที่ห้ามทุกชนิด

เครื่องมือที่ห้าม อวนลากอวนรุน อวนดงทุกชนิด ใช้กับเรือยนต์

พื้นที่ที่ห้าม บริเวณพื้นที่ทะเลอ่าวพังงา

เวลาที่ห้าม กลอดเวลา

มีข้อยกเว้น พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีเป็นหนังสือ

ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2522, มาตรา 32(2) และ (4)

4. ห้ามเรือกูแคว จับสัตว์น้ำ

สัตว์น้ำห้ามทุกชนิด ตามข้อเท็จจริงส่วนมากใช้เรือกูแควทำการประมง

หอยลาย

เครื่องมือที่ห้าม เรือกูแคว

พื้นที่ที่ห้าม ทะเลและอ่าว ทิวราชอาณาจักร ห้ามตลอดเวลา

เหตุผล เรือกูแควทำลายสัตว์ที่อาศัยอยู่ในดินพื้นทะเลทั้งหมดเป็นการ

ทำลายพันธุ์สัตว์น้ำ

ประกาศใช้เมื่อ 23 เมษายน 2525, มาตรา 32(2)

5. ห้ามใช้เครื่องมือทำการประมงบางชนิด ทำการประมงในฤดูปลามีไข่และวางไข่ เลี้ยงลูกในท้องที่บางแห่ง ภายในระยะเวลาที่กำหนด พ.ศ. 2527 (ทัวอ่าวไทย)

สัตว์น้ำที่ห้าม ทุกชนิด

เวลาที่ห้ามระยะแรก 15 กุมภาพันธ์ ถึง 31 มีนาคมของทุกปี

เครื่องมือที่ห้าม คือ อวนลากคู่ อวนลากเดี่ยวประกอบแผ่นตะเข้ที่ใช้ประกอบเรือกล, อวนล้อมจับ, อวนคิกตาที่มีขนาดหางเล็กกว่า 4.7 ซม.

เครื่องมือที่ได้รับการยกเว้น ระยะแรก อวนลากคานค่าง หรืออวนลากแผ่นตะเข้ มีความถ่วง (อวนลากแกระ) ที่ใช้ประกอบกับเรือกล เฉพาะในเวลากลางคืน (ตั้งแต่พระอาทิตย์ตก ถึงพระอาทิตย์ขึ้น) และอวนโป๊ะ

เวลาที่ห้ามระยะที่สอง ตั้งแต่ 1 เมษายน ถึง 13 พฤษภาคมของทุกปี

เครื่องมือที่ห้ามคือ อวนลากคู่และอวนลากเดี่ยวประกอบแผ่นตะเข้ที่ใช้ประกอบเรือกล, อวนล้อมจับ อวนคิกตาที่มีขนาดของหางเล็กกว่า 4.7 ซม.

เครื่องมือที่ได้รับการยกเว้นในระยะที่ 2 คือ อวนลากคานค่างหรืออวนลากแผ่นตะเข้ คานค่าง (อวนลากแกระ) ที่ใช้ประกอบเรือกล และอวนโป๊ะ

พื้นที่ที่ห้าม (ทั้งสองระยะ) พื้นที่ทะเลบางส่วนของจังหวัดประจวบฯ ชุมพร และสุราษฎร์ธานี

มูลเหตุที่ห้าม ระยะแรก 15 กุมภาพันธ์ - 31 มีนาคมของทุกปี เป็น
ฤดูปลามีไข่โดยเฉพาะปลาทุ-ลั้ง พร้อมทั้งจะวางไข่ ระยะที่ 2 ตั้งแต่ 1 เมษายน
ถึง 15 พฤษภาคมของทุกปี เป็นฤดูปลาวางไข่และเลี้ยงลูกผลการวิจัยปลาทูขนาดเล็กกว่า
14 ซม. ยังไม่โตเต็มที่ไม่ควรทำการประมง และอวนขนาดของตาเล็กกว่า 4.7
ซ.ม. จะจับปลาทูได้ขนาดเล็กกว่า 14 ซม. บริเวณท้องที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ชุมพร และสุราษฎร์ธานี สำนักรวจวิจัยพบว่าเป็นแหล่งวางไข่ของปลาทู ประกาศใช้เมื่อ
28 พฤศจิกายน 2527, มาตรา 32(1), (2), (4) และ (5)

มีประกาศยกเว้นไม่ใช้ประกาศลงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2527 นี้เฉพาะเรื่อง
คือ ยกเว้นอวนล้อมจับปลากะตัก เฉพาะเวลากลางวัน ระหว่างวันที่ 15 กุมภาพันธ์-
31 มีนาคมของทุกปี ประกาศใช้เมื่อ 11 มกราคม 2531

ทั้งหมดนี้ยกเว้นทำการประมงเพื่อทดลองทางวิชาการ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่
และได้รับอนุญาตจากอธิบดีเป็นหนังสือ

6. ห้ามใช้เครื่องมือทำการประมงบางชนิดทำการประมงในฤดูปลามีไข่ และ
วางไข่เลี้ยงลูกในท้องที่บางแห่งภายในระยะเวลาที่กำหนด พ.ศ. 2525 (ฝั่งทะเล
อันดามัน)

สัตว์น้ำที่ห้าม ทุกชนิด

เครื่องมือที่ห้าม เครื่องมืออวนลากทุกประเภททุกขนาด ที่ใช้ประกอบกับ
เรือกล อวนประเภทล้อมจับ และอวนตักที่มีขนาดของตาเล็กกว่า 4.7 ซม.

เวลาที่ห้าม ตั้งแต่ 15 เมษายน ถึง 15 มิถุนายนของทุกปี

พื้นที่ที่ห้าม พื้นที่ล้อมรอบ ตั้งแต่ปลายแหลมลึก ท้องที่อำเภออ่าวลึก
จังหวัดกระบี่ เป็นจุดที่ 1 ถึงจุดที่ 8

ขอยกเว้น เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตักเฉพาะเวลากลางวันตั้งแต่
พระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เครื่องมืออวนลากคานด่างที่ใช้ประกอบเรือกล,
เครื่องมืออวนลากแผ่นตะเฆ่คาน (อวนกระะ) ที่ใช้ประกอบเรือกลซึ่งใช้เส้นเชือกใย

ประสิทธิ์ เป็นลายลากอวนเฉพาะ ในเวลากลางคืน ตั้งแต่พระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น และอวนโป๊ะ

ประกาศนี้ไม่ใช่บังคับแก่การทำประมงเพื่อทดลองค้นคว้าทางวิชาการ
ได้รับอนุญาตจากอธิบดีเป็นหนังสือ

ประกาศใช้เมื่อ 11 เมษายน 2528, มาตรา 32(1), (2), (4)
และ (5)

7. ห้ามใช้อวนหรือเครื่องมือชนิดหนึ่งชนิดใดสำหรับทำการประมงหมึก โดยใช้ไฟฟ้าล่อ

สัตว์น้ำที่ห้าม หมึก

เครื่องมือที่ห้าม เครื่องมืออวนหรือเครื่องมือชนิดหนึ่งชนิดใดที่มีช่องตา
เล็กกว่า 3.2 ซม. วัดจากกึ่งกลางเงื่อนถึงกึ่งกลางเงื่อนถัดไปเมื่อตาอวนเหยียด
ตรงประกอบใช้กับเครื่อง ก่าเน็คไฟฟ้า (เครื่องปั่นไฟ)

พื้นที่ที่ห้าม ทะเลหรืออ่าวจังหวัดชายทะเลทุกจังหวัด

เวลาที่ห้าม ตลอดเวลา

ยกเว้นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและได้รับอนุญาตจาก
อธิบดีเป็นหนังสือ

ประกาศใช้เมื่อ 5 พฤศจิกายน 2524, มาตรา 32(1) และ (4)

8. กำหนดขนาดตาอวนที่ใช้ประกอบกับเครื่องก่าเน็คไฟฟ้าทำการประมงปลา

สัตว์น้ำที่ห้าม ปลา

เครื่องมือที่ห้าม เครื่องมืออวนหรือเครื่องมือชนิดหนึ่งชนิดใดที่มีช่องตา
เล็กกว่า 2.5 ซม.

วัดจากกึ่งกลางเงื่อนถึงกึ่งกลางเงื่อนเมื่อตาอวนเหยียดตรงใช้ประกอบกับ
เครื่องก่าเน็คไฟฟ้า (เครื่องปั่นไฟ)

พื้นที่ที่ห้าม ทะเลหรืออ่าวในท้องที่จังหวัดชายทะเลทุกจังหวัด

เวลาที่ห้าม ตลอดเวลา

ยกเว้นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและได้รับอนุญาตจาก

อธิบดีเป็นหนังสือ

ประกาศใช้เมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2526 มาตรา 32(2) และ (4)

9. ห้ามใช้เครื่องมืออวนล้อมจับทุกชนิดทุกประเภททุกขนาดที่ใช้ประกอบเครื่อง
กำเนิดไฟฟ้า ทำการประมงในท้องที่บางส่วนของจังหวัดตราด

สัตว์น้ำที่ห้าม ทุกชนิด

เครื่องมือที่ห้าม อวนล้อมจับทุกชนิดทุกประเภทและทุกขนาดที่ใช้ประกอบกับ
เครื่องกำเนิดไฟฟ้า (เครื่องปั่นไฟ)

พื้นที่ที่ห้าม ทะเลพื้นที่ล้อมรอบตั้งแต่ปลายแหลมน้ำ (จังหวัดตราด) ซึ่ง
กำหนดเป็นจุดที่ 1 ถึงจุดที่ 5

เวลาที่ห้าม ตลอดเวลา

ยกเว้น ทำการประมงเพื่อทดลองค้นคว้าทางวิชาการและได้รับอนุญาตจาก

อธิบดีเป็นหนังสือ

ประกาศใช้เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2528, มาตรา 32(2) และ (4)

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายภิชชาธร

ชื่อสกุล สมบัติ

เกิดวันที่

19 กุมภาพันธ์ 2507

สถานที่เกิด

จังหวัดนครพนม

สถานที่อยู่ในปัจจุบัน

98/2 หมู่ที่ 3 ตำบลหนองญาติ
อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม 48000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2526

ระดับ ม.ศ. 5 จากโรงเรียนปิยะมหาราชาลัย

พ.ศ. 2530

กศ.บ. จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

พ.ศ. 2534

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

นโยบายของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการประมงทะเล ระหว่าง

พ.ศ. 2504 - 2529

บทคัดย่อ

ของ

ภิชชากร สมบัติ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์

กุมภาพันธ์ 2535

ปริญญานิพนธ์นี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษานโยบายของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการ
ประมงทะเลระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2529 โดยมุ่งศึกษานโยบายการผลิตและการ
ค้าสัตว์น้ำ รวมทั้งผลอันเกิดจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว

จากการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบว่า รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการ
ประมงทะเล จึงได้บรรจุนโยบายการประมงทะเลไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ
ฉบับแรกจนถึงปัจจุบัน สำหรับนโยบายประมงทะเลตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2529
รัฐบาลมุ่งเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำให้เพียงพอแก่การบริโภคในประเทศและส่งเป็นสินค้าออก
ยังต่างประเทศ

การประมงแบบดั้งเดิมเริ่มเปลี่ยนแปลงมาเป็นการประมงพาณิชย์ เมื่อรัฐบาล
ได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรก ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2509 กิจกรรมประมง
ได้พัฒนาและผลผลิตได้เพิ่มขึ้นโดยตลอดตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2529 เพียงพอแก่การ
บริโภคภายในประเทศและสามารถส่งเป็นสินค้าออกหารายได้ให้แก่ประเทศปีหนึ่ง ๆ เป็น
จำนวนมาก อย่างไรก็ตามการประมงทะเลของไทยก็ประสบปัญหาหลายอย่างโดยเฉพาะ
อย่างยิ่งปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำทะเล ปัญหาวิกฤตการณ์น้ำมันและ
ปัญหาการละเมิดน่านน้ำ

THE THAI GOVERNMENT POLICY ON MARINE

FISHERIES DURING B.E. 2504-2529

AN ABSTRACT

BY

PITCHATHON SOMBAT

Presented in partial fulfillment of the requirements for the

Master of Education degree in History

at Srinakharinwirot University

February

The thesis is intended to study the policy of the Thai Government on marine fisheries during BE. 2504 and 2529. The study was facused on its policy concerning production and trade of aquatic products, including effects arising from activities under that policy.

The result of this study indicates that various Thai Government have recognized the importance of marine fisheries to the extent that the definite policy on marine fisheries has been included in the First National Economic Development Plan and in every other plan thereafter.

The study finds that the Thai Government has emphasized the increase in production to meet both the local and external needs.

Since the First National Economic Development Plan, the traditional fisheries methods have been changed to commercial ones. Other related fishery activities have also developed during BE. 2504 and 2529.

The fishery product increased continuously during BE. 2504 and 2529. This increase was sufficient to meet both domestic consumption and demand for exports. However, Thai marine fisheries have faced many problems and constraints such as depletion of marine resources, fuel crisis and illegal fisheries in neighbouring countries.